

TRANSACTIONES DIABOLICÆ,

UBI

OMNIA MALORUM SPIRITUUM,

QUÆ NUNC

VENIUNT IN CONTENTIONEM,

CITRA GRATIAM, CLAMOREM,

ODIUM COMPONUNTUR.

IN USUS PAROCHORUM

SCRIPSIT

Dr. JOS. ANT. WEISSENBACH,

CANONICUS DURAQUENSIS.

Permissu Superiorum.

B A S I L E Æ,

Typis EMANUELIS THURNEYSSEN, 1786.

A. 5375

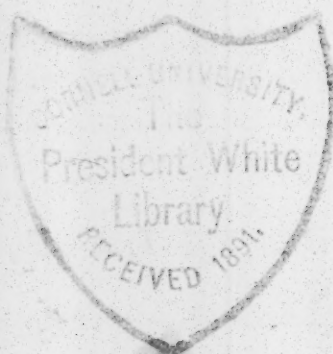
~~1994/1995~~
BK

Num quid ideo negandum est quod apertum est,
quia comprehendi non potest, quod occultum est?

S. AUGUSTINUS *Libro de Dono*
Perseverantiae cap. 14.

ANTONIO
WOHNLICH,
CIVITATIS LAUFFENBURGENSIS
PAROCHO,
VICINO, SODALI,
CONDISCIPULO,

ATQUE ADEO
AB INEUNTE ÆTATE FAMILIARI,

ET NECESSARIO SUC
AMORIS, AC CONSUETUDINI,

MONUMENTUM

HOC DICAT

JOSEPHUS ANTONIUS WEISSENBACH.

P R Æ F A T I O

A D

L E C T O R E M.

SCRIPTA fuit hæc Dissertatio, quando *Biblicis in Prælectionibus* examinavi *Caput primum*, & *secundum* JOBI; ubi legitur, diabolus, dempta vita, in rem familiarem, liberos, imo corpus, & animum viri sancti habuisse plenam potestatem.

Cum vero, ut solet, ob materiæ copiam excrevisset, seorsim extra ordinem *Quæstionum* edendam putavi.

Multa autem complectitur minime obvia, ac etiam doctis hominibus raro audita. Nec enim contentus generalibus expendendis singulatim quæro, quæ sit potestas Spirituum in elementa, omnem-

que materiam? in plantas, ac nutritionem? in organa, phantasmam, & animas brutorum? an possint producere animalia sive perfecta, sive imperfecta? quævis eorum in sensus, in affectus, in facultates animæ? an possint invitis extorquere verba, risum, lacrimas? an impedire, vel promovere generationem, formare foetum, mutare sexum? an possint corpus hominis subducere oculis, fervare illæsum a vulnere? an tollere vel inducere morbos, contrahere, & producere vitam? an gignere hominem? an hominem in bestiam, bestiam in hominem vertere? an animam separatam reddere corpori? an per sese excitare cogitationes, motionesque animi? an aliquem *habitu*, ut dicunt, sive scientiam infundere? an hominibus fieri familiares? an illos insidere, cogere ad malum? an cognoscere arcanas cogitationes? an prædicere futura? an scire, ac prodere, quæ procul contingunt? &c.

Itaque varia hic de *mutatione*, *translatione*, *penetratione*, *assumptione*, *replicatione* corporum: de *infestatione*, & *maleficiis*: de commercio cum *Incubis*, & *Succubis*: de *prædictionibus*, *oraculis*, ceteraque *divinatione*: de *imperio* in *Dæmones*: de modo quem tenent in *tentando*: de *amuletis*, aliisque rebus, quæ vulgo putant in dæmones valere: de *pactis magicis*, eorumque *solutione*: de optima *ratione* dæmonibus *resistendi*: de iis, qui *magis patent infidiis* diabolicis &c.

Id unum moneo, omnia strictim percurri, uti mos est in Summariis, five Prælectionibus. Nam & istic reputavi cum animo meo, homines minus eruditos vel in hunc modum habituros satis ad liberalem institutionem; doctos autem ex libris, quos allegavi, posse proprio Marte ea petere, quæ verbis, exemplisque ampliata mallent. Vale, & hos conatus nostros æqui ut decet, bonique

confule. Sunt enim, opinor, haud paulo utiliores iis, quæ olim Theologi de Angelorum *existentia in loco*, deinde de *motu, differentia, ævo, cognitione, sermone* versantes volumina vastissima infererunt; duplici ex capite culpandi, *primo*, quod inutilia operosissime perscrutati sunt; *secundo*, quod hanc potestatem, ac limites ejus fere dimiserunt, etsi maximi sit usus, & lucem innumeris rebus clarissimam affundat.

CONSPECTUS

E T

OECONOMIA OPUSCULI.

P A R S I.

TRANSACTIONES DIABOLICÆ GENERALES.

Transactio I.

Sunt Spiritus vere tales, qui nihil habent cum materia commune. Quod docet natura Dei, & animæ nostræ.

Transactio II.

Dantur & alii Spiritus, Deo inferiores, & anima nostra superiores.

Transactio III.

Neque boni solum, sed etiam mali.

Transactio IV.

Spiritus universe habent varias, & eximias facultates.

Transactio V.

Verum limitatas; cum res sint conditæ. Eadem de causa miraculum edere nullum possunt:

Transactio VI.

Sed nec illas cognatas facultates exercere sine jussu, permissu Dei.

Transactio VII.

Etiam mali Spiritus suas dotes, viresque retinuerunt.

Transactio VIII.

Imo Deus hos sæpe nobis permittit nocere;

Transactio IX.

Minus tamen in Nova, quam in Veteri lege.

P A R S II.

TRANSACTIONES DIABOLICÆ PECULIARES.

Transactio I.

Nominatim permittit Deus, ut mali Spiritus corpora hominum infiderent.

Transactio II.

Et si vero per se ipsi possint nocere, non sequitur inde, quod etiam per alios possint. Quare Magia, ope dæmonis mira præstans, nec est de Fide, nec habet indubitata rationem.

Transactio III.

Opinioni tamen, quæ nullo discrimine has artes pro fabulis habet, non convenit satis cum dictis sacrarum litterarum.

Transactio IV.

Sed etiam historicam fidem sollicitat vehementer.

Transactio V.

Rationes Magiam omnem tollentes non sunt invictæ, & cum testimoniis Scripturæ, totiusque antiquitatis vix possunt in contentionem venire.

Transactio VI.

Loquor autem de Magia veterum, sive Gentilium, sive Hebræorum. Quod si viguit olim, inferre non licet, quod etiam in Ecclesiam repererit aditum.

Transactio VII.

Imo sunt rationes satis graves, quæ Novum Testamentum eximant a tanto malo.

Transactio VIII.

Quod si penitus hæ rationes inspiciantur, Magiam nunc raram, non nullam ostendunt. Ergo nimium probant, nec adhibentur ut decet.

Transactio IX.

Sententiis Patrum non conficitur hoc negotium.

Transactio X.

Audiendi sunt tamen , eoque magis audiendi , quod modestius tractant argumentum , quam Scriptores hodierni.

Transactio XI.

Hi vero tria docent. *Primo* fuisse quamdam artem , quæ ope diaboli mira præstaret. *Secundo* hujus effectus nec omnes histrionicos , nec omnes veros fuisse. *Tertio* non abolitam prorsus in Novo Testamento , verum coercitam valde. *Quarto* privatam nunc raro , publicam nunquam permitti.

Transactio XII.

Etiam usus Ecclesiarum stat pro ista moderatione.

Transactio XIII.

Canones item , & Decreta Pontificum.

Transactio XIV.

Judicia superiore sæculo in sagas exercita videntur vitiis multis laborasse ; imo pleræque harum mulierum prorsus infontes sunt rogo addictæ.

Transactio XV.

Et tamen iidem , quorum operâ sublata sunt , persuaserant , revera in mundo vel apud Christianos beneficiis locum esse.

Transactio XVI.

Sagarum orgia , ac conventus nocturni non habent pro se idoneum testem. Paulo pronior hic fuit humana credulitas ; quæ cum multum possit in animos , in rebus portentosis vulgo plane illudit. Igitur quæ scripta de his fuerunt , juxta cum fabulosissimis fabulosa sunt.

Transactio XVII.

Vanum est disceptare , quæ opinio de Magia sit utilior in publicum. Non enim id agitur in rebus facti. Imo si ageretur , etiam hoc ex capite pro nostra standum foret. Videtur enim expedire , ut homines communiant se adversum ministros Diaboli , reddanturque cautiores.

Transactio XVIII.

Illi, qui Magicas artes, etiam in Vetere Testamento pro ludibrio sensuum habent, argumento a Christi victoria, quod est præcipuum contra nos, abstinere deinceps debent.

CLAUSULA probe notanda.

P A R S III.

**CONSECTARIA TRANSACTIONUM
DIABOLICARUM TAM GENERALIUM,
QUAM PECULIARIUM.**

Caput I.

Consectaria potestatis Spirituum in inanima.

Caput II.

Consectaria potestatis Spirituum in viventia.

Caput III.

Consectaria potestatis Spirituum in animas seorsim.

Caput IV.

Consectaria potestatis Spirituum in futura, in occulta, in remota; ubi curate de auguriis, prædictionibus &c.

Sequuntur duo **APPENDICES**; & primus quidem **DOCUMENTORUM**, quæ sint magno usui de potestate Spirituum rescire cupientibus;

Secundus AUCTORUM, qui hic raro citati, verum sæpe consulti, inter se collati, recensiti, illustrati, quin etiam castigati fuerunt.

P A R S I,

**TRANSACTIONES
DIABOLICÆ
GENERALES.**

TRANSACTION I.

NON omnia quæ existunt, corpora *Spirituum* sunt. Dantur & Spiritus veri *existentia*; nominis, intelligentissimi, fugientes omnem sensum, compositionis expertes, & quibus cum materia sit nihil commune. *

Id ita habere se ostendit *Deus*; qui est supremus, ac eminens Spiritus. Nam æternæ menti, quæ limites non habet, nemo sanus materiam tribuet.

Præter Deum datur *Anima* nostra; conferta quidem, & adstricta corpori, contra quam *Deus*; qui sibi sufficiens solus, a materia pendere nullatenus potest. Sed nec anima per illam societatem a materia quid trahit: & cum omnia in corporeis efficiantur intervallis locorum, motibus, ac viribus, quæ lege necessaria ad distantias mutandas, servandasque determinent; hic omnia contraria. Sentit enim se mens moveri, & quidem vi sua, non aliena; ut habeat in potestate actionis telam abrumpere, novamque ordiri sine ullo extrinseco impulsu.

---

* Equidem Cowardus, & Dodwellus *Spiritum materiale* ex ipsis litteris sacris erutum ibant; sed ille conatus tam infelix fuit, ut dicerent doctissimi viri, velle eos in gratiam crassi dogmatis renuntiari apertissimis, ac decretoriis locis hac sola de causa, ut obscuris quibus abuti possint.

TRANSACTION II.

Dantur & alii Spiritus, Deo inferiores, & anima superiores; quos esse a Deo conditos ostendunt multi & auctoritatibus Scripturæ, & momenti rationum. Breviter illa pro more adstrinxi in *Nova Forma Theologiæ Biblicæ his temporibus accommodata* Libro I. *Questione 5.* Neque video, quid opponi his possit a Philosopho; nam cum illis, quos dicunt Materialistas, hic nolim transigere.

TRANSACTION III.

etiam malorum.

Non boni solum Spiritus, sed etiam mali dantur. Quod minime ex ratione conficio; nec enim possum; verum ex testimoniis, quæ ipsum Evangelium quamplurima ministrat. Sunt autem sole clariora. Et velim hæc probe notari, quando multi sunt hac ætate, qui Satanam ex ipsis inferis pellant. Et quidem Sociniani (quorum Ecclesia facit magnos processus) simpliciter negant Diabolum esse. Hos inter SEMLERUS tantopere pugnat, ut ceteris videatur ducem se præbere.

Porro in abrogando Dæmone sibi plus sumunt, longiusque progrediuntur, quam ipsi Apostoli; de quibus nil tale sive in *Actis*, sive Epistolis perhibetur. Quin ipsum Servatorem superant, discipuli supra magistrum. Et ille quidem, cujus fuit hoc proprium institutum, ut assumpta conditione nostra imperium Diaboli everteret funditus, præjudicatam opinionem de existentia ejus Hæbræis non exemit. Quid quod illam nec imminuit

minuit aliquando , non impugnavit , non interdicendum vel verbulo displicere sibi ostendit. Perдите nunc si unquam Diabole ! cum flagres communi odio , vix non ad tui miserationem me inflectis. Nec enim jam cornibus instructus es , aut unguem , dentesque exeris , aut serpentis post te caudam trahis. His te omnibus spoliarunt novi Theologi ; ut nil supersit tui præter nomen , aut imaginem , cui pueri jam & puerae illudant. Nempe idem nunc sonas , ac malum generatim acceptum , & velut personam indutum. Nam in scenis quælibet *Abstracta* , imo *Negationes* pro licentia fingendi in viros , & fœminas migrant nullo negotio. Quod si tibi persona non quadret , ad morbos confugiunt , vel atram bilem ; ut expellere te sit abigere morbum , vel mittere noxium sanguinem , pravosque humores secernere. *Tentas* vero , cum affectus , cognati nobis , exerunt vim suam , nosque inducunt ad peccatum quoddam. Tantum debes sapientiæ hodiernæ. AUCTOR *Concordiæ Rationis* , & *Fidei* , cujus est in scribendo projecta audacia , cum sit SEMLERO antiquior , in loco nunc excitandus est. Ait autem pag. 8. *Quæ de Angelis* , & *demonibus tam in sacra Scriptura quam Historia humana traduntur* , sunt partim somnia , partim visiones , sive apparitiones : partim phantasmata , partim morbi , partim figmenta , & illusiones. Sæpius quoque ideæ hominis bonæ pro Angelis , malæ pro demonibus accipiuntur , vel ex falsa persuasione , vel ex superstitione , & metu. Diabolus nil aliud in *Ethica* , quam pertinacia in damnum proprium , vel alienum agendi absque illecebris carnis , vel mundi , sive gloriæ vana , quæ omnium idearum est pessima. Eodem modo

rem explicat DAVID GEORGII, pluresque alii Adæmonistarum. Contra quos ita statuo :

*Quam ad-
versi Scri-
ptura, &
quam ridi-
culi.*

Vel est aperte Scripturis insultan-
dum, vel diabolus non est in cerebro
humano natus, verum re ipsa existit.
Non hic allego locos Antiqui Fœderis;
Novum abunde sufficit. Si SEMLERUS de Dia-
bolo rite pronuntiat, JESUS ductus est in soli-
tudinem, ut tentaretur ab *allegoria*: ab *immagine*
mali vectus per aërem, & statutus super pinna-
culum templi: Sublatus a *pertinacia* in montem
excelsum; ut videret regna mundi, & gloriam
eorum. Idem *phantasma* Servatoris hæc omnia
daturum se promisit, ab illo adorari voluit &c.
Rursum si dæmones expulsi designant *morbos*,
CHRISTUS jussit morbum obmutescere, & exire:
CHRISTUS in principe morborum fertur morbos
ejicere: morbus mutus est: morbi loquuntur:
legio morborum occupat hominem, rogatque ela-
ta voce, ut detur sibi in gregem porcorum mi-
grare: morbus ab homine exiens perambulat soli-
tudinem, quærens requiem, nec inveniens; as-
sumit secum septem alios morbos, nequiores
se &c. Quæ si admittimus, Evangelium Christi
nec hilum differt a *Corano* MAHOMETIS, scatet-
que anilibus ineptiis.

Neque omitti debet, quod Evangelista, enu-
merans miracula Dei hominis, eodem loco de
obsessis, & *male habentibus* mentionem facit;
& inter duo genera distinguens, quæ utique non
idem significant, aperte distinguit. * Christus

---

* *Lucæ* 4. 40. 41: item 6. 18. 19. *Marci* 1. 34.

quoque, cum parabolam loliorum transtulit ad rem ipsam, dicens, agrum esse mundum, Zizania homines malos, inimicum, qui lolia sevisset, diabolum, non utique in parabola parabolam novam venditavit: ejusque verba aliud volunt, quam *inimicus homo est inimicus homo*. * Sed nolo abuti tempore, bonasque horas insumere in nugis proterendis. Narrationes Evangelicæ servant eandem phrasin historicam, quam adhibent in ceteris sententiis: nulla subest præteritio, dissimulatio nulla; verum omnis doctrina habet tantam simplicitatem, ut connexio rerum, ac verborum tollatur, allegoricum dæmonem statuendo.

Dicent adversarii, non esse de fide, quod dæmon re ipsa existat.

Respondeo. Si istud non est de fide, non video, quid aliud sit. Evangelii testimonia cum sint divina, Christianis quibusque esse sacra debent, ac sumi eodem sensu, quem præferunt; dum ex serie narrationis, vel locis aliis evidentibus, vel apertissima absurditate, quæ adverteatur omni rationi, cogantur discedere a *litera*. Et quidem hos locos Doctores Ecclesiæ universi sive prisca, sive recentiores, nec uno dempto, constanter *litterali* sensu acceperunt: atque ita sunt locuti, ut pateat manifeste, naturam dæmonis verissimam cum doctrinis Evangelii præcipuis, cum *Satisfactione*, & *divinitate Christi*, cum *peccato originis*, cum *suppliciis damnatorum* esse connexam. Porro tam unanimis sensus, quem nemo negat, debet identidem notari in hoc ar-

---

* *Matthæi* cap. 13:

gumento; nec enim fas est, homines cordatos in favorem petulantium ingeniorum auctoritatem tantam deridiculo habere; præsertim si ex penu rationis nil expromunt, quam conjecturas, sacrumque codicem detorquent miserrimum in modum.

*Cornutum
argumen-
tum.*

Sed progredior ad novum argumentum, præclarum illud & nobile, quod KÖSTERO debemus. Si doctrina de diabolo fallit, vel nocivus est error, vel non? Si nocivus, Servator, ejusque Apostoli egerunt pessime, cum illum probarent, firmarent, propagarent. Si non est nocivus, Adæmonistæ nec sibi, nec aliis consulunt, quod tanto molimine, tot clamoribus inveteratam, communemque opinionem eximere mortalibus volunt; & quidem citra ullam indubitatum, ac firmissimam rationem. Oportebat enim ut verterentur ad errores alios, qui certissime nunc nocent, profligandos; præsertim ubi major spes secundi eventus, quam hic, affulget.

Effugia. Dicunt autem. Christus, & Apostoli populari dementiæ accommodarunt sese, & non tam diabolo, quam genti pervicacissimæ parcendum existimarunt.

Respondeo. Simulatio non convenit Servatori, qui se *veritatem* appellavit. Quod si inficiantur adversarii, nam hunc solum receptum habent, cur neglecto exemplo ejus nos Christianos, qui opinionem hanc pertinacia non minore, quam Judæi, tuemur, modis omnibus compellunt ad mentem mutandam? Cur hominum magnam partem absque ullo emolumento in se concitantes turbant rempublicam? An peccare se putant fa-

ciendo, quod ille fecit? An decuit hunc timere eos, quorum legem abrogatum ibat? Sed neque credibile est, Dæmonem Judæis magis cordi fuisse, quam Legem; præsertim quod Secta inter eos haud ignobilis, Sadducæorum, spiritum omnem, sive malum, sive bonum præfracte negaret. Certe adversarios illorum Phariseos non palpabat hac arte simulandi; secus offensionem eorum non toties data opera incurrisset. Uno verbo, Servator in docendo sus deque debuit habere præjudicatas opiniones; nam venerat, ut *perhiberet testimonium veritati*; neque deerant ei præsidia etiam maxime pervicacibus hanc persuadendi.

Dicunt secundo. Hic error saltem ætate Christi innocuus fuit; unde nulla necessitas illius oppugnandi.

Respondeo. Cur ergo nunc sit nocuus? & quæ necessitas docendi aliter, quam Christus docebat?

Dicunt tertio. Si Christus in illa barbarie, ac pervicacia diabolum sustulisset, populum universum a sua doctrina averfurus erat.

Respondeo 1. Homines nunc non minus offenduntur tam insolenti opinione. Itaque nec hodie consultum, popularem hunc errorem infectari.

Respondeo 2. An opinio hæc tam amœna, tam commoda est, ut nulla tum spes esset, illius tollendæ. Potuit Ethnicis eximi error de pluribus Diis, & eximi Ethnicis ac Hebræis non potuit error minus crassus de diabolo?

Respondeo tertio. Christus omnes errores, præjudicia, abususque impugnavit. Quid ergo huic uni parcebat? cur dæmoni non ausus arma inferre? Haud paulo gravius, quod Servator vel inter Gentiles hanc fabulam propagavit: quod miscuit cum præcipuis doctrinis, imo inde argumenta petivit. Licetne ei, qui vult sacra purgare, estque præco veritatis, errorem, quem ceteris substrui videt, non solum relinquere intactum, sed etiam suum facere?

Dicunt quarto. Christus toleravit præjudicium discipulorum de regno suo in terris, ergo illud Judæorum de dæmone potuit pariter tolerare.

Respondeo. Christus diserte præjudicium hoc suis exemit: neque uno loco.

Dicunt quinto. Si Christus & Apostoli non essent more gentis locuti, a paucissimis intellecti forent; ergo verba, non rem ipsam retinuerunt.

Respondeo. Quasi dicas, nec Ethnici, nisi more profano locutum, PAULUM intellexissent.

Dicunt sexto. Dæmones sunt inventum Paganorum; quod ostendunt ex APULEJO, atque aliis, qui scripserunt de dæmonibus. Ergo confundi non debent cum doctrinis christianis.

Respondeo primo Pagani Diaboli rebus miscuerunt multa fabulosa; nec tamen doctrinæ summa ab ipsis est; verum Scripturæ debetur, ut supra vidimus. Scriptura vero antiquior est Paganis omnibus Scriptoribus. Quæso, cur eodem

jure non dicunt, existentiam Dei a Paganis venire? nam istam quoque palmarem veritatem fabulis pluribus deformarunt. Idem reponere, si quando contendant, mille ineptias ex ista opinione pullulasse. Si enim Rabbinii, Platonici ceterique de Dæmone quid finxerunt, an ideo & Dæmon est fictus? Propter falsas ideas de Deo, vel Dæmone sanus nemo sive Deum negat sive Dæmonem.

Respondeo secundo. Doctrina de Diabolo, malisque Spiritibus fuit parum cognita ante Christum, unde ARNOBIUS *Libro II. adversum Gentes* de dæmonibus crudeliter sævis scribit: *Et ante Christum incogniti, Et ab solo sciente detecti.* Et discipulus ejus LACTANTIUS *Libro VI. Divinarum Institutionum cap. 6.* non esse mirum monet, quod Ethnici omnes, *quid esset bonum, quid malum ignoraverint, qui nec Deum, nec adversarium Dei scierint.* Vide & ORIGENEM *adversus Celsum Libro VI. pag. mihi 303.* Sed nempe intelligendi sunt, nil novisse de malitia, artibus, culpa, & suppliciis ejus. Ceterum & Græci, & Romani, & populi omnes conveniunt in dæmonibus asserendis, colendisque. Testem habes locupletissimum GERARDUM JOANNEM VOSSIUM *de Origine, Et progressu Idololatriæ.* Atque hæc ideo dixi, quod quidam illo venerunt, ut apud rudes passim contendant, Hebræos solos ejus sententiæ fuisse, quod detur diabolus; atque hos ipsos a Chaldæis esse mutuatos.

Dicunt septimo. Judæi in omnibus Allegoriam sectabantur, ergo doctrina de Diabolo sit pariter allegorica oportet.

Respondeo. Argumentum insigne ! quo omnes divinos libros detorquebo ad allegoriam. Judæi Allegoriam amabant, quin ideo ipsam litteram tollerent, uti WOOLSTONUS, & quidam alii post fecerunt.

Dicunt octavo. Hæc doctrina habet multum incommodi, quod homines illi addicti cum Judæis assuescunt peccata in Dæmonem rejicere.

Respondeo. Ei qui hæc objicit revocandum in memoriam, quod supra quæsi: cur ego Christus & Apostoli non profligarint tam noxium errorem? Judæi vero tantum abest, ut quidquid peccabant, Dæmonibus tribuerent, ut in Lege oppositum profiterentur.

Dicunt nono. Christus ipse diabolum mendacem, fictumque vocat, qui nunquam steterit in veritate.

Respondeo. Ergo existat necesse est. Qui enim non existit, nequit mentiri. SEMLERUS non semel convictus falsi in veritate non stetit; & tamen existit hodiernum in diem.

Dicunt decimo. Complures loci, quos Dæmoni vulgo tribuunt, debent longe alio sensu intelligi.

Respondeo. Si aliter intelligi debent, idonea causa subest; illi, quos hic adhibeo, non admittunt aliam interpretationem.

Tantum pro vero Diabolo. Plura dedi in *Nova forma Theologiæ Biblicæ his temporibus accommodatæ Tomo III. Libro I. Quæstione 15.*

TRANSACTION IV.

Spiritus universe habent varias, *Spirituum facultates;*
& eximias facultates. *præsertim vis motrix.*

Hoc caput propter rerum ingentem copiam dispescere debemus.

§. I.

Cum natura Angelorum sit spiritualis, pollens vi intelligendi, ac volendi, neque ullam habeat substantiæ corporeæ admisionem, ratio dicat, eos agere in corpora naturaliter haud posse. Nil enim cum materia commune habent. Scimus tamen non solum ex sacris Litteris, verum etiam ex ipsa ratione, & experientia, spiritus reapse agere in materiam. Scimus, supremum Spiritum creasse mundum, ejusque omnia movere, ut lubet. Scimus animam nostram, quemcunque vult, motum imprimere corpori. Scimus Spiritus bonos, & malos sane plurimum in corpora sive animata valuisse, sive inanima. Revocetur hic in memoriam *Vastator Angelus*, qui totum SENNACHERIBI exercitum nocte una delevit: vel etiam *Satan*, qui JOBUM periclitandi causa tam atrociter, quam diu, divexavit.

Quæ contra garriunt, sunt nullius momenti. Nam etsi capere, vel potius ope phantasiæ nobis proponere, haud possumus, quo pacto id fiat; tamen si omnia neganda forent, quæ nequeunt sic exhiberi, conciderent uno ictu Philosophia ac Theologia. Certe nec Deus jam regere mundum posset, vel anima in corpore agere.

Quod autem materia, ejusque motus a Spiritu differant toto cœlo: & mutui nil habeant, verum est; sed falsum illud, nil esse Spiritum quam cogitationem. Ratio contra Cartesianos plane dicat, esse *veras substantias*, quæ præter vim intelligendi, ac volendi sint dotibus variis, ac eximiis instructæ.

§. II.

*Quomodo
hæc indita.*

Etsi vero ex legibus naturæ tractatio corporis superare videtur vim substantiæ incorporeæ: atque ideo huic indi debuerit, tamen non est prodigio, & extra ordinem concessa. Ratio est, quia teste Scriptura Spiritus mali interdum corporea sic tractant, ut Deus salva sanctitate non posset illis has vires *decreto novo*, & *speciali* concedere. Id quod obvio exemplo declaratur. Diabolus Servatorem supra montem, & pinnaculum templi statuit, ad peccatum inducere volens. Quare Deus præter ordinem tantam vim indens, contulisset operam suam ad maximum scelus, & diaboli consilia non juvisset tantum, sed etiam executus fuisset. Immo quoties Dæmon ejusmodi machinis nos perdere constituit, sua summa potestate velut obsequi illi deberet Deus. Quod cum pugnet cum sana ratione, dicendum plane, Spiritus habere vim inditam ad hæc facienda, ita quidem, ut exerere hanc semper possint, quotiescumque non prohibentur.

§. III.

Unde vero habent hanc vim, præterquam voluntate Conditoris? Hæc est sola rerum omnium

natura. Quemadmodum ergo anima nostra *immediate* agit in corpus suum, & isto *mediante* in corpora alia, idque naturaliter; ita Spiritus secundum naturam suam agunt in omnia corpora, a quibus non arcentur; applicando se ad illa, eaque subigendo, etsi modus, quo hoc præstant, sit nobis omnino incognitus. * Sicut enim *dependentia*, quam dicunt, corporis nostri ab anima voluntate Dei inducta fuit; sic absque alio nexu materiam omnem pro varia tractatione Spirituum affici varie necessum est: & sicut Deus *concurrente cum anima nostra* ad actus naturales, etiam prohibitos, tamen *ad culpam minime concurrat*, sic Deus influendo in actus naturales Spirituum malorum, ad malitiam tamen horum non confert operam suam. Nempe isti, si quidem secundum se, & *abstrahendo ab omni lege* considerentur, sunt æque innati, ac eorum viribus congruentes.

§. IV.

Ex quo vides, esse magnam omnino, *Quanta hinc potestas.* & mirabilem Spirituum potestatem; non utique in Spiritus alios, vel animas corpore solutas, verum in corpora. Oritur enim ex im-

---

* Cogita hic HABACUCUM *Danielis cap. 14:* vel PHILIPPUM *Actuum cap. 8.* per aërem ab Angelo raptos, ac deportatos. Constat tamen, requiri ad hoc propinquitatem, haud secus ac inter corpora, cum in se agunt; non quidem illa ipsa ratione, sed ordine naturali inter *agens, & passum.* Nam Angelus non movet per solam voluntatem, sed *potentiam subordinatam*, velut *principium immediatum.* Ita vero de corporibus. An autem hæc propinquitas etiam requiratur, ut Angelus moveat alium Angelum, id dicere ego non ausim; quin potius persuadeo mihi, id homines, ut maxime doctos, prorsus latere.

menſa quam habent cognitione naturalium rerum *, oritur ex vi movendi, oritur ex celeritate, qua uno momento, cogitationis inſtar, percurrunt totum orbem: oritur ex ipſa natura, corporis experte; quæ facit, ut eorum vis agendi non ita impediri, limitari poſſit, ut illa mortalium.

§. v.

Potestas Spirituum, quod quidem motum ſpectat, ſe etiam extendit in ipſos Spiritus. Angelus enim poteſt alium Angelum vel invitum, niſi fortior ille, ac ſuperior ſit, movere loco, vel detinere. Idem dic de anima, a corpore ſeparata. Eſſi enim tunc ceſſet occaſio agendi in animam, quam corpus miniſtrat, tamen manet natura, & conditio ipſius animæ. Actio autem Spiritus in Spiritum non datur, præterquam ſuaſdens, ſive, ut vocant, *illuſtrans*.

Deus utitur operâ Spirituum. Propter has facultates Deus identi-
dem operâ Spirituum utitur in ſuis
conſiliis adimplendis. Unde PAULUS in *Episto-
la ad Hebræos cap. 1. verſ. 14.* inquit: *Omnes
ſunt adminiſtratorii Spiritus.* Eſſi vero diverſi
ſunt ordines, diverſæque dignitates, tamen offi-
cio hoc haud minus æquales ſunt, ac naturæ
communione. GREGORIUS Magnus *homilia 34.
in Evangelia* diſcrimen unicum ſtatuit, quod qui

---

* Naturalis facultas intelligendi, quæ ineſt Spiritibus, eſt longe perfectior humana. Nam homines ex anima ſimul, & corpore conſtant. Corpus autem tardiorẽ reddit animam ad intelligendum: ac recte auctor *Sapientia cap. 9. verſ. 15: Corpus quod corrumpitur, aggravat animam: & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem.*

minima nuntiant, Angeli, qui vero summa annuntiant, Archangeli vocentur. Porro officia Spirituum habemus ex innumeris locis utriusque Instrumenti. Jam enim dicuntur destinati ad totius Ecclesiæ, vel etiam singulorum hominum defensionem. *In tempore autem illo consurget Michaël, princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui. Danielis cap. 12. vers. 1. Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Psalmo 33. vers. 8. Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. Psalmo 90. vers. 11.* Alias dicuntur piorum preces Deo offerre: *Quando orabas cum lacrimis, & sepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium tuum, & mortuos abscondebas per diem in domo tua, & nocte sepeliebas eos; ego obtuli orationem tuam Domino. Tobie cap. 12. vers. 12. Et ascendit fumus incensorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo. Apocalypsis cap. 8. vers. 4.* Rursus voluntatem, & mandata Dei significant hominibus: *Cumque invenisset eam (Agarem) Angelus Domini . . . dixit ad illam: Agar, ancilla Sarai! unde venis, & quo vadis? Quæ respondit: A facie Sarai, dominæ meæ, ego fugio. Dixitque ei Angelus Domini: Revertere ad dominam tuam, & humiliare sub manu illius. Denique Spiritus quædam mira præter ordinem naturæ operantur, quoties id sive honor divinus, sive salus jubet animarum. Exemplis plena est omnis Scriptura.*

TRANSACTION V.

Facultates Spirituum, ut maxime
nobiles, ac excellentes, tamen limi-

*Habent illi
limites suos
in agendo.*

tatæ sunt, ac circumscriptæ pluribus modis, sive res, sive loca, sive tempus &c. spectemus. Ratio est manifesta, quia natura Spirituum est finitæ perfectionis, & pertinet ad res conditas.

Atque istud de Fide est; quando soli Deo perfectio infinita competit, ac limitibus carens. Quare Spiritus non continent sive *formaliter*, ut dicunt, sive eminenter perfectiones quascunque, verum eas duntaxat, quæ ad suam conditionem perficiendam requiruntur. Verum ista seorsim expendamus.

§. I.

Corrumpi haud possunt, vel desinere; sed redigi in nihilum a Deo. Spiritus quidem corrumpi haud possunt, & habent naturam ex se immortalem; verum idem, qui hanc dedit, potest tollere, ac eos destruere. Non tamen possunt destitui ab alio, & ne quidem a se ipsis, quacunque vel extrema vi adhibita.

§. II.

Deum minime comprehendunt. Etiam istud pertinet ad limites spiritualis naturæ; quod Deum minime comprehendunt. Equidem intelligentia eorum est tam perfecta, ut omnia entia cognoscat; videlicet se ipsam: Angelos alios, sive superiores sint, sive inferiores: res omnes materiales in genere, specie, & individuo; verum ipsam Divinitatem naturaliter non cognoscunt nisi *abstractiva* cognitione: & si pertingunt ad sublimiorem illam cognitionem, quæ vocatur *intuitiva*, istud, haud secus ac apud homines, prodigio sit, superatque omnes vires conditarum rerum:

§. III.

Sed nil magis ostendit Spirituum <sup>Quomodo
existant Spi-
ritus in loco.</sup> limites, quam existentia eorum in loco. Nam etsi non eodem modo in locis agant, quo corpora, videlicet *per extensionem*; tamen certo, definitoque loco præsentes sunt, non solum ratione substantiæ, verum etiam operationis, ac virtutis; verbi gratia in cœlo, in corpore obsessi &c. Hoc autem minime repugnat spirituali rei. Nequeunt ergo ubique esse; quia sola Divinitas immensa est. Qua de causa mutant locum; id est unum amittunt, & alium acquirunt; quia nulli necessario adhærent. Atque ipse de se Satan *cap. 1. Libri Job vers. 7: Circuivi terram, & perambulavi eam.* Quare cum Patres dicunt, Angelos ubique adesse, id accipiunt de eorum pernecitate, studioque juvandi. * Et quidem de celeritate supra *Transact. IV. §. IV.* dixi, eodem momento pervadere eos universum mundum. Parumque idonea est similitudo AUGUSTINI, qui *Libro de Divinatione demonum cap. 4:* inquit: *Celeritate Angeli cursum ferarum, & volatum avium incomparabiliter vincunt.* Nam etsi cursum siderum dixisset, parum erat dicturus.

§. IV.

Porro tantum a se distant Spiritus, <sup>Quomodo
distant inter
se?</sup> quantum corpora, quibus *inexistunt.* Angeli scilicet in cœlo empyreo distant tantum a dæmonibus in tartaro, quantum tartarus ab hoc cœlo distat; etsi distantia non tam a corpo-

---

* Vide præ ceteris TERTULLIANUM *cap. 22. Apologeticæ.*

ribus oriatur, quam ipsis Angelis, secundum naturam spectatis; ita quidem, ut si cœlum empyreum, tartarus, atque omnia destruerentur, & esse cessarent, vel in vacuo illo tantumdem a se invicem remoti forent.

§. V.

An possint esse plures in loco eodem? Rursum Spiritus plures possunt naturaliter esse simul in eodem loco; verbi gratia in eodem corpore ejusdem hominis. Quod patet ex Evangelio; ubi dicitur, legionem integram dæmonum corpus unum insedisse.* Non enim naturaliter se excludunt; quia non sunt quanti, vel extensi. Quamquam & istud tunc monendum est, non omnes ut *causas totales ad eundem effectum concurrere*; verum ut *partiales*.

§. VI.

An unus Spiritus in locis duobus? Contra is ipse Spiritus simul nequit naturaliter esse in duobus locis distinctis, sive non continuis; quia una est substantia, eaque finita, habens locum determinatum ad operandum; haud secus ac nostra anima in proprio corpore agens.

Quantus autem sit locus *adequatus*, cuique Angelo secundum gradum perfectionis suæ competens, nescimus: & etsi haud repugnaret creari Angelum, qui naturaliter posset in toto hoc mundo esse, utpote finito, tamen nullus credendus

---

* Marci cap. 5. a versu 1. usque ad 21.

sic conditus; quia ipse LUCIFER, princeps eorum, fuisse de cœlo dejectus memoratur.

§. VII.

Rursum Spiritus non existit necessario in suo loco maximo, & adæquato, tam secundum operationem, quam præsentiam. Non enim nisi liberrime existit, ubicunque existat. Proin in loco quovis minori, licet unicum sit, & indivisibile punctum, existere potest.

*Spiritus
possunt occu-
pare locum
quemcunque
sive maxi-
mum, sive
minimum.*

§. VIII.

Spiritus, dum movetur, habet proprium motum spirituales: sive cum corpus movet, etiam se ipsum movet una cum illo. Scriptura enim de Spiritibus se moventibus semper loquitur, sicut de hominibus, vel brutis; ut *I. Petri 5: Matth. 12. 4: Luca 1. 7. 8. &c.*

*Cum mo-
vent corpus
etiam ipsi
cum eo mo-
ventur.*

Nec tamen potest transire ad locum distantem sine transitu per medium. Cum enim sit pars universi, debet naturaliter moveri servato ordine locorum; sive, quod idem est, secundum naturam, modumque agendi consuetum cuivis conditæ rei.

*Transcunt
medium.*

§. IX.

Sicut autem processu temporis potest locum mutare, ut corpora mutant; sic etiam mutare potest momento; quia potest simul & semel totum locum amittere, & alium

*Momento
ubique sunt.*

occupare. Deinde movetur sine ulla repugnantia vel ex parte substantiæ suæ; vel ex parte corporis interjecti. Dixi autem, posse locum mutare; non loca; quia patet ex §. VI. eum non posse naturaliter simul existere in duobus locis distinctis, sive non continuis.

§. X.

Corollarium de prodigiis.

Ex omnibus his patet, prodigium edi ab Angelo nullum posse; quia non est supra, verum secundum naturam. Ergo Leges naturales mutare non est nisi ejus, qui condidit naturam, illique dominatur summa potestate. *

TRANSACTION VI.

Novi limitet Spirituum.

Spiritus nec illas cognatas facultates possunt exerere sine jussu, permissove Dei.

Nempe, quæcunque sunt dicta de potestate eorum, de *restriccta* intelligi debent; quia nequeunt hac aliter uti, quam velit supremus Dominus. Quod quia per se est manifestum, nullis debet argumentis confirmari. Id unum addo, Spiritus inferiores ne quidem posse sua tota potestate uti invito principe ordinis sui. Est enim, ut sacrae Litteræ significant, inter Angelos quidam gradus

---

* Spirituum facultates fuse, subtiliter, accurate discutunt P. BUBALI, Jesuita Gallus, in opere *de Angelis Lugduni* 1662: atque JACOBUS ODE *Dissertatione Theologica de natura Angelorum.*

dignitatum, & imperiorum; quæ res multum confert ad decorem universi.

TRANSACTIO VII.

Etiam mali Spiritus suas dotes, vi-
resque retinuerunt.

Dæmon retinuit suas dotes naturales.

Vidimus ex supradictis, Spiritum quemcunque, si potestas a Deo fiat, quamplurimum in res conditas posse. Quæritur ergo, an Dæmon quoque hanc potestatem retinuerit? Est autem digna responsio, quæ hoc illi concedit. Deus enim non abstulit Dæmoni sive naturam, sive adventitias dotes, quæ eo referuntur; quia, ut S. LEO *magnus Sermone XII. de Passione* docet, dominatum ejus non tam vi, & superiori potestate, verum consilio, & ratione destructum ibat.

TRANSACTIO VIII.

Imo Deus malos Spiritus sæpe nobis permittit nocere: iisque solet uti, velut lictoribus suis.

Deus illum nocere nobis sinit.

Quod iterum ex Scripturæ quamplurimis locis patet. Vel enim hos mittit, ut impios puniant, vel justis materiam virtutum ministrent. Illustre est exemplum in *I. Epistola ad Corinthios cap. 5. versu 5.* ubi Paulus Corinthium, incestus reum, *tradidit Satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus esset.*

TRANSACTION IX.

*Minus tam
in Nova,
quam Veteri
lege.*

Nihilominus potestatem Dæmonis, præsertim in Lege Nova, angustioribus terminis coërcuit Deus, quam vulgo existimetur.

Redemptor enim noster, quemadmodum mortem, ac peccatum, ita Diabolum fregit penitus, atque devicit; ita quidem, ut illi haud secus ac enectæ, & palpitanti belluæ insultent Christiani. De quo plenius suo loco; cum scilicet ad Confessaria, & Partem tertiam ventum erit.

*Rationes
Dei id sinen-
tis.*

Nunc satis est illud AUGUSTINI Libro II. de Civitate Dei cap. 23: *Tantum possunt dæmones, quantum secreto Dei arbitrio permittuntur.* Arbitrio dixit, & secreto arbitrio; quia plura potest permittere ut fiant ab aliis, quæ facere per se ipse pacto nullo potest. Novit haud dubie, quam perversa sint voluntate: & quod facibus invidiæ magis, quam ignibus usti, ubique adversentur salutis nostræ: omnique occasione immineant hominibus nocendi. Nihilominus, quemadmodum permittit potestatem magnam hominibus in homines, quæ sæpe non minus violentiæ, periculi vero plusculum habet, sic potuit permittere, ut etiam dæmones his molesti essent; quia utroque ex malo bona plura, eaque maxima elicere novit secundum illum ipsum AUGUSTINUM. Quidquid in actibus divinæ providentiæ injustum iudicio nostro, vel turpe videtur, potius imbecillitatis nos nostræ admonet, jubetque finitam rationem infinitæ illi subicere. In infinito, sunt autem infinitæ Dei actiones, propor-

tiones nos videre nequimus; imo in finitis quoque, si sint nimiae molis, putamus quaedam non congruere, quae tamen, si debito loco, & oculis majoribus intueri liceret, aptissima haberentur. Horum si PETRUS BAILIUS in impugnanda providentia fuisset recordatus, a JAQUELOTIO, & aliis non esset tam male acceptus.

Porro si Deus impedisset Satanam, cum primos parentes induxit ad peccandum, nunquam ejus Filius filius hominis esse factus: atque ita nec filii hominum ad conditionem filiorum Dei evecti forent. *

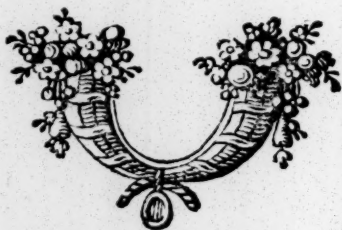
Ut vero discrimen inter Vetus, Novumque Testamentum, inter Ecclesiam, & falsas religiones paulo magis emineat, exempla dabo certissima, quam multa tum Diabolo in nos licuerit. Præter lapsum primorum parentum habes calamitatem beati JOB, cædem maritorum SARÆ, obsessio- nem tot hominum in Evangelio: ac denique ten- tationem ipsius Hominis - Dei. Præcipue cogitan- da tyrannis, quam ante adventum Christi mali- gnus Spiritus in populos gravissimam exercuit: quæque cum horrore legentium in Patribus præ- cipuis, & in omni Historia passim in oculos in- currit. Lege Clarissimi Viri GERARDI JOANNIS VOSSII *Theologiam Gentilem, & Physiologiam Christianam*: PETRIQUE LE BRUN opus celebre, quod inscribitur *Histoire Critique des Pratiques superstitieuses*.

---

* De his alibi fuscè egi; videlicet in *Nova Forma Theologiae Biblicae his temporibus accommodata Tomo III. Libro 2. Quaestione 15.*

Nunquam
dat homini
Angelum
malum, ve-
lut comitem.

Nihilominus peccant in omnem sanam rationem, qui docent, Deum, quemadmodum hominibus singulis custodem Angelum dedit, sic Dæmonem ad pugnam dedisse. Dedecet id supremam bonitatem: & Sanctus *Jacobus cap. i. Epistolæ suæ vers. 13.* diserte admonet, quod Deus *neminem tentet*. Apage igitur hunc comitem non solum *ex lege gratiæ*, verum etiam ex ipsa Gentilitate!

P A R S II.

TRANSACTIONES
DIABOLICÆ
PECULIARES.

TRANSACTION I.

Nominatim permisit Deus, ut mali *De obsessis.* Spiritus corpora hominum insiderent. Dūdum POMPONATIUS, ex nuperis HOBBSIUS, BEKKERUS, alique negarunt obsessionem diabolicam. Atque ad istos accedunt multi, præsertim ex Medicis, qui putant se habendos doctiores, si sacris Litteris contradicant. Tales sunt LANGIUS, homo Gallus, *Traſtatu de Vaporibus cap. 7.* & J. C. WESTPHALUS in *Pathologia demoniaca.* Sunt autem his obsessio jam Epilepsia maniaca, vel morbus Archæalis, vel Catalepsis exstatica, vel vapores melancholici. SAMUEL BASNAGE *Exercitationibus contra Baronium pagina 635. 637.* non veretur advertere, vel ætate Christi, & ejus Apostolorum Energumenos plerisque non fuisse a Dæmone; verum insolito, ac abreptio morbo vexatos, quem Hebræi horroris causa obsessionem vocassent. Quod si rationem poscis audacis dicti, aliam nullam habet, quam rarissime nunc Energumenos esse. Quasi vero nil singulare potuisset tunc accidere. Erant causæ, cur magis furere tum Dæmon sineretur. *

Equidem inficias non eo, dispositionem ac habitum corporis, ac maxime genus morbi hypochondriacum conferre plurimum posse ad Satanæ violentias, atque vexationes; verum ut his

---

* Vide *Novam Formam Theologiæ Biblicæ his temporibus accommodatæ Tomo III. Libro 3. Quæstione 5.*

totum tribuamus, diserte vetat Evangelium; nam & supra est dictum, quod *Lucas*, & *Marcus* sollicite discernant Dæmoniacos a ceteris morbo affectis. Quod etiam facit *Matthæus cap. 4. vers. 24.*

Accedit manifestissima ratio, quam præbent apud Energumenos exoticæ linguæ, prædictiones occultorum, ac futurorum, vires stupendæ, multumque supra maniam. Negabunt hæc scilicet, ac pernegabunt; verum tanti non sunt puli HOBBSIANI, ut eorum in gratiam tot testes exceptione majores, qui rebus interfuerunt, mendacii postulemus. Medicis autem pro jure respondemus, ejusmodi non esse hanc causam, ut patiamur ex foro ipsorum de illa decerni.

Dicunt. Quæ in obseffo miramur phænomenis maniacis, & epilepticis affinia esse.

Respondeo 1. Medici expertissimi apud hos homines, cetera vegetos, robustosque nec vestigium cujusdam morbi detexerunt.

Respondeo 2. Obseffionem ego non ex clamoribus, & inconditis motibus, verum ex Evangelio, ex linguis, notitia occultorum, prædictionibus, viribusque mania superioribus demonstravi. Dent adversarii similia argumenta, & palmam dabo.

Dicunt secundo. Nemo hætenus rationem sufficientem dedit, cur tantum potestatis malo genio Deus concedat.

Respondeo. Multa existunt certissime, quorum causa, cur existant, nos penitus latet: &

Deus facilius permittere quid potest, quam nos dicere, quare permittat. Argumentum duntaxat valet, cum entis cujusdam existentia non aliunde jam est ostensa.

Dicunt tertio. Sunt certissime, qui variis de causis simulant obsessionem: atque illis utuntur artibus, quæ verum a falso vix sinant discernere.

Respondeo. Illi, quos producebam ex Evangelio, non simulabant. Quod si simulassent, Servator id utique agnovisset.

His præmissis paulatim progressi pervenimus ad arcem quæstionis.

TRANSACTION II.

Etsi vero mali Spiritus per se ipsi possint nocere, non sequitur inde, quod etiam per alios possint. *De Magia
universæ.*

Plurimi, qui ultro dant Diaboli potestatem, percipere nullatenus volunt, quod Deus hanc illi tam large fecerit, ut eam per servos quoque, ac partiarios, sibi familiares, qui quovis nomine cum ipso commercium habent, exerere possit: sive, ut uno verbo me expediam, negant omnes Magicas artes. Itaque est operæ pretium, in re, quæ tantum usum habet, ac innumera scitu jucunda complectitur, sic versari, ut plane constet, nil partium studio, nil opinionibus præjudicatis datum.

Sunt autem duo, in quibus velut cardinibus vertitur tota quæstio. Quidam enim absolute

Magiam e medio tollunt; alii viguisse agnoscunt; contendunt tamen, a morte Servatoris, partaque salute pulsam toto orbe, ac abolitam esse.

Ego, ut ordine procedam, pluribus, sed tamen inter se connexis thesibus negotium gero: meamque sententiam, ut ceteris in rebus, respectu nullo, præterquam veritatis candidè aperio. Multum enim temporis in rem istam impendi; legi vero quamplurima, ad consilium denique hominum expertorum, ac doctorum toties retuli, ut videar mihi non imparatus accedere ad tantam causam. Quid quod magna voluntate hodieque cupio dedoceri, si quando aberrasse me, vel auctoritatibus quis conficiat, vel argumentis.

Magia non est de Fide: Præmittendum est autem, quod Magia proprie dicta, quæ scilicet ope Dæmonis mira præstat, nec sit de Fide, nec habeat indubitatam rationem.

Hoc ostendo ex mente Ecclesiæ, quæ id nunquam pro dogmate, vel re comperta venditavit; minus illos, qui contra sentiunt, hæreticos statuit. * Nempe Scriptura, quæ sæpe de Magia commemorat, non loquitur apertissimis verbis: & Patrum, etiam multorum, auctoritas in re tali non habet pondus aliud, quam rerum, quibus nituntur.

---

* Quod est tanto magis notandum, quia sanctus AUGUSTINUS *Libro XXI. de Civitate Dei cap. 6.* pene ad ipsa capita religionis hoc voluit pertinere: SUARIUS autem aperte statuit, Magiam sine errore in Fide negari nequaquam posse. *Tomo X. Tractatu III. Libro 2. de Superstitione cap. 14.*

Accedit ratio, quæ tria docet; *primo*, videri absonum prorsus, ac indecorum, quod Deus pro libidine perditum hominis sinat a Dæmone infontem vexari. *Secundo*, ejusmodi *tentationem* esse nimis periculosam in tanta infirmitate mortalium, & tot mutuis necessitatibus commercii, societatisque quotidianæ. *Tertio* superare omnem fidem, Diabolum ab homine sibi devoto pro arbitrio ad maleficia posse cogi. Quî enim hoc fiat? an adhibitis naturalibus causis? an vi pacti inter ipsos conflati? Sed nempe nec metalla, nec herbæ, nec carmina habent vim Dæmonis adjurandi, aut compellendi. Fœdus autem cum Dæmone stare nullum potest. Fide caret: &, si dedit, præstat nemini, præterquam in rem suam, solam habens rationem utilitatis, commodorumque suorum.

TRANSACTION III.

Opinioni tamen, quæ omnes has *Habet pro se divinus Litteras:* artes amandat ad fabulas, non convenit satis cum dictis sacrarum Litterarum.

Ostenditur inde, quod ita quidquid in Scriptura legitur de Magia, vel fraudibus histrionicis, & subornatis testibus, vel circulatorum celeritate, & ludificatione deberet explicari. Istud autem, qui divinis libris reverentiam summam debet, possit in animum admittere? Certe, ut de folis Magis Ægyptiis in *Exodo* loquar*, non dicuntur illi celeritate, sive præstigiis res suas

---

* Nam præter istos occurrunt *Arioli*, *Incantatores*, *Malefici*, *Spiritum Pythonem habentes*.

effecisse, verum fascinis, carminibus, sive mysteriis. *Fecerunt per incantationes Ægyptiacas similiter*, dicit sacer Historicus *Exodi cap. 7. vers. 11.* Atque hæc ratio loquendi tertium ibi repetitur. Quo, si quid video, aperte indicatur, confugisse homines ad auxilium Dæmonis, ad adjurationes, ad artes arcanas, sive magicas. De saga Endorea idipsum dicas. Nam tota narratio nil præfert ludibrii, vel artis circulatoriæ.

Rursum quæ vis infertur sacris Litteris, si dicamus, capitalem pœnam ab ea statui in homines, qui sola celeritate, & præstigiis spectantium oculos deluderent! *

Quam indignum est verba Apostoli: *Cujus est adventus secundum operationem Satanæ, in omni virtute, & signis, & prodigiis mendacibus. II. ad Thessalonicenses cap. 2. versu 9*: accipere, ut aliud non sonent, quam, Antichristum artibus ludicris usurum ad Christi sacra evertenda?

Dicunt adversarii. Magorum, & Magiæ nomen olim optimum erat, vel in ipsa Scriptura.

Respondeo. In illis locis, quos dixi, habent sensum sequiorem, resque pessimas indicant.

---

* Lege, & expende per otium, quantopere Deus non artem, sed scelus Magiæ abominetur, *Levitici cap. 20. versu 6. & 27. & Deuteronomii cap. 18. versu 10. 11. 12.*

TRANSACTION IV.

Sed etiam historicam fidem sollicitat vehementer.

*summam-
que histori-
cam auctori-
tatem.*

Durum enim, ne dicam temerarium est, inficiari omnia, atque fraudibus, vel inscitiae tribuere, quæ suffragio sæculorum, & testimoniis innumeris firmata ubique gentium de Magia feruntur. Scriptores antiqui Græci, Romani, Barbari, pro explorata habent. Vim horum infinitam, & auctores gravissimos vel ex sola *Historia Superstitionum* * proferre possum; quorum monumenta plerumque *Actis publicis*, ejusque tempestatis religione nixa, si vana, si commentitia, si nulla dicis, næ tu mihi historicam fidem non tam infringere videris, quam convellere prorsus; certe ita concutere, ut in ceteris quoque nutet deinceps, ac nihil jam in narrationibus ratum, firmumque habeamus. Non id agitur in re summi momenti, ut torqueamus sententias: & contra, quam omnibus ætatibus sit factum, sive sacros, sive profanos libros explicemus. Rationes sunt expromendæ: & a quibus? Ab illis videlicet, non nobis, qui negante utimur argumento.

TRANSACTION V.

Rationes supra allatæ, quæ tollunt omnem Magiam, ut sint primo aspectu fatis efficaces, compositæ tamen cum verbis Scri-

*Momenta
inter se col-
lata.*

---

* PETRI LE BRUN, de qua supra.

pturæ, & testificatione communi totius antiquitatis, multum amittunt ponderis fui.

Reponitur autem ad *primam*. Absfona plurima, & indecora videri, quæ tamen compertum fit sapientissimis de causis a Deo permitti.

Ad *secundam*. Etiam illas illecebras, illamque vim, qua homo hominem inducit ad malum, esse nimis periculofas; & tamen quotidianas; quibus nemo caret, ni secedat, & humanæ societati nuntium remittat. Dein *JOBUM* mihi cogita; non a Mago, verum ipso Diabolo longe gravius tentatum. Cogita Martyres, a ministris ejusdem genere omni immanitatis potius adactos, quam impulsos ad peccandum.

Ad *tertiam*. Equidem superbiam Dæmonis esse tantam, ut se nullius, ne dicam mulierculæ, aut mendicabuli imperio sine spe, vel commodo quodam sit subjecturus; verum hanc ipsam superbiam facere, ut debitum Deo cultum quovis impendio affectet. Sed & studium humano generi nocendi illi acres admovet stimulos, ut ejus causa ad obsequia vilissima lubens se demittat.

Quod attinet fidem a Dæmone datam, nemo asserit constantem esse, & non sæpius falli, qui se illi manciparint. Nam quoties obsequitur, non alia de causa id præstat, quam ut ægre faciat Deo, vel mortalibus mali quid importet.

Quod si addant, & fere addunt, posse pleaque, quæ vulgo Magiæ tribuuntur, per fraudes subornatorum hominum, per artes circulatorum,
per

per virtutem herbarum , per phantasiam vehementem , per hominum cognatas facultates expediri ; in promptu est responsio , saltem in sexcentis eventibus , ubi sensus fuerunt perstricti , & phantasie illusum est , operam Dæmonis intervenisse , qui illa in speciem prodigiosa per se ipse exhibuit. Idque adversarii sæpissime dederunt. Quod si fraudulenter sunt a Dæmone facta , cur nequeant a Mago opera ejusdem vere administrari ?

Quidam ceteris acutiores , & hos inter ipse MAFFÆIUS , cum illis ostenditur , artes Magorum Ægypti fuisse plane diabolicas : & etiam ficta prodigia , quæ edet Antichristus , non fore mera ludibria , solent illud reponere : Aliam esse Magiam publicam , aliam clandestinam. Publicam illam , quæ olim gentes integras in cultu Dæmonis firmasset , ac ultima ætate multos ad Antichristum esset tractura , posse facilius a Deo permitti. Rationem hanc assignant , oppido plausibilem. Magia publica , ajunt , quantumvis damno publico , & communi intenta , non est tamen tam plena periculi : & ad fines sibi præstitutos violentia minore grassatur , quam clancularia ; ubi Diabolus cuique seorsim jam nummos , jam delicias , jam instrumenta nocendi ministraret. Facile est enim toti populo , ni sit aliunde perditis moribus , fallaciam , judiciis omnium expositam , detegere. Contra obsequium Dæmonis familiare , & occultum , quod homini pro arbitrio exhiberet , majores habet peccandi illecebras , quam ut possint vulgo a singulis superari. Quibus

Respondeo. Discrimen inter clanculariam , & publicam Magiam probo ipse vehementer ; sed

etiam periculum in clancularia longe majus agnosco. Atque hæc est causa, cur neque vulgarem hanc habeam, neque prorsus evidentem.

Sed nempe nil aliud hinc conficitur, quam videri contra rationem, ut hanc Deus frequenter permittat. Opinor autem vel in Veteri Lege, & inter Paganos nunquam absolute ad arbitrium sive Magi, sive Dæmonis, verum pro consilio modoque sapientiæ suæ permissam a Conditore.

Multa ludibrio sensuum, ac præstigiis fieri planum est; verum alia, neque pauca illa manifeste involvunt foedus cum hoste maligno. Quod docent exempla a VOSSIO allata; verbi gratia, cum caput ligneum, vel metallinum ad quævis rogata respondet: cum corpus humanum in clauso conclavi disparet subito, vel spatio quadrantis horæ in loco longissime dissito statuitur.

Nempe argumentum aliud non extundit, quam veneficos cum Magia vera naturalem illam, sive artificiosam conjungere. In quo Dæmonis calliditas elucet, maxime volentis, ut etiam ista, quæ ipse facit, videantur a natura, vel arte proficisci. Lege VALENTINUM ERNESTUM LÖSCHER in *den unschuldigen Nachrichten von alten, und neuen theologischen Sachen* 2c. 2c. Leipzig 1702. an der 257. Seite.

Cetera fere futilia sunt, ut statim patebit. Cum enim contendunt, homines varios nil magis habuisse in votis, quam ope, & commercio Spirituum mirabilia quædam edere; sed nullo studio potuisse consequi, quod ambissent: respon-

demus cum eodem VOSSIO, esse primum, ubi Deus non permittat, præsertim in potentibus; ne nimium orbi incommodent: esse dein, ubi ipse Dæmon refugiat consortionem. Nam maxime amat eos, quibus possit facilius illudere, atque abuti; credulos nempe, simplices, perditæ amantes, sive aliis affectibus rapidis indulgentes.

Æque facilis est responsio, si quærant ex nobis: quid ergo ipsi Patres Magiam toties artem vanissimam, simulatricem, fraudulentam, luforiam vocent? Faciunt enim alio sensu, quod Dæmon subsidio ejus mortales decipiat; non isto, quod hanc negent aliquando humanis in rebus extitisse.

Instabunt. Non cohærere sibi, quæ feruntur de Magis, quando Dæmon eodem halitu jam debilis, atque inermis, jam plane formidandus, ac potens habeatur.

Respondemus, hæc dici diverso respectu, & pro vario sive permissu, sive jussu Dei.

Instabunt rursus. Diabolus nil supra, nil contra naturam efficere potest.

Respondemus. Nemo qui recte sentiat, id contendet: & supra dixi, nullum spiritum posse prodigia edere. Quare si dicimus prodigium, quod inde venit, aliud non volumus, quam habere id speciem prodigii.

Porro hic semper de Magia veterum mihi sermo, sive Gentilium mavis, sive Hebræorum. De hodierna, ut mox patebit, nondum constitui.

TRANSACTION VI.

*Christus
diaboli re-
gnum ever-
tit.*

Quod si viguit aliquando Magia,
non sequitur inde, quod etiam in Ec-
clesiam repererit aditum.

Ostenditur curate. Ante adventum, mortem-
que Servatoris Diabolo potestas ingens in homi-
nes fuit. Mille hos fraudibus, ac fascinis lude-
bat: neque contentus ad errores turpissimos, &
scelera infanda permovisse, insectabatur, divexa-
batque omnibus modis. Vide quæ dixi ad finem
Partis I.

Non ita post Christi triumphos, & reditum
ad vitam. Ab eo enim tempore vires inimici
penitus conciderunt. Quod sæpe inculcant Li-
bri sacri. Sic apud *Joannem cap. 12. vers. 31.*
legimus: *Nunc judicium est mundi: nunc prin-
ceps hujus mundi ejicietur foras; sive, quod idem
sonat: nunc instat tempus, quo genus humanum
vindicans sit a potestate Dæmonis. Pellam
eum proxime e regno suo. Rursum Epistola
I. Petri cap. 3. vers. 22. dicitur, filium Dei pro-
fectum in cælum subjecisse sibi Angelos, Pote-
states, & Virtutes. Quod firmatur vers. 15. ca-
pitis 2. Epistolæ ad Colossenses: ac etiam vers. 24.
capitis 15. Epistolæ I. ad Corinthios. Idipsum
etiam Prophetæ monuerunt. Michæas enim cap. 5.
vers. 11. ait: Auferam maleficia de manu tua
(id est ab asseclis tuis) & divinationes non erunt
in te: & perire faciam sculptilia tua, & sta-
tuas tuas de medio tui. Similem, sed minus
apertum locum dat *Isajas cap. 44. vers. 25.**

MAFFÆIUS: in *Arte Magica dileguata* præcipue provocat ad locum *Apocalypseos cap. 20. vers. 1.* ubi habetur: esse draconem alligatum ab Angelo ad mille annos, id est longissimum tempus: item ad *versum 7 ejusdem capituli*, qui addit: elapso hoc spatio e vinculis emittendum illum esse.

Locis Scripturæ accedunt loci Patrum, quorum plurimi. iique gravissimi,

S. IGNATIUS *Martyr*, IRENÆUS, CLEMENS ALEXANDRINUS, TERTULLIANUS, ORIGENES, ATHANASIUS. HIERONYMUS, AMBROSIUS, AUGUSTINUS diserte dicunt, diaboli potentiam, dolos, ac præstigias a Christo sublata esse. Locos exhibet is ipse illustris scriptor *libro supra allegato.*

Denique affert rationem, eamque gravem, ac minime contemnendam; quod opinio de Magia etiamnum vigente præjudicet honori Servatoris, quando assumit, reportatam ab eo victoriam non fuisse plenam, atque perfectam.

Quare ingens est discrimen inter eos, qui Magiam simpliciter negant, & ceteros, qui tantum in *Lege gratiæ* sublata volunt. Vidimus enim pro hac postrema sententia pugnare rationes, & argumenta valde idonea, quæ minime faciunt pro illa priore. Sed quædam opponi solita nunc repellamus.

Et I. quidem dici solet: Ex litteris *Missionariorum*, ex narrationibus Geographorum, ex

narrationibus Geographorum, ex commentariis itinera instituentium, aliisque certissimis documentis habetur, quosdam populos hodieque non minus patere fraudibus, & vexationi dæmonum, ac eos, qui vixerunt ante Christum.

Respondeo. Id probe novi, ipsiusque legi de Lapponibus, Indisque variis idololatriis. Imo experientia docet, etiam apud Christianos id omnibus accidere, qui errore quodam non sunt loti sacro fonte. Quamobrem de industria circumscripsi, ac definivi propositionem. Sic enim illa habet: *Si viguit aliquando Magia, non sequitur inde, quod in Ecclesiam quoque repperit aditum.*

II. Magi peiores sunt non solum Schismaticis, Hæreticis, atque Paganis, sed etiam Atheis. Cum enim norint Deum, eo abjecto Diabolum adorant. Non ergo ad Ecclesiam pertinent: suntque ipso facto credentium communione moti. Ex quo sequitur, etiam in Novo Testamento qualicumque numero Magorum nil decedere honori Servatoris; quia agerent extra Ecclesiam.

Respondeo. Argutia inanis, & misera! utique venefici, & sagæ omnes per ipsam suam impietatem Ecclesia egrediuntur; verum illi, quos impune ludificarent, infectarentur, & ad malum inducerent, in Ecclesia omnes essent.

III. Argumenta, quibus firmatur propositio, equidem docent, Magiam *maleficam*, quæ aliis nocet, Legi Novæ parum convenire; non item *beneficam* illam, quæ Dæmonis opem potius ad-

hibet ad tenendos spectatores, quam ad damnum inferendum. Nam quidquid præstet, admirationem, vel voluptatem habet, non detrimentum.

Respondeo. Discrimen hoc est plane novum; quod nemo faciet, si secum expenderit, artes magicas nunquam non beneficas simul, & maleficas esse. Nam cum aliis calamitatem importent, Magis ipsis utiles, aut saltem jucundæ erunt; cum nemo velit Dæmoni servire absque mercede. Rursum cum aliis non officiant, nec nisi spectaculo sint, Magis ipsis nocent; quia nefariæ sunt nihilominus, ac extremam continent impietatem.

TRANSACTIO VII.

Etiam rationes ex Lege Nova allatæ, si penitus inspiciantur, Magiam *An una everterit omnem Magiam?* raram potius, quam nullam ostendunt.

Punctum difficultatis præcipuum tetigi, data opera huc reservatum. Movemus autem contra virum admirabili doctrina, & eruditione SCIPIO-NEM MAFFÆIUM; qui nihil non agit, ut hanc nostram sententiam labefactet. Neque fit arrogantiae ergo, ut tantum nobis sumamus; sed studio veri, & fiducia causæ. Ni enim fallor vehementer, per multam investigationem hic quædam deprehendi, quæ aciem & diligentiam ejus plane effugerunt. Ita autem hæc exhibeo, ut salvam velim reverentiam, quæ illi viro summa debetur. Multum enim litteras omnes juvit, ac rebus obscurissimis lumen magnum accendit.

*Rationes
Maffæii ni-
mium pro-
bant.*

Quare rem ita aggredior, ut primo loco ostendam, quæcunque MAFFÆIUS sive ex Scriptura, sive Patribus, sive ipsa ratione in medium profert, nimium probare. Si enim Diabolus plane devictus est, si tanto tempore vincula non rupit: si Servator ejus opera universa evertit, planum est, etiam potestatem obsidendi corpora, animosque pelliciendi ad malum illi ereptam. Sæpe autem legimus, etiam in Novo Testamento esse factum, ut Deus permetteret Dæmoni nos infestare, & transversum agere. Certe in *Actis Apostolorum* Energumeni sunt plures: atque ipse Dominus apud *Marcum cap. ultimo vers. 17.* inter prodigia, quæ essent ejus discipuli edituri, ponit primo loco: *In nomine meo dæmonia ejicient.* Paulus Corinthium, qui se incestu foedaverat, Satanæ vexandum tradidit. *I. ad Corinthios cap. 5. vers. 5.* Denique Satan nascenti Ecclesiæ ubique obstitit: neque solum Judæos, vulgumque Gentilem, sed etiam Philosophos, ac Principes ubique in eam concitavit. Quid quod hunc in diem repugnat nobis, studens hominem impellere in lapsum, spargens errores, offundens tenebras, *Verbum Dei* ex animis auferens, immittens prava desideria, movens affectus, impediens facultates animi, & corporis? * Quæ quia negare MAFFÆIUS non potest, & istud dabit, regnum Diaboli non esse penitus eversum: & illius in nos potestatem aliquam superesse.

---

* Oracula quoque non continuo a Christi morte conticuisse hic prætereo. Nam & ista circulatorum artibus tribuere solent, VAN DALIUM, FONTENELLIUM &c. duces nacti.

Aut dicet forte, Dæmonem quidem post Christi victoriam posse nobis etiamnum nocere, sed per se ipsum, non per suos familiares? Id si facit, suo se gladio petit; quia regnum Diaboli magis utique in Diabolo est, quam in servis ejus: & si Deus victoria Christi salva finit eum per se nos impugnare, quid obest, quo minus idem fieri a suis permittat? Nam fines iidem sunt: & malus Genius, etiam solus, potest damni tantundem inferre, quantum ejus gregales universi: Quod patet non solum in obsessis, sed etiam in JOBO, ac maritis SARÆ. Denique debet admittere vir Clarissimus, Diabolum hodieque non solum per se ipsum, sed etiam per alios ad peccatum allicere: atque utinam non per eos, quibus minus quam sibi possit homo repugnare!

Igitur verba Scripturæ de victo Diabolo nil aliud volunt, quam istud: ingenti gloria christianæ religionis, simul ac Fides nuntiata per orbem, receptaque est a mortalibus, vim artium Magicarum concidisse aliquando, ac defecisse; non penitus omnino; verum ita, quemadmodum sublatum est regnum peccati, atque mortis; quia Servator subjecit hunc suis, omnemque ejus potentiam tam arcte constrinxit, ut serviat jam, qui ante dominabatur. Neque negant Libri sacri, post Christi victoriam superesse, quod vincamus; imo hac de causa ei virium quid relinquunt, ut major potestas Christi ostendatur. Affirmant enim, in Christianos, innocentia vitæ, & Crucis virtute munitos nihil adversarium posse. Hunc in modum Homo - Deus, quantum in se fuit, evertit totum Diaboli imperium, & reliquias dominationis, quas retinet, non abstulit;

quo magis patefceret superna virtus, si ille præfidio obvio fugatus, ac pudore oppletus cladem suam fateri ipse cogeretur. * Atque ut redeam ad propositam comparisonem cum peccato, ac morte; quemadmodum nil derogat triumpho ejus, qui dicit, etiam hodie peccare homines, & mori: ita nec ille, qui censet Diabolum in hunc diem tam per se, quam per suos nobis infestum esse. Nam manente libertate peccatum manet; abluitur tamen quotidie in sanguine Servatoris: & licet moriamur, haud secus ac illi, qui erant ante reparatam salutem, tamen ipsa mors ostium vitæ pandit nobis. Unde si quidam etiamnum patent insidiis Dæmonum, a Christo devictorum, occasionem virtutis nacti, & in *Christum tentatum* velut exemplar intuentes, nullo negotio prosequuntur triumphum Crucis, atque hostem velut armis exutum, ac imbellem deridiculo habebunt. **

*De Dæ-
mone alligato.*

Ille ipse locus *Apocalypsis cap. 20.*
vers. 1. cui tantum MAFFÆIUS tribuit:
quique videbatur quamplurimum facessere negotii, ne dicam rem confectam dare, si rite accipitur, non Dæmonem universe, sed LUCIFERUM notat, qui loco priore (*Joannis cap. 12.*

---

* Alio loco paucissimis verbis rem extricavi hunc in modum. *Satis est a Servatore relicta arma esse ad vim omnem Diaboli infringendam. Atque ita Magia potest sublata dici, quemadmodum invento, & præbito certissimo remedio dicitur morbus sublatus.*

** Mitto responsionem aliorum, qui dicunt, mortem Christi primum a futura resurrectione habituram plenissimum effectum.

vers. 31. ab ipso Christo *princeps mundi* appellatus est. * Ille per plures ætates innexus catenis, & reclusus in abyſſo, nunquam finitur integras gentes, quas ante habuit in potestate, subigere rurſum, ac velut poſtliminio ſibi vindicare. Solvetur autem hoc elapſo tempore: reſumptiſque omnibus armis ſuis non quidem in privatos, de quibus ſolis hic ſermo eſt, ſed in totam Eccleſiam furere perget. Ita non ſolum hodierni Interpretes, iique doctiſſimi, verum etiam graviffimi ex Patribus Joannem explicarunt; videlicet S. IGNATIUS *Martyr in Epiftola ad Ephēſios*: TERTULLIANUS *Libro I. de Idololatria cap. 9*: ORIGENES *Libro I. contra Celſum num. 67*: S. ATHANASIUS *Oratione de Incarnatione Verbi*: S. AMBROSIUS *Libro II. Commentariorum in Lucam ad caput ſecundum*: THEOPHILUS ALEXANDRINUS *Epiftola Paſchali ad Episcopos Ægypti*: S. AUGUSTINUS *Libro XX. de Civitate Dei cap. 7. & 8.* **

Et quoniam de Patribus cœpi dicere, horum aciem, quam MAFFÆIUS educit, tam parum formidamus, ut potius arbitremur, idipſum ſentire eos, quod ſupra docuimus. Nempe locos ſibi faventes affert magna ſolertia, verum alios, apertiſſime a nobis ſtantes, diſſimulat, vel præterit.

---

* Diſſertationem HERMANNI ENGELIKEN *de expulſione principis mundi*, quam anno huius ſæculi viceſimo *Roſtochii* emiſit, necdum contigit mihi videre.

** Multi in vinſto dracone agnoſcunt ſopitas infeſtationes Eccleſiæ, ſub mundi finem rurſum ſuſcitandas.

TRANSACTION VIII.

Quid hic Patribus tribuendum? Sententiis Patrum in tali negotio res minime conficitur; id quod cursim jam supra admonui. Nec enim omnes, vel plerique argumentum attigerunt; aut, cum ejus mentionem facerent, tractarunt ita, quasi Scriptura, vel Concilium, vel Ecclesia de eo transigisset. Multi generatim, ac univérse meminerunt sive Christi victoris, sive Dæmonis victi: uno verbo, in Veteri Ecclesia Magiæ veritas ne quidem in contentionem vulgo venit. Itaque ex instituto nec discussa est aliquando, ut cetera solebant, nec omnibus momentis suis ponderata.

TRANSACTION IX.

De eadem Patrum auctoritate. Audiendi sunt tamen etiam isthic antiqui Patres, eoque magis audiendi, quod præditi multo usu, quod imbuti cognitione Gentilitatis, quod nullo ducti studio partium moderatione summa sententiam dicunt. Atque his in rebus poterant hodiernis Scriptoribus in tota Dæmonologia exemplo esse. Quam enim temerarie, quam confidenter, quam immodeste se multi gesserint, exploratius est inter eruditos, quam ut debeam ego hic decantare.

Denique Patrum, præsertim multorum, concordēs sententiæ saltem istud evincunt, fuisse mentem Ecclesiæ iis sæculis, ut nullum fieret discrimen inter Dæmonis infestationes proprias, & alienas: sed nec quemquam existimasse, se Christi victoriam elevare, si hanc partem prioris potestatis in malo Genio etiamnum agnosceret.

Nempe Christiani, opinione hac imbuti, tum magis sibi cavebant ab insidiis ejus tam occultis, quam apertis, quo minus se, five ab ipso, five ejus emissariis securos intelligebant.

His præmissis, auctoritates Patrum ordine temporis subjicio. Legantur

S. IGNATIUS *Epistola ad Smyrnienses.*

S. JUSTINUS Martyr *Apologia ad Senatum Romanum pro Christianis.*

S. IRENÆUS *Libro I. adversus Hæreses cap. 7. 9. 13.*

TERTULLIANUS in *Apologetico cap. 23. & 47: & Libro de Anima cap. 39. & 57.*

CLEMENS ALEXANDRINUS *Libro II. Stromatum.*

ORIGENES *Libro III. contra Celsum num. 135.*

S. CYPRIANUS *Libro de Idolorum vanitate.*

ARNOBIUS *Libro I. adversus Gentes.*

LACTANTIUS *Libro II. Institutionum Divinarum cap. 17. & 18.*

S. ATHANASIUS in *Vita S. Antonii Abbatis.*

S. CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS *Catechesi 2. & 6.*

S. GREGORIUS NAZIANZENUS *Oratione 39.*

S. GREGORIUS NYSSENUS *Libro I. de Vita Moysis.*

S. AMBROSIUS *creditus in Epistola ad sacram Virginem Demetriadem. Habetur nunc in Operum Appendice.*

S. EPIPHANIUS *Hæresi 33. num. 12.*

S. HIERONYMUS in *Vita S. Antonii*: in *Vita S. Hilarionis*: in *Commentario ad Caput 6. Epistolæ ad Ephesios*, ac alibi sæpe.

S. AUGUSTINUS *Libro de Divinatione Dæmonum* cap. 5. & 6: *Libro de Agone Christiano* cap. 3. & 4: *Libro V. de Civitate Dei* cap. 19: *Libro XXI. de eadem Civitate* cap. 6: *Libro II. de Doctrina Christiana* cap. 19. &c.

Mitto alios complures, præsertim consequentium sæculorum. * Porro sententias non transcribo; sunt enim tam multæ, ut nostram tractationem, copia rerum aliunde laborantem, ducerent longissime, ac proferrent; præsertim si integræ illæ cum ceteris darentur, quæ sive præcedunt, sive consequuntur. Quod utique in gravi controversia non congruens tantum, sed etiam necessarium lectores ducunt. Sed verba beati AUGUSTINI recitanda sunt, tam propter brevitatem, quam nervum. Cum nempe de *multis miraculis*, & *dæmoniacis artibus* dixisset, quas mali Spiritus *tam per suos, quam per se ipsos* efficerent, istuc subdit: *Quæ si negare voluerimus, equidem ipsi, cui credimus, sacrarum Liberrarum adversabimur veritati.* Hic aperte S. Doctor de Magia vere dicta sermonem habet; nam artes circulatorum, & ludibria illa, quibus celebritas sensus perstringit, nemo negat, nemo ambigua habet.

---

* Ad residuam vim Dæmonis probandam ex Patribus con-
gessit multa MARTINUS GERBERT *Liturgia Alemanica Parte II. Disquisitione 7.*

TRANSACTION XI.

Itaque apud hos Doctores alia omnia habentur, quam nobis adversarius exhibebat. Et *primo* quidem fuisse olim quamdam artem, quæ ope maligni Spiritus mira præstaret; præsertim apud profanos, & falsorum numinum cultores. *Secundo* hujus effectus nec omnes veros, nec omnes in speciem fuisse compositos. *Tertio*. Eandem artem vel in Novo Fœdere factitatum subin: ac vim nocendi, quam hostis habebat, non ablatam, verum coercitam esse. *Quarto* Magiam publicam apud nos nunquam, privatam raro dari. Hæc inquam ex Patrum sententiis posse confici, tam certus sum, ut provocare ad illas, & pro rei veritate sponso rem me præstare palam ausim.

Summa doctrinae ex Patribus.

TRANSACTION XII.

Etiam usus Ecclesiarum stat pro ista moderatione. Est autem ille publicus, constans, incorruptus. Quod patet ex pœnis auctoritate sacra, & profana in maleficos statutis *: ex providentia Episcoporum, peccatum Magiæ reservantium: ex Crucis Dominicæ repetita significatione: ex cultu exuviarum sacrarum: ex officio Exorcistæ, & adjurationibus, quæ fiunt hunc in diem ante baptismum: ex consecratione fontis ejus: falis item, thuris, ignis, aquæ pal-

Usus Ecclesiarum in hac parte.

---

* Vide saltem Concilium LAODICENUM *Canone* 36. IV. CARTHAGINENSE *Canone* 89: & ELIBERITANUM *Canone* 6.

marum, ciborum, bullarum cerearum &c. Nemo est enim (de Catholicis loquor) nemo est inquam, qui non persuadeat sibi, ista præsidia contra fraudes, ac insultus nefarii hostis quid valere.

Quod si omnia hæc officiunt victoriæ Christi: si nituntur communi errore, metuentium sibi a Diabolo, nemo tum intellexit Scripturas: nemo habuit Servatori honorem: nemo Oeconomiam salutis, finesque redemptionis humanæ introspectit, & assecutus est.

TRANSACTIONO XIII.

Sacri Canon. Canones, & Decreta Pontificum & ipsa faciunt fidem, hodieque locum esse Magicis artibus, & commercio cum Dæmone.

Oppositam hic viam inimus, & facere pro nobis docemus, quæ solent contra nos adhiberi; Canones videlicet, quorum sententia res Magicæ sunt meræ illusiones, ac phantasmata. Vide c. 12. & 14. XXVI. q. 5.

Respondendum: Recte illusiones, & phantasmata vocant; verum ejusmodi, quæ veniant a Dæmone, mortalibus fucum faciente. Repetantur hoc loco, quæ supra *Transactione V.* de veteri Magia ad mentem Patrum reposui; nam recidunt eodem. Porro Canones favere mihi, perspectum habeo. Cur enim in homines subsidio solius celeritatis, ac fraudum scenicarum miraptrantes exquisita supplicia, extremos cruciatus, ipsamque mortem constituerent? Equidem in promptu responsum habent, summos Pontifices,

ces, quando in Decretis, Bullisque suis hæc decreverunt, quæstionem non expendisse usitato iudicio; verum omnem rem retulisse ad eos, qui causis præfuerunt. Iudices autem falli frequenter posse: ipsasque sententias capitales, quæ toties in veneficos fuissent latæ, suspicionibus præbere amplissimum locum.

Respondendum est primo: Argumentum non eo valet, esse nullos veneficos, sed pauciores, quam vulgo existimetur: atque hoc ipsum est, quod volumus.

Respondendum secundo: Summi Pontifices, etiam si quæstionem in quosdam homines detulerint ad iudices causarum capitalium, non solum tamen de illa quæstione singulatim, verum etiam de Magia omni universe locuti sunt. Expende illa, & mecum senties haud gravatim.

TRANSACTION XIV.

Judicia, quæ superiore sæculo in Sagas, & ceteros, nomines Magiæ postulatos in Germania exercita sunt, videntur vitiis pluribus laborasse; imo pleræque harum mulierum infantes deflagrarunt.

*Sententia
de judiciis
adversum Sa-
gas.*

Cum in Germania aliunde turbatum esset, belloque Suecico divina, & humana miscerentur, malum novum incubuit, causæ capitis institutæ in omnes, qui suspensionem de se Artis Magicæ præbuisent.

Per incredibilem vulgi superstitionem, studiumque calumniandi calamitates publicæ venire a Sagis dicebantur. Unde omnes vociferari: inquirerent Magistratus in hanc pestem, quæ se una cum bellis e Septemtrione effudisset! Et certe Sueci profana multa intulerant.

Negotium dant Principes tam Præfectis, quam Consiliariis, ut de re cognoscant. Nescire hi primum rationem aggrediundæ, ne dicam expediendæ ejus: & dum hærent, ne quid faciant temere, vel omittant, clamoribus publicis urgentur ad negotium maturandum. Videbatur enim mora periculum habere. Ergo per eam festinationem multa inepte, & præter jus administrari. Accesserat enim studium obsequendi, & quidam exhausto ærario consultum ibant.

Sic judicia gravissima passim instituta. Mittuntur Quælitores, qui, ut fere, cum impetu multa agunt, & ad primum rumorem quasdam fœminas capiunt. Hæ si essent malæ vitæ, improbitatem extremam præsumere pronius fuit; si bonæ, a simulatione virtutum creabatur invidia. Captarum trepidatio conscientiæ; constantia Diabolo tributa. Aderant autem e fæce hominum parati inquirere in omnem vitam, & dicta, factaque singula in culpam Magiæ detorquere. Malevoli deinde occasionem pulcherrimam nacti.

Paulatim ad susurros, ad indicia, ad labem nominis sunt aliæ, atque aliæ ad quæstionem abreptæ. Nam quidam velut stupor obtinebat homines: & per incredibilem dementiam credendi facilitas in dies alebatur.

Sed neque patronus, nec spatium purgandi concessum; quod dicerent fanatici, esse *crimen exceptum*: & quisquis defendere vellet de se ipse suspicacibus præberet pessimam opinionem. Pugnant quædam fiducia causæ, & vi dicendi terrebant Cognitores. Istas obstinatas habebant: eratque novum crimen in causa capitis fieri eloquentem.

Expediuntur tormenta: &, ne Saga se muniat adversus dolorem, rafa corpore toto, & a parte, qua sexum monstrat, excussa petulanter, suspenditur, interque cruciatum monetur identidem: edic quod res *est*! vel potius: ream te sine ambagibus profiteri. Si fatetur, conclamata est salus. Si negat, instant nova tormenta, & contra omnes leges ter, quater iterantur; quod exceptum, ut dixi, est crimen, nihilque admittit usitatæ æquitatis.

In tanta agitatione mentis, & corporis volvit oculos miserrima mulier? requirit amasium. Figit? reperit illum, hæretque in vultu ejus. Patitur deliquium? compacto ludit. Lictorum fallacia etiam notas, vel stigmata affinxit. Quis enim in membro maculam non habet? Tum vero fortior cruciatus; in quo si vitam ponit, amasius ei, ne fidem frangat, guttur elisit.

Etiam quæ tormentis superiores evaserant, retinentur in vinculis: & dedecus est Quæstitori semel captam educere, præterquam ad rogam.

Ipsi Sacerdotes per imperitiam cumulabant malum. Aliæ enim lustratæ exorcismis, aliæ alio

translatæ præbuerunt nova indicia. Porro ex Ecclesiasticis sagaciores, quantumvis expetit a reis, velut hostes justitiæ publicæ arcebantur ab omnibus custodiis, neque poterant publicam causam agere.

Sed redeo ad quæstiones. Vix quædam impatientia doloris se ream dixit, & ocyus complices ad unam omnes edicere jubetur. Nescit? Quæsitores suggerunt: Atque ita in infinitum tractæ causæ ad res intricatas nomen adagio fecerunt: *Ein rechter Herenproceß!*

Ita ex rumore, diditaque fama pruritus vestigandi, & accusationes: ex his vincula, quæstiones, cruciatus: eratque spes nulla evadendi, involutis una, tortisque innumeris. Cum enim secreti ratio nulla haberetur: atque minima indicia tollerentur in majus, qui se audissent accusari, arripiebant fugam; vel si manebant ex vulgari persuasione, ne sibi consulerent, a dæmone retinebantur: quare quovis modo firmabant suspicionem.

Cum omnia pessum eunt, cum intercedere judiciis nemo audet, & nulla jam ætas, conditio nulla, si modo habet obtrectatorem, a flammis secura agit, uno verbo, cum malum, quod incendia abolere debuerant, incrementa hinc sumit, FRIDERICUS SPEE, Societatis Jesu, illustris
Merita
 FRIDERICI SPEE. stri genere, Theologus, ac Jureconsultus, qui rebus interfuit, innocentium lacrimis moveri se passus est; ut libro per scripto per supremum tribunal hortaretur, parcerent aliquando tam Catholico, quam Germano

nomini, & quæstionibus finem impònerent. Cum plausu exceptum opusculum deinceps prèla multa fatigavit, & Principes diu delusos ad misericordiam inflexit. Necesse autem habeo, ex illo quædam transcribere; tum, quod infrequentia nunc exemplaria sunt, tum, quod perperam solet a multis allegari. Ait ergo ad *Dubium Undecimum: An credibile sit, (a Deo) permittitur id esse de facto, ut innocentes quoque (mulieres) involutæ sint?*

„ BINSFELDIUS, & DELRIUS id videntur
 „ non putare; sed respondeo, nobis dubium
 „ non est, quin multæ sæpe innocentes de facto
 „ involutæ in eandem cum ceteris pœnæ com-
 „ munionem sint. Rationes istæ sunt:

„ *Ratio I.* Testatur TANNERUS *Exscribi-
 „ multos doctos, & prudentes viros, tur Specus
 „ Theologiæ etiam Professores, e qui- gravissima de
 „ bus aliqui non parvo tempore in foro conscien- causa.
 „ tiæ has causas Sagarum tractassent, professos
 „ esse, timere se, ne quo forsan inordinato pro-
 „ cedendi modo multis etiam innocentibus fiat
 „ injuria; quod utique magnum est pro opinione
 „ nostra præjudicium.*

„ *Ratio II.* Scio item & ego viros quosdam
 „ doctos, & religiosos, qui cum easdem causas
 „ aliquamdiu tractavissent, non solum id timere
 „ se, sed vero minime dubitare affirmabant. Ita-
 „ que novi Principem, qui cum in Sagas ali-
 „ quanto tempore inquisivisset, tum autem, ne-
 „ scio qua occasione, rogavisset ex eo Sacerdote,
 „ qui conscientias curabat, & cremandos ad sup-

„ plicium educebat, putaretne ferio, quasdam
 „ vere innocentes cum reliquis abreptas esse:
 „ atque is contractis humeris sincere respondif-
 „ fet, nihil quidem se de hac re dubitare, imo
 „ per animæ suæ salutem aliud affirmare non
 „ posse; ita dictum hoc cordi, curæque sumpsis-
 „ se, ut continuo substituerit, ac progredi suos
 „ in negotio vetuerit.

„ *Ratio III.* Si & mihi aliquid Lector con-
 „ cedit, fateor, me ipsum nonnullas superiori-
 „ bus annis in diversis locis ad mortem comita-
 „ tum fuisse; de quarum innocentia tam minime
 „ etiamnum vacillo, quam nihil fuit uspiam stu-
 „ dii, & industriæ pene nimix, quod non ad-
 „ hibuerim ad veritatem detegendam.

„ Stimulavit me curiositas (quid enim dissi-
 „ mulem?) & pene ultra metam traduxit, ut
 „ in re incerta certum aliquid cognoscerem: ne-
 „ que aliud tamen nisi ubique innocentiam de-
 „ prehendi: quam cum apud me non paucis
 „ nec futilibus argumentis convictam tenerem:
 „ neque tamen (ob certas quasdam causas) ju-
 „ dicio intercedere liceret, facile æstimare est,
 „ quo cum animi mei sensu tam miserandis mor-
 „ tuis interfuerim. Homo sum, & falli pos-
 „ sum: non id unquam inficias iturus sum.
 „ Quando tamen, postquam diu multumque cum
 „ captivis illis tum intra, tum extra confessio-
 „ nis sacramentum egi: postquam animos omni
 „ arte multifariam susque deque versavi: in
 „ omnem me pene partem obverti: divina, &
 „ humana ope, ac consilio usus sum: indicia,
 „ atque Acta pervidi: cum iudicibus ipsis, quan-

„ tum licuit salvo sigillo confessionis , differui :
 „ accurate omnia perpendi , argumenta singula
 „ apud animum meum disputavi ; nihilominus
 „ aliud judicare non potui , quam crimine va-
 „ care , quæ reæ putabantur ; non existimo levi-
 „ ter facere , si me falsum esse difficulter cre-
 „ dam &c. &c.

Et infra *Dubio undetricesimo* , *an tortura* ,
cum adeo periculosa sit , ex usu tolli debeat ?

„ Respondeo. Docui supra , in extirpandis ex
 „ agro Reipublicæ zizaniis ea plane removenda
 „ esse , quæ morale , & frequens periculum in-
 „ vehant simul evellendi tritici. Ita ratio natu-
 „ ralis , ita ipse legifer noster Christus , illius-
 „ que verborum in Ecclesia Catholica legitimi
 „ interpretes ajunt ; ut negari non possit.

„ Docui præterea , torturas seu quæstiones
 „ ita hodie administrari solere , ut revera fre-
 „ quens , & morale periculum ipsi tritico minen-
 „ tur ; quod adeo verum est , ut de facto ita
 „ sæpissime accidisse , ac triticum plurimum evul-
 „ sum esse jurare audeam , mihi moraliter esse
 „ certum.

„ Quibus tanquam majore , & minore propo-
 „ sitione firmiter collocatis , *Conclusio* in bona
 „ forma *Figuræ primæ* necessario infertur , *tol-*
 „ *lendam igitur penitusque ex usu proscriben-*
 „ *dam esse torturam : aut saltem ea omnia , &*
 „ *singula corrigenda , aliterque moderanda , quæ*
 „ *hanc periculi necessitatem torturis imponunt.*
 „ Alterutrum evadi non potest.

„ Atque hanc doceo Principes , conscientiæ
„ rem esse , quam non ipsi solum , sed & eorum
„ Consilarii , & Confessarii , si dissimulatione ,
„ ac taciturnitate sua prætereunt , coram iudice
„ supremo explicatam dabunt. Nolo , ut mihi
„ credant : consulant Theologos , & invenient ,
„ in humano sanguine ludi non posse , nec ca-
„ pita nostra esse pilas , quibus pro libitu levi-
„ ter , temereque jactare liceat ; ut nunc quidam
„ optimorum Principum non optimi Inquisitores
„ facere videntur , cum ad levissimum quemque
„ suspicionis rumusculum ad adeo periculosas
„ torturas profiliunt : & quidem illos etiam in
„ quæstionem vocant , quorum apud omnes pro-
„ bitatis , & integerrimæ vitæ fama vel gravissi-
„ mis indiciis elidendis sola sufficeret. Ubi
„ nunc quod in jure metus torturæ ipsi torturæ
„ æquiparatur : quodque gravissimi auctores hunc
„ solum incuti sufficere putant ? Cur non id po-
„ tius amplectimur : & non nisi severissimi esse
„ volumus in re tam periculosa ? Quidquid sit ,
„ ad hoc quamprimum Principes animum con-
„ ferant , ut omni qua possunt & sua , & suo-
„ rum Consiliariorum industria tum quæstionibus
„ moderationem , tum innocentibus majorem se-
„ curitatem inveniant. Syllogismus , quem dedi ,
„ bonus est , stringit conclusio : & vel tolli quæ-
„ stiones , vel absque dicto innocentum periculo
„ exerceri debere convincit. Alterutrum horum
„ effugere non est ; viderint quid agant. Imus
„ omnes ad æternitatis tribunal ; ubi si de quo-
„ vis verbo otioso explicanda ratio est , quid
„ par est de humano sanguine existimare ? Urit
„ me caritas , & incendio interiore vexat ; ne
„ non omni studio iis me incendiis interponam ,

„ quæ metuo , ne sinisterior quis flatus etiam in
 „ immerentes impellat. Argumentum est quod-
 „ dam penes me , occultum adhuc , revelandum
 „ tamen suo tempore , ac loco , quo id mihi
 „ penitus persuadeo , ut nullatenus dubitem ,
 „ *inter quaslibet Quinquaginta ad rogum*
 „ *condemnatus vix quinque , aut vix duas*
 „ *nocentes interesse.* Audeat vero quisquam
 „ Magistratum id manibus palpare velle ! dabo
 „ operam suo tempore , ut palpet ; nam & su-
 „ pra promisi *Dubio XI. Ratione 8 ;* sed frustra.

Rursum *Dubio tricesimo , Documento unde-*
vicefimo : “ Proderit porro Confessariis reorum ,
 „ totum hunc nostrum Commentarium non osci-
 „ tanter legisse : & quæ dicuntur coram Deo
 „ sæpius *cum aliqua mora* expendisse. Ego id
 „ cum juramento depono , me quidem nullam
 „ hætenus ad rogum duxisse , de qua omnibus
 „ consideratis prudenter statuere potuerim , fu-
 „ se ream. Idem ego a duobus aliis accuratis
 „ Theologis audiui. Neque non omnem tamen
 „ industriam adhibui , qua ad veritatem penetra-
 „ rem , ut dixi supra *Dubio XI. Ratione 3. **

„ Dicam aliquid , quod audire cu- *Adduntur*
 „ piam , quicumque aures audiendi ha- *alia quadam*
 „ bent , maxime vero sacratissimum *ex eodem sa-*
 „ Imperatorem , Principes , eorumque *pietissimo*
 „ Consiliarios : Fingamus enim de industria atro- *Theologo.*
 „ cissimum aliquod *exceptum* crimen , quo no-
 „ ceri sibi vulgus apprehendat : atque ejus deinde

---

* Hæc verba horrorem incutiunt legenti.

„ dispersa fama in id Inquisitores sese accingant
 „ iisdem viis , quibus nunc in maleficia. Ajo
 „ sane , si in Germania paulo post pauciores
 „ erunt ejus criminis rei , quam nunc magiæ ,
 „ sistam me summo Magistratui , & in flammæ
 „ vivus injiciar. Atque ego quidem , si his ipsis
 „ verbis utentem audiam vel ignorantissimum de
 „ plebe , vereri sane incipiam , ne non sine
 „ magnis causis , quas ipse novit , sic loquatur :
 „ & ad minimum reflexa mente hæream : & me-
 „ ditatione aliqua dignum putem , quod homo
 „ rationalis non plane mente dejectus , sic con-
 „ fidenter , cum pacatus esset , ausus eloqui sit.

Iterum *Dubio quarto* & *tricesimo* , *Ratione*
prima. “ Pleraque omnis hodierna fama a ri-
 „ xis , litigiis , contumeliis , detractationibus , fal-
 „ sis suspicionibus , judiciis temerariis , responsis
 „ divinorum , invidia , irrisione puerorum , ac si-
 „ milibus initiis ortum suum ducit : & incredi-
 „ bili garriendi , nocendique libidine , quam nul-
 „ la poenæ coërcitio castigat , latissime diffundi-
 „ tur : dictat igitur recta ratio , nihil in ea mo-
 „ menti statui posse , cum male fundata sit. Mi-
 „ ror ego sæpenumero , cum cogito , in quæ
 „ tempora perversissima incidimus. Plena ubi-
 „ que omnia detractationibus , contumeliisque sunt :
 „ & quidque nobis sinistrum occurrit , continuo
 „ hæ , & illæ , quæ nos incantaverint , animo
 „ designantur : curritur ad divinatores , oneran-
 „ tur suspicionibus honestissimæ personæ , spar-
 „ gitur in occulto temerarii judicii virus : tanto
 „ utique nocentius , & scelestius , quanto secre-
 „ tius , ac tutius , dormiente Magistratu. Ser-
 „ punt sibili per domos , atque urbem : alii aliis

„ se jungunt, dum paulatim ubi vires sumpse-
 „ re, in apertam, sed spuriam famam erum-
 „ pant. Ne tum quidem Magistratus evigilat;
 „ ut a quibus didita pestilentissima aura sit, in-
 „ quirat; sed ad spuriae vocis clangorem, in eas
 „ se accingit, quærit, capit, torquet, reas esse
 „ vult per fas, & nefas, quas iniquus ille ru-
 „ mor oppressit. Res indigna! In venenatas
 „ primum linguas inquiri oportebat, eas detra-
 „ ctoribus, & calumniatoribus excindi, atque
 „ ad infamem columnam suffigi: ac cum hujus-
 „ modi aliquot, non dico centenæ; ut æquum
 „ fane erat, sed vel quinæ, aut senæ propalam
 „ pependissent, tum denique ex clamore famæ,
 „ sic saltem aliquantulum correctæ, momentum
 „ aliquod suspicandi arripere, & si alia quoque
 „ indicia justa accederent, procedere. „

Denique *Dubio quadragesimo octavo Respon-*
sione II. “Omnino hic inferendum est, quod
 „ nuperrime contigit loco celebri Germaniæ, in
 „ quo omnia pene in cineres conciderunt. Vo-
 „ caverat ad mensam suam Princeps religiosos
 „ duos, viros spectatæ virtutis, & doctrinæ.
 „ Inter epulas deinde Princeps ad alterum eo-
 „ rum: Mi Pater! inquit, existimasne ex æquo,
 „ & recto geri, cum eos hætenus in nervum
 „ abripimus, qui a decem, & duodecim sagis
 „ denunciati sunt in saltibus comparuisse? Ve-
 „ reor non parum, ne mille-artifex suis asse-
 „ clis illudat, & non æque tuta sit ad verita-
 „ tem via, quam per hæc denuntiationes ster-
 „ nimus; præsertim cum & viri gravissimi, do-
 „ ctissimique non pauci passim incipiant recla-
 „ mare, & conscientiam nobis commovere. Dic

„ igitur, quid sentis? Tum ille, ut est acer sub-
 „ inde, & profusus impetus eorum, qui non
 „ ultra pedes quatuor a fornace absiti philoso-
 „ phari solent: Quid malum! inquit, quod nos
 „ anxios hîc facit, ac conscientiam constringit
 „ tot testimoniis convictam? Scrupulus sit existi-
 „ mare, id unquam Deum permissurum, ut in-
 „ nocentium personæ ita traducantur. Non est,
 „ quod ad tantum denuntiationum numerum Ju-
 „ dex hæsitet, quin tuto progrediatur. Ad quod
 „ cum rursus a Principe replicatum esset: atque
 „ ultro, citroque multa in utramque partem
 „ hinc inde mota: videreturque religiosus peni-
 „ tus obtinere velle, concludens tandem dispu-
 „ tationem Princeps: Atqui vero, inquit, do-
 „ leo, mi Pater! tuam vicem, qui in re capitali
 „ tuomet ore te confodisti: nec habes adeo,
 „ quod reclames, si te quoque in custodiam re-
 „ cludo; quippe quem a se in conventibus suis
 „ visum non minus quindecim denuntiarunt.
 „ Neve putes, rem serio non agi, nihil impe-
 „ dit, quin e vestigio Acta afferri jubeam, ut
 „ te ipse ibi legas, tot testibus, quot nec ipse
 „ postulabas, convictum. Obstupuit vir bonus,
 „ & dejecto vultu non habuit, quod sic subito
 „ opponeret, præter confusionem, & e summa
 „ facundia silentium.

„ Non fabulam narro. Res ita gesta est, ut
 „ dixi. Locum, & personas designare, non est
 „ necesse. „

Hæc sunt verba Clarissimi scriptoris; quæ
 non, ut alii, sive mutila, sive mutla ex ore,
 fideque aliorum excepiimus; verum, ut sunt in

Editione secunda Francofurti, sumptibus Joannis Gronaei Austrii anno 1633. curate transcripta repræsentamus.

TRANSACTION XV.

Quid vero hinc concluditur. In SPEEUS ^{aparte pro} Nova Lege Magiam non esse, nullum. ^{veritate ali-} que cum dæmone commercium haberi? ^{cujus Magia.} Id si quis existimet, quam fallatur vehementer, a nemine rectius, quam a SPEEO ostenditur. A SPEEO inquam, qui ipsum hunc librum illis verbis auspiciatur: *Cautio criminalis, seu de processibus contra Sagas liber. Dubium I. an Sagæ, striges, seu malefici revera existant? Respondeo, quod sic. Etsi enim scio, nonnullos in dubio posuisse, etiam Catholicos, & doctos, quos nominare non attinet: etsi etiam quidam non temere suspicari sibi videntur, fuisse aliquando in Ecclesia ea tempora, in quibus de corporalibus Sagarum conventibus creditum non fuit: etsi denique ipse ego, dum cum variis ejus criminis reis in carceribus egi frequentius, ac attentius, ne dicam curiosius, ita non semel animum involvi, ut quid tandem hujus rei crederem pene ignoraverim; nihilominus, ubi summam tandem colligo perplexarum cogitationum, id omnino tenendum existimo, revera in mundo maleficos aliquos esse: nec id sine temeritate, & præposteris judicii nota negari posse &c.*

Ita loquitur is ipse, per quem stetit, quod Germania post mille innoxios homines qua ferro, qua igni sublato respexit sese, feralia judicia sustulit, rogos extinxit, & injustam nomini teterrimam

labem absterfit tandem. * Atqui in causa proposita facilius ei erat futurum, hodierno more Magiam ipsam inficiari, quam tanto molimine, nec minore invidia, ac periculo palam tot iudices, consiliarios, denuntiatores, testes, tortores injustitiæ & immanitatis extremæ postulare.

TRANSACTIO XVI.

De congressibus nocturnis Sagarum.

Multi sunt hodie, qui quoties in sermonem Magia venit, versi ad *conventus Sagarum*, in iis deridendis eloquentiæ vim maximam consumunt. Qui sane non vident, extra oleas se ferri, & a statu quæstionis penitus deflectere. De hilariis Magorum hic nulla contentio. Quam parum his tribuam, vel inde patet, quod in tota lucubratione nec verbulum de Sabbatho feci. De Magia generatim quæro. Hæc autem esse sine choris, sine orgiis, & nocturno congressu potest. Qui fidem tam portentosis, tam turpibus, supraque modum nefandis habent, debent testes producere; non qualescunque, verum idoneos, locupletes, incorruptos, qui rebus interfuerint. Nam quid Sagæ confessæ sint inter tormenta, non moror. Quod si alibi his talia exciderunt, ut summum probat, Diabolum turbata phantasia, vel etiam per somnum illa obtulisse. Paulo pronior hic fuit humana credulitas; quæ maxime in paradoxis, ac mirabilibus vulgo illudit. Verum quam ista sint fabulosa, alii ostenderunt. Ex instituto

---

* Adolescente superiori sæculo. Porro hanc laudem vel ipse LEIBNIZIUS SPEEO impertit.

causam omnem ventilavit HIERONYMUS TAROTTI *de Congressibus nocturnis Sagarum*; quem, quod passim prostat, adire lector sine me potest. Nolo enim apertum ostium effringere, magnoque conatu locare operam, ubi fructus ternuissimus extet.

TRANSACTION XVII.

Vanum est pugnare, quæ opinio *Quid utilius sit credere de Magia* plus profit. Non enim id agitur in rebus facti; sique ageretur, *re de Magicis rebus.* etiam hoc ex capite esset pro nobis standum. Videtur enim expedire, ut homines communiant se adversum ministros diaboli, reddanturque cautiores. Ne ergo inculcent, persuasionem de fraudibus, & vanitate istarum artium habere magnam utilitatem. Nam *primo* viri perspicaces, magnique usus oppositum docent. Putant enim ratione hac latius proferri imperium diaboli. Vide HENRICUM MARIAM BOUDON in *Vita P. Josephi Surin Parte III. cap. 4.* *Secundo* fortasse persuasio, *esse nullam Magiam* nocet minus, atque illa, *esse admodum frequentem.* Ut enim alia mittam, hac ratione avertuntur mortales ab ope apud Dæmones quærenda. Sed nempe & illud dat plurimum damni, si vulgo credant, artes magicas a circumforaneis non distare. Homines enim socordes reddit: atque eo deducit, ut minus jam effugiant tot technas inimici. Sed, ut dixi, extra rhombum hic saltamus. Nec enim de utilitate rei, verum re ipsa statuere oportet.

Non possum hîc, ut in loco, omittere, quod Græculus quidam ex gene- *De Magia, & Energumenis*

apud Protestantes. re eorum, qui inter subsellia foeminarum, & computationes æqualium doctiores his evadunt, quos vident libris impalescere, objecit mihi (ut quidem rebatur) palmare omnino, ne dicam inextricabile argumentum. *Dum vivo*, ajebat, vixit autem minimum viginti annis, *nunquam audiui*, *apud Protestantes aliquid rerum magicarum fuisse deprebensum.* Sed neque *Energumeni* apud eos ulli reperiuntur. Respondi obiter ac paucis. Non ergo opinio est, quod magos, dæmonesque tollit. Sunt enim apud Protestantes doctissimi viri, qui sane vehementer contendunt, *Magos*, *Energumenos*, *Specetra* dari. Porro tam parum credam apud Protestantes nullam, quam apud nos frequentem Magiam esse. De *Energumenis* Visisque est idem judicium. Inter exempla invicta numero, quod M. WALTHERO obtigit, estque satis notum.

Obsessos apud nos se multi simulant, & mentiuntur in re gravissima, non aliam ob causam, quam mendicitatis, fugamque laboris. Unde vel ideo sum solitus dicere, non a simplici, sed duplici dæmone, *spiritu Mendacii* scilicet, & *Acedia* hos insideri.

TRANSACTIO XVIII.

Illi, qui Magicas artes, etiam in Vetere Testamento pro ludibrio sensuum habent, argumento a Christi victoria, quod est præcipuum contra nos, abstinere deinceps debent.

Quî enim jam utantur? ad ruborem suum? Risum non tenui, cum hominem pro imperio confue-

consuetudinis Magiæ infestum, sed adauctum vi argumentorum (ut fit inter disceptandum) audirem semper huc se recipere: Heus tu, cogitabam, cui honor Servatoris tantopere cordi est! Si Magia non fuit præterquam histrionica, quem tu triumphum assignas Homini - Deo? Si fructus victoriæ præcipuus est de dæmone relatus, in hunc modum vix habuit, quod triumpharet. Aut sustulit forte, quod nusquam erat? Hostis scenicus non potest habere alium, quam scenicum, id est ridiculum victorem. Videlicet de sua, non de Christi victoria illis res est: atque ideo, ne victi videantur, illum volunt omnia vicisse.

CLAUSULA PROBE NOTANDA.

Magiam aliquando fuisse planum feci. Si nunc tota jacet, penitusque everfa est, fallunt nos testimonia locupletissima: fallunt pœnæ in Veneficos statutæ: fallunt sententiæ summorum Tribunalium: fallunt ritus & ceremoniæ Ecclesiæ; fallunt *Reservationes* Episcoporum: fallunt optimi Historici: fallunt *Acta*, & monumenta publica: & jam nihil relinquitur, quam ut studio novitatis nobis solis arrogemus fidem, quam ceteris derogamus. Loco omnium hîc provoco ad *Acta* *Supremi Senatus Parisiis* anno 1682. contra *pactorem Paciensem*, quæ convelli pacto nullo posse BERGIERIUS ostendit. * Atqui multa ejus

*Extrema
duo hic ca-
venda; &
est transa-
ctum.*

---

* In celebri opere: *Certitude des Preuves du Christianisme.*

generis apud LE BRUN, CALMET, LABAT, & AUCTOREM *Magiæ assertæ*.

Sed lego dicterium nuperrimi auctoris, quod instar oraculi *Traçtatui Critico* inseruit, sibi ita applaudens, ac si uno ictu jugulasset omnem Magiam, deque toto humano genere præclarissime meritus esset. Sic autem inquit: *Persuasio, quod in Ecclesia sit locus Magiæ, est orta tum ex historia Gentili, Veterique Testamento, ubi eam viguisse probabile est; cum maxime ex fictis, mirisque eventibus, quibus dici vix potest, quantum tribuere soleat non vulgus duntaxat, verum & docti, qui sunt judicio tenuiore: neque mentem notitia fraudum, ac virium occultarum satis subegerunt. Hi porro eas fabulas, atque artes prodigiorum instar diffundere, rerumque adjunctis plausibilibus vestita obtrudere amant, tam lectoribus, quam auditoribus suis. Inde fama, mendax semper, omniaque in majus tollens, quæ sensim in Tribunalia, in sacros Canones, in scripta Patrum, inque ipsos Ecclesiæ Rituales libros irrepens, istuc effecit, ut temporis decursu potestas Diaboli vixdum sepulta revivisceret vel inter Christianos, ac denique pro comperta haberetur.* * Affert dein exemplum de SIMONE MAGO: notatque in libris *Ritualibus*, ubi unica vice adjuratur infestus Dæmon, sequentia legi: *Da locum Spiritui Sancto, qui per beatum Petrum Apostolum suum te manifeste stravit in Simone Mago. Ac persequens suam sententiam ista subdit: Ubi illico incurrit in ocu-*

---

* Argutias has meis verbis latine reddidi.

los, precationem non certo iudicio, vel effato niti, verum factō quodam minime explorato; quod æque vocatur in dubium, ac vita Apollonii, aliaque hujus generis fabula, quarum multæ in magnis conflictibus Magiam velut machinam adhibent ad evadendum. Ego cavillos in minimis ponens, nolo seorsim cum eo contendere. Nam cum istos potius verbis ornet, quam firmet argumentis, negantur minore negotio, quam asseruntur. Et quidem falso dicit, in Libris Ritualibus Diabolum semel tantum adjurari, ut cesset a maleficio. Plane enim Cardinalis THOMASIIUS in suis *Monumentis Liturgicis* * exhibet *Benedictionem Aquæ adversum fulgura*; quæ una deberet valere ad effugandos erraticos Spiritus, omnemque vim Diaboli pellendam, & omnes figuras, ac minas phantasmatis Satanae exterminandas. Ubi explicate habes signa, & pacta Magica. Igitur hominis risus eo valet, ut cachinnos ego tollam.

Sed venio ad alterum extremum. Nam illi, quos nimia credulitatis postulo, moderatione hac non contenti, expromunt *reflexum*, ut dicimus, ac subtile argumentum: mihi que ita instabunt: Si Deus rarissime nunc finit, imo olim ob periculi magnitudinem rarius fivit, esse Magiam; eadem de causa debes dare, etiam obseffiones, ceterasque injurias Dæmonis apud nos raro permitti. Quibus fidenter repono: Neque illas infectationes apud omne genus, &

---

* Ex Editione VEZZOSII habetur *Tomo VI. pag. 211.*

conditionem hominum frequentes velim. Est item diversitas inter hæc & illa. Molestiæ enim, quas affert ipse Dæmon, ut omnes perspiciunt, habent *plerumque* minus discriminis: & hominem compellunt potius ad Deum recurrere, quam scelus amplecti.

Viden' utrumque genus adversariorum contentione summa id effigere, *Magiam neque nullam, neque frequentem esse*; id quod erat transigendum.

P A R S   I I I .

**TRANSACTIONUM
DIABOLICARUM.
CONSECTARIA
POTESTATIS DIABOLI.**

C A P U T I.

CONSECTARIA POTESTATIS SPIRITUUM IN INANIMA.

§. I.

Possunt Spiritus elementa, omnem-
que materiam non solum impel-
lere, agitare; sed etiam subigere, dis-
solvere, coagmentare. Hæc enim sunt de natu-
ra virtutis motricis.

*De elemen-
tis, & mate-
ria reliqua
seorsim.*

Itaque ipsis licet serenare aërem, procurare
pluvias, grandinem, tonitrua, turbines, procel-
las, fulmina.

Item inducere frigus, & æstus.

Quod præter rationem datam etiam patet ex
versu 49. *Psalmi 77*; ubi Psalter de grandine,
pruina, igne loquens affirmat: *Misit in eos (Deus)*
iram indignationis suæ: indignationem, & iram,
& tribulationem, immissiones per Angelos ma-
los. * Sive, ut habet Hebræus, *immissionem*
Angelorum malorum. Constat etiam hodieque
a Finniis, & Lapponibus venales navigantibus
ventos offerri, velut pilæ inclusos. HENRICUS,
Rex Suecorum, eidem superstitioni addictus, in
quam partem vertisset pileum, in eam partem
movebat ventum. Quod docent ipsi scriptores
rerum Suecicarum.

---

* Vide Interpretes in hunc locum.

Scimus quoque, malignos Spiritus continuif-
se fluida, ne dilabi possent; ut factum est, cum
Vestalis sacrilegii postulata, undas cribro hausit.

Sed etiam durissima corpora molliverunt. Sic
Tullio teste Libro I. de Divinatione, ACCIUS
NÆVIUS novacula cotem scidit.

Rursum, ut habet AUGUSTINUS *Libro XVIII. de Civitate cap. 9.* possunt efficere inundationes: neque fluviorum duntaxat, sed ipsius Oceani; aquas dividendo, sistendo, attollendo, retrudendo. E contrario possunt prohibere impetum maris, & vim ventorum coercere, quod fecit sacer-
rimus Magorum APOLLONIUS TYANÆUS *apud Justinum Quaestione XXIV. ad Orthodoxos*; & EMPEDOCLES *apud Clementem Alexandrinum Libro VI. Stromatum*, compescens aliquem ventum, Agrigentinis oppido infestum, qui incolis morbos, ac præcipue uxoribus sterilitatem afferebat.

Illud non minus mirabile, quod legimus de Magis prohibuisse eos, ne corpora aëri, nebulae, pluviis exposita madefierent. Ita de statua DIANÆ *Cyndiadis*, & de statua VESTÆ *apud Jassæos* refert *Polybius Libro XVI. Sectione 4.*

§. II.

De corporibus transmutatis, Difficilior videtur transmutatio unius inanimi in aliud, atque adeo confectio auri. Quamquam de hac arte ne dubito quidem, quod sit Spiritibus tribuenda. Necessario enim fluit ex supra dictis. Sed quoniam sic facile foret Diabolo suos immensum ditare, ac per eos

rerum potiri, prohibetur scilicet a provido Conditore; ne mortales potenti illecebra ad interitum trahat: atque latius, quam decet, proferat limites suos. Id quod sordes, & summa paupertas Magorum ostendit. Ipsi falsi sunt, se diu, multumque lactatos spe thesauri cujusdam; sed patrem mendacii promissis nunquam steterisse. In Diœcesi Constantiensi frequentissimæ erant preces a CHRISTOPHORO dictæ: neque raro cum sacri-legiis jungebantur, quo certius tolli possent defossæ opes. Nescio autem, an opera hac auxerint aliquando rem familiarem. Vide CHRISTOPHORUM MATTHÆUM PFAFFIUM in *der Ab-handlung vom Christophelgebeth*. Dominum DE VAILLEMONT, atque alios complures, qui de *Virgula divinatoria* scripserunt apud JOANNEM ALBERTUM FABRICIUM *Bibliographiæ Antiquariæ* Cap. XII. Titulo *Rhabdomantia*. Rotunde dictum a PAULO GRILLANDO, se nunquam vidisse aliquem, vel audisse ex his dæmonum mancipiis factum ditiozem. *Tractatu de Sortilegiis* cap. 3. num. 9.

§. III.

Possunt quilibet spiritus, etiam in- *translati*, fimi, non solum transferre montem, aut aliud corpus cujusque ponderis, aut molis; sed etiam integrum planetam, idque incredibili velocitate; nunquam tamen sine termino, tam propter successionem ipsius motus, quam *medii* obicem, ac repugnantiam. Ita multi atque acerrimi ex Criticis, etiam hodiernis, contendunt, Lauretanam ædem, in qua sit conceptus, altusque Ser-

vator, virtute Angelorum e Galilæa in Picenum fuisse tranſvectam. *

§. IV.

penetratis. Etſi ſpiritus poſſunt penetrare quodlibet corpus, nequeunt tamen efficere, ut ab alio corpore id fiat contra naturalem utriuſque extensionem. Quare inſigniter mentitus eſt SIMON MAGUS, ſi, ut narrat ſpurius CLEMENS, de ſe prædicavit: *Si fugere velim, in me eſt, ut montes perforem, & ſaxa quaſi lutum pertranſeam.* **

Quod autem narrat S. AUGUSTINUS *Hæreſi XXIV.* de PHILUMENE, ſcorto, ac ſaga, conſueſſe eam in vitream ampullam anguſtiſſimi oris immittere grandem panem: eumque extremis digitis illæſum inde levare; ludibrio oculorum, & agilitate circulatoria videtur accidiffe.

Sed etiam, quod ſagæ dicuntur venditaſſe, per foramina minutiffima, verbi gratia ſeræ oſtiariæ, ſe tranſiſſe, ſunt meræ præſtigix, quibus oculis illuſerunt. Aliter pronuntio, ſi quis ſcire velit, an dæmon poſſit corpus, in ſpeciem humanum, inducere ſenſim per rimulam in clauſum cubiculum. Nam iſtud inter ſubeundum diſſolveret ille, ac denuo compingeret.

Et quid de illis, qui leguntur ex alvo clavos, cultros, ligna, lapides, oſſa, capillos, paniculos egeſſiſſe?

---

* Vide *Novam Formam Theologiæ Biblicæ*, his temporibus accommodata, Tomo III. Libr. I. Quæſtione I. ſpeciali.

** Libro II. Recognitionum fere initio.

Respondeo. Puras putas ludificationes memorasti; cum Dæmon hoc omne negotium celerissima, neque visa immissione, & emissione perfecit. Fors etiam egesta corpora non fuerunt ex illa materia, quam præferebant. Certe qui scribunt de Maleficis, dudum notarunt, eorum habitum suspicionibus locum dare. Certe GRILLANDUS, supra laudatus, affirmat, experimentis propriis, quæ per se ipse instituisset, se exploratum habere, quod seposita brevi diffluxerint.

Quamquam nec illud omitti debet, spiritum malignum ea forte in pulverem contrita immisisse, ac intus rursus compegisse. Vide WIERUM *de Præstigiis Libro IV. cap. 2. § 9.* HOFMANNUM *de Diaboli potentia in corpora §§. 24. & 25.*

§. v.

Spiritus virtute naturali possunt as-^{De assum-}
sumere quæcunque corpora, & in iis ^{ptis corpori-}
apparere; aut etiam sine corporibus quascunque
per visum species offerre. Quod est certum ex
ipsis sacris Literis.

Corpora vero sic assumpta illis minime uniuntur; imo sæpe phantastica solum, ac imaginaria dici debent. Quando autem sunt vera, habentque germanam suam speciem, organa tamen eorum neque sunt *informata*, neque motum quemdam *vitalem* habent; quantumvis non solum appareant solida, verum etiam, haud secus ac cetera teneri possint, manibusque tractari. Exemplum præbet Angelus fœderis cum JACOBO luctatus.

An vero & anima hominis, quæ non refer-
tur ad aliud quam proprium corpus, ut primum
ab isto separatur, possit corpus assumere, huc
minime pertinet, & solet à Psychologis exa-
minari.

Quid vero de actionibus spirituum in tali cor-
pore? Colligitur ex ante dictis, eas fictitias tan-
tum, & neque quod *substantiam*, neque quod
modum spectat, *vitales* esse. *Videbar*, dixit
RAPHAEL ad TOBIAM seniore, *videbar qui-*
dem vobiscum manducare, & bibere; sed ego
cibo invisibili & potu, qui ab hominibus videri
non potest, utor. *Tobiæ cap. 12. versu 19.*

§. VI.

De repli-
catis corpo-
ribus.

Negari debet spiritibus facultas cor-
pus idem replicandi. Istuc enim nec
a scientia, nec vi motrice pendet; superatque
vires totius conditæ naturæ.

Si ORIGENEM mihi quis objicit, qui ipse
Libro VI. contra Celsum non longe ab initio re-
fert, PYTHAGORAM duobus locis simul visum;
nihil evincit præterquam ludibria oculorum. PY-
THAGORAS enim, cum esset revera in uno loco,
in altero apparuit tantum: vel certe translatione
celerrima ex uno in alium, non probe subducto
tempore putatus est simul utrobique fuisse.

Eodem recidit, quod refert AUGUSTINUS NI-
PHUS, vir sua ætate valde eruditus, quemdam
Magum spatio horæ dimidiæ coram duobus judi-
cibus in oppidis remotissimis comparuisse.

¶ Hæc de potestate spirituum in corpora *inanimata*; nunc ad *viventia*, ubi haud paulo fusior, ac operosior est quæstio futura.

C A P U T II.

CONSECTARIA POTESTATIS SPIRITUUM IN VIVENTIA.

§. I.

Spiritus possunt applicitis idoneis causis materiam sic disponere, ut nutritio, & accretio celerius etiam, meliusque fiat, quam exigit, feratque cursus naturæ ordinarius. Nam probe sciunt, quod pabulum, vel alimentum sit cuilibet aptissimum: sciunt, vis ipsa nutriendi in quo maxime consistat: sciunt impedimenta, quæ amoveri, sciunt præsidia, quæ afferri debent; ut tam plantæ, quam bruta, & homines firmentur, fiantque solito vegetiores.

Eadem de causa tam nutritionem, quam accretionem modis variis impedire possunt; atque in his artibus consistit pars magna maleficiorum, tam apud homines, quam pecora.

§. II.

Spiritus possunt efficere somnum, etiam longissimum, subvehendo vapores, ac humores, quibus diu vinciatur *primum sensorium*, quod vocant. Nam & gliribus, aliisque animalibus, præsertim volucribus, sic tota dormitur hyems. ABRAHAMUS BZOVIVS in *Continua-*

tione Annalium Ecclesiasticorum ad annum 1376. num. 23. de quodam Germano refert, eum integro septennio soporemersum citra ullam prodigii suspensionem jacuisse. Nescio autem, an & BZOVIVS hæc scripserit citra ullam, non mendacii, verum anilis credulitatis suspensionem. Nempe Baronianæ purpuræ panniculos interdum suos operose affuit; ut haud injuria illi objecit illustris scriptor JOANNES GEORGIUS HERWART AB HOHENBURG, Bavariæ Cancellarius, in Apologia Ludovici IV. adversus Abrahamum Bzovium.

De vigiliis.

Sed etiam e contrario possunt spiritus efficere longissimas vigilias; solvendo identidem ac dissipando vapores eos, qui meatus sensorios obstruere, fessosque artus sopore solent irrigare. Sic JOANNES FRANCISCUS FERNELIVS, unus ex præcipuis Galliæ Medicis, testatur, quemdam amentem vi sola morbi menses quatuordecim duxisse insomnes. *Pathologiæ Libro V. cap. 2.*

§. III.

De inedia. Pariter possunt ita inhibere vim caloris naturalis, ut aliquod vivens sine ullo sumpto cibo toleret vitam ad longius tempus; adhibendo videlicet temperantia quædam: vel curando, ut spiritus concoctioni servientes identidem diffuant. Idipsum præstare possunt applicando frigida, vel viscidos humores objiciendo, qui calori naturali in pabulum paulatim cedant. Nam hoc modo multa animalia per hyemem tam in cavernis, quam arborum foraminibus absque ullo alio alimento tolerant vitam. Denique cur non

Angelus, vel Dæmon, quin id homines advertant, possit continenter in stomachum immittere quid tenuis quidem, verum maxime efficacis alimenti? Certe CLEOMBROTUS apud *Plutarchum* * narrat, ad oram maris rubri a se Magum esse visum, qui sumpto in singulos menses amaro fructu ignotæ herbulæ victitarit. JOVIANUS PONTANUS *Libro II. de Sermone cap. 16*: & PETRUS GREGORIUS *Libro XXXV. Syntagmatis Juris Universi cap. 10.* afferunt exempla sane mira de hypocrisi quorundam, qui ista ratione jejunandi popularem auram, rumoremque sanctitatis aucupati essent. Idipsum & postea accidit sæpius; etiam nostra ætate, ac primum ante sex annos in vicinia hac nostra prope Rottwilam, oppidum Sueviæ, quamdam fœminam, ante magni habitam, nota infamiæ aspersit.

Quod de inedia hic est dictum, nullo negotio ad sitim quoque extenditur. Par enim utriusque est ratio; imo hoc videtur labore multo minori spiritibus constare. **

§. IV.

Pro potestate, quam habent spiritus ^{De Phantasia.} in *impulsionem* extrinsecus allatam, quam Physici *Phantasiā* solent appellare, pos.

---

* *Libro de cessatione Oraculorum num. 16.*

** Notanda *Historia Superstitionum* PETRI BRUNII *Tom. IV. Supplement. Doctrina* PROSPERI LAMBERTINI *de Beatificat. & Canonizat. Sanctor. Libro IV. cap. 27*: præcipue vero *Dissertatio de longis Jejuniiis*, ejusdem voluntate ab *Academicis Bononiensis Instituti* conscripta. Habetur inter appendices dicti operis ad *Librum IV.*

sunt varia immittere somnia. Et hoc olim perpetuum fuit negotium Orientales populos, atrabile laborantes, decipiendi, falsos Prophetas excitandi &c. Id enim narrat Scriptura non uno loco. Ita *Deuteronomii caput 13. versu 15.* vetat adire interpretes somniorum: additque, loco horum esse Prophetam consulendum. Multa etiam de Somniis, quæ a Deo, & Angelis immittuntur, in *Libro Genesis* habemus.

Vide PHILONEM *Judæum de Somniis*: atque aliud ejus opusculum, *quod a Deo immittantur Somnia*. Eodem facit MACROBIUS in *Somnium Scipionis*, & SYNESIUS in *Libro de Insomniis*. Antiqui ac recentiores, qui de Somniis, & divinatione ex his egerunt, possunt legi in *Bibliotheca antiquaria* JOANNIS ALBERTI FABRICII *cap. 12.* Optima haud dubie est *Dissertatio Gallica* MOSIS AMYRALDI *de Somniis divinitus immixtis*.

§. V.

Pariter ex potestate, qua afficiunt organa, possunt spiritus movere risum, vel lacrimas præter omnem hominis voluntatem; ita quidem, ut summa in tristitia sonoros in cachinnos, & contra in summo gaudio in uberes lacrimas solvantur.

Argumentum hoc egregie illustrat *Dissertatio* ANONYMI *de risu, & ridiculo*, paucis abhinc annis germanice scripta.

§. VI.

De voce. Neque illud taceri debet, spiritus unius vocem per organa alterius, aut certe per
varium

varium allisum corporum quorumcunque formare posse. Constat id ex asina BALAAMI, & serpente, ubi EVAM ad peccatum pellexit. Sic statuae & idola quaedam oracula fuderunt: sic CAUSUS amnis teste S. CYRILLO ALEXANDRINO *Libro III. adversus Julianum ad textum 2. salutavit PYTHAGORAM.*

§. VII.

Possunt spiritus generationem ipsam ^{*De generatione.*} tam in hominibus quam in plantis, ac brutis vel promoveri majorem in modum vel impedire. Quod patet ex superioribus fere singulis; praesertim illis, quae de *nutritione*, & *accretionem* sunt dicta.

Et quidem de artibus diabolicis sapissime novi conjuges queruntur. Sicut autem quam maxime sunt detestandi, qui philtis, ac poculis, arte magica paratis, pudicos animos libidine accendunt*, ita reipublicae damnum ingens inferitur a malitia quorundam, qui sive rivalitatis, sive invidiae causa vastant toros conjugales, ac maritum praecipue ad negotia nuptiarum impotentem reddunt. Istud, quando naturalibus medicamentis fit, *Veneficium*, quando opera diabolica, *Maleficium* appellatur. De hoc praclare CAROLUS FEVRET *de l'Abus. Libro V. cap. 4.*

---

* Vide S. HIERONYMUM in *Vita S. Hilarionis Abbatis*. Item Jus Canonicum *L. eorum 4. C. de Maleficis*. Denique complures, ne dicam universos, qui melius de Maleficis scripserunt. Non est nostrum in re lubrica, ubi usus non postulat, haerere. Magistratum sunt hae partes; quibus magna voluntate a nobis relinquuntur.

num. 5. & seqq. PAULUS ZACCHIAS *Quæstionum Medico-Legalium Libro III. t. I. q. 5.* & præstantiores nonnulli, qui commentantur in Jus Canonicum ad *Titulum de Frigidis, & Maleficiatis*. Inde habetur, quod homines orco devoti ejusmodi genus nocendi & tentent, & perficiant haud infrequenter; digni profecto quos ob sceleris magnitudinem non solum ultore gladio, verum etiam feralibus flammis deleant supremi magistratus.

§. VIII.

De sexu. Magis mirum est, verum tamen, quod spiritus in prima formatione foetus illi sexum adeo, quem voluerint, inducere possint; modo Deus tam arcanis artibus non intercedat. Nempe illis notissimæ sunt omnes causæ, quibus ista diversitas effici solet. Itaque nil aliud requiritur, quam ut applicent illas in loco.

Discrimen inter masculum & foemellam non nisi *accidentale* est, ex structura videlicet membrorum, ac temperie humorum quorundam. Utramque nullo negotio efficiunt spiritus, præsertim in materia tam flexili, quæ est in foetibus.

Postquam autem inductus est sexus, mutari jam minime potest: nullisque artibus sive foemina in marem, sive mas in foeminam aliquando abiit; etsi sciamus, id tentatum a quibusdam, ut naturam eorum inverterent, quibuscum impudice versabantur. Legimus id, & execramur apud eos, qui de monstro humani generis NERONE commemorant. Nam maximo opere de-

dit operam, ut exoletum, quem deperibat miferrime, mulierem efficeret. Verum frustra in eo consumpsit detestabilem industriam; licet Medicis non contentus, etiam Magos in subsidium vocasset. Hi enim, ut DIO CHRYSOSTOMUS *Oratione 21.* refert, mentiti sunt omnes: neque, quod largius polliciti fuerant, præstare ullo modo potuerunt.

Scio quosdam naturalium rerum scriptores, qui pronuntient affirmato, ipsammet naturam tam in brutis, quam hominibus proæctis eam conversionem transegisse. Quibus fidem nos minime adhibemus. Nempe, ut firmiter mihi persuadeo, & Medici præstantes admonuerunt, non tam mutatio, quam evolutio, ac perfectio contigit organorum, jam antea cœptorum.

§. IX.

Dandum quoque spiritibus, quod *De sensibus.* possint universe sensus omnes, ac maxime oculos decipere. Ac recte animadversum a TERTULLIANO *: *Nec magnum illi (videlicet dæmoni) exteriores oculos circumscribere, cui interiorum mentis aciem excacare perfacile est.*

Quare facit, ut homo se arbitretur percipere, quæ minime percipit, etiam integris atque solutis sensibus. Nempe vel in re objecta quid mutat celerrima agitatione, versione, occultatione, in modum circulatorum: vel in medio inter

---

* *Libro de Anima cap. 57.*

oculum, & rem objectam jacente id præstat haud paulo dexterius, quam artis opticae magistri. Beatus ALBERTUS GROSS, quem exteri *magnum* interpretati sunt, non utique literarum, verum cognominis causa, a parente tracti *, cum Coloniae GUILIELMUM *Imperatorem* convivio exciperet, multa illi mira hujus generis exhibuit; ut legere est apud BZOVIVM, supra memortum ad annum Christi 1248. num. 2.

Denique spiritus possunt sensus etiam ista ratione deludere, si quando in ipsis organis quid immutent sive affundendo humorem quemdam, sive meatus animalium spirituum obstruendo.

§. X.

Norunt spiritus quodcunque corpus, licet vivens, subducere aspectui præsentium; sive id faciant subitanea translatione ipsius corporis, sive specierum inde in oculos incurrentium. Ita LACTANTIO teste ** APOLLONIUS TYANÆUS, cum præter voluntatem a Cæsare DOMITIANO detineretur, videri desiit: atque Puteolis, ubi focii eum expectabant, apparuit improvisus.

---

* Inferior ALBERTO Claudius Fleuryus in sua *Historia Ecclesiastica* nescire se dicit, cur tulerit cognomen *magni*; nili forte ob magnitudinem librorum quos scripseret: aut quia, qui tum vixerint, homines admodum parvuli essent dicendi. Quidquid id sit, si magnus non erat ALBERTUS, certe nec Magus fuit, ut quidam alii ob artes arcanas eum vocarunt.

** *Libro V. divinarum Institutionum cap. 3. ex Philostrato.*

Pervulgatus est apud veteres GYGIS annulus, cujus ea fuit virtus, ut præsens GYGES videri non posset, nisi volens, ut est apud PLATONEM *Libro II. de Republica fere initio*. Sed annulus hic pro nobis parum facit. Spectat ad mulieres senio confectas; præsertim cum retro fornacem hybernant, frigisque pellentes fallunt tempus, quo illætabilis December & Januarius vel maxime invitos nos domi continet.

§. XI.

Sed etiam *impenetrabiles* telis, glandibus, gladiis efficere possunt non una ratione. Scilicet vel ictum avertendo, vel interponendo quid solidum, vel vim ipsam celeritatis remorando.

Hanc in rem multa narrantur de militibus, & venatoribus; vel ideo non credenda, quia, si sæpius a Deo gubernatore permetterentur, denique tollerent bella, ac ordinem naturæ universum turbarent.

Vide eos, qui de Amuletis, & Telesmatis scripserunt, & sunt quamplurimi; certe solus JOANNES ALBERTUS FABRICIUS eorum ingentem numerum exhibet *Bibliographiæ Antiquariæ Cap. XII. num. 5.*

§. XII.

Neque negandum est spiritibus, quod possint illæsos ab ignibus præstare; ita quidem, ut ferum candens tractent, ambulent per prunas, mediasque flammæ transeant impune. Naturalis

Historiæ auctores de Salamandra affirmant, quod aliquantum temporis non solum sine fraude, verum etiam sine incommodo inter ignes versetur: & quotidie videmus, quomodo cicadæ ingenti appetentia fomitem incendiarium invadant, ac devorent: Quare nil novum, nil præter naturam spiritibus hic tribuitur.

Verum ex eo, quod sequitur, multo magis patebit, esse artes omnia corpora ab incendio immunia præstandi. BUSBEQUIUS in *Epistolis suis de Legatione Turcica*, a se visum narrat, qui ferrum candens per palatum, ante inunctum, duxisset. Itaque spiritus, qui probe sciunt eam vim inhibendi calorem, & quid organa obstupefacere possit, naturalia remedia applicant: ac horum ope ignibus adimunt virtutem suam.

§. XIII.

De morbis. Quæritur jam, an etiam morbos tollere Intelligentiæ possint? Respondeo tollere, & inducere. Si enim homines hanc artem tenent: si venena, & medicamenta non adhibent in cassum, cur sit istis negandum? Neque solum dico de genere morborum, qui facilius ceteris sive tolluntur, sive inducuntur; sed etiam de illis, qui solent *lethiferi*, & *incurabiles* vocari. Ut enim recte explicat EUSEBIUS CÆSARIENSIS *Libro IV. Preparationis Evangelicæ*, sunt multa, variaque, quæ sua natura jam pellunt valescunt, jam accersunt. Alia enim vehementer adstringunt, alia solvunt: alia refrigerant, alia accendunt &c. Sed etiam mutationes Lunæ, in tam multa influentis: situsque locorum, &

conditio aëris id ipsum præstant. Quæ cum sint singula spiritibus magis perspecta, quam Medicis, applicare ea, vel demere ubilibet possunt permisso Dei. Accedit & ipsa agitatio mixtioque humorum; quam si subito aggrediantur: si subito ab ea cessent, magnum præsidium valetudini vel afferre possunt, vel auferre. Legimus apud varios Auctores, quod ipsam pestilentiam depulerint, & epilepticos quoque sanarint. Et quidem de pestilentia volente Deo a Dæmone immissa multa reperies apud ATHANASIVM KIRCHERUM in præstanti opere, quod de malo hoc gravissimo latine conscripsit. De eadem ab Angelo bono immissa docet *Caput XXIV. Libri II. Regum*, & Interpretes, in illud uberius commentati. De morbis Diaboli opera facillime inducendis GUILIELMUS ESTIVS *Libro II. Distinct. 7. 17*: DANIEL SENNERTUS *Libro VI. Part. 9. c. 5*: JACOBUS BENIGNUS BOSSUET *Elévat. sur les Mystèr. Elévat. 5*.

Quam gravem, quam foedum morbum De morbo Jobi singularit. JOB induxerit sine horrore nemo audivit. Eruditissimus virorum, AUGUSTINUS CALMET *Dissertatione in morbum Jobi* non alium hunc fuisse dicit quam *morbum Gallicum*, sive luem veneream, quæ sit ipsissima elephantiasis; quippe iisdem symptomatibus obnoxia, indiciis iisdem se prodens, medicaminibus iisdem pellenda. Quam in rem non solum ingenti apparatu auctoritatum, & eruditionis depugnat, verum etiam momentis gravibus rationum. Dæmon autem præ aliis hunc morbum delegit, quod indolem ejus sævissimam, maximeque probrosam nosset. Et recte ERASMUS ROTE-

RODAMUS *Epistola 62. ad regni Poloniae Cancellarium* scribit: *Hæc lues quidquid in aliis est horrendum, una secum trahit.*

Sed lege ipsummet CALMETUM, qui hac in parte non solum JOBI præcipuum Interpretem, JOANNEM DE PINEDA, verum etiam FRANCISCUM VATABLUM, ipsosque Medicos haud ignobiles est secutus. *

§. XIV.

Porro quod spectat Diaboli curationes, nunquam his habendam fidem clarissimi jam, & antiquissimi scriptores verbis gravibus admonuerunt. Unde sanctus LEO *magnus Sermone 19. de Passione Domini* ait: *Beneficia demonis omnibus sunt nocentiora vulneribus.* Nam, ut absit inconstantia impetratæ sanitatis, damnum animæ incurritur, & conscientia Magiæ, quæ est longe atrocior criminibus ceteris, multoque acrius cruciat mentem, quam ante vis morbi corpus vexavit. *Quin* ego, addit CHRYSOSTOMUS *Homilia 39. quæ quarta Oratio adversum Judæos vocatur, quin* ego illud quidem longe mirabilius dicam, *etiamsi* vere sanarent, *satius* tamen esse emori, quam ad Christi hostes accurrere, & hoc modo sanari. *Quid enim prodest curare corpus anima pereunte?*

---

* JOANNES REISKIUS, GEORGIUS WEDELIUS, & JOANNES SCHEUCHZERUS peculiarem de morbo isto Dissertationem dederunt. JOANNES DAVID MICHAELIS in *Jobo Ægyptio*, ex quo aliqua delibat in *Epimetro ad Praelectionem XXXII. Roberti Lowth de Poesi sacra Hebræorum*, fere idem cum CALMETO sentire videtur.

§. XV.

Quid vero de illis sanationibus, ^{Quid de sanationibus Gentilium quorundam, quæ solent jactari.} quæ apud TACITUM, ac SUETONIUM leguntur? VESPASIANUS nempe *Imperator* cuidam, tabe oculorum laboranti, saliva oris sui reddidisse lumen dicitur: & alterius manum, affectam gravissime, ut primum contigerat pede suo, curavisse. Pariter *Imperatorem* HADRIANUM memorant duobus cæcis abstersisse tenebras, diemque clarissimam repræsentasse. Quæ ni falso narrantur (neque enim sunt dogmata Fidei nostræ) fateamur oportet, quod Dæmon per ipsos Cæsares, quo fama manaret longius, fidem miraculorum Christi, quæ tum vires sumpsit, imminuere volens, hos homines maleficio læserit, ad contactum autem Augustorum cessaverit a maleficio. Certe quæ fecit VESPASIANUS, præsentem APOLLONIO TYANÆO contigisse BARONIUS in *Annalibus ad Annum 71.* notavit. De HADRIANO quoque possent quædam singularia addi, si tempus ferret. Eleganter, & acute, ut solet, TERTULLIANUS in *Apologetico adversus Gentes* cap. 22: *Venefici plane & circa curas valetudinum (dæmones sunt.) Lædunt enim primo, dehinc remedia præcipiunt ad miraculum nova, sive contraria: post quæ desinunt lædere, & curasse creduntur.* Et LACTANTIUS *Libro II. divinarum Institutionum* cap. 16. *Prodesse putant eos (dæmones) cum nocere desinunt, qui nihil aliud possunt quam nocere.* Quamquam non est opus ad Magiam recurrere, cum innuat ipse TACITUS, hos morbos humana arte sanabiles fuisse.

Et quidem de Hadriano narrat SPARTIANUS, cæcitatem illam simulatione confictam, & rumusculis in vulgus esse elatam.

Verum de prodigiis fuit alibi præceptum. Ostendimus enim ad *Librum Exodi* (cum de Magis Ægypti) a nullo spiritu condito quid effici posse quod superet vires totius naturæ. Idipsum habes Parte I. hujus Libri Transactione V.

§. XVI.

*De Senio,
ipsaque vita.*

Eodem recidit, quod spiritus vitam hominum contrahere possint; sed etiam producere, ac senii effectus, puta canitiem, tarditatem &c. penitus avertere. Non enim alio est opus, quam ut humorum temperamentum reponant in statum priorem. Pueris, quibus emarcuit corpus totum, ars medica ad optimam temperiem id reducit; utique non alia ratione, quam purgando sanguinem, & reparando affectas partes. Quid ni spiritus idipsum possint in adulto, & sene?

Equidem Dæmon non amat vitam hominum longiorem; habet tamen suos, quorum carissima sibi valetudo est: quos defendit omnibus modis ac servat; ut in summa senectute, exactisque jam annis haud secus ac olim florenti ætate militare illi etiamnum possint. Exempla non procul habemus.

§. XVII.

De nece, & mortibus hominum nihil dico. Satis id patet ex superioribus, si revoces in memoriam, quæ monui de ASMODEO, & SARÆ maritis, inter opera nuptiarum elisis: de Angelis item vastatoribus, quorum unus Ægyptiorum primogenitos jugulavit, alter una nocte exercitum SENNACHERIBI universum delevit.

§. XVIII.

Huc maxime obsessio spectat, de qua, cum fit supra actum, duobus verbis nunc ostendo, quid juris, & quid virium per eam acquirat malignus Spiritus. Nempe

Quamprimum a Deo venia est facta, occupat hominis corpus, veluti sedem, aut officinam suam, habetque plenissimam potestatem

1. in potentiam *organicam rememorativam*.
2. in potentiam *organicam imaginativam*.
3. in appetitum *internum sensitivum*.
4. in appetitum *materialem, tam irascibilem, quam concupiscibilem*.

Quæ omnia præclare explicat PETRUS THYRÆUS *de Dæmoniacis*, & AUGUSTINUS CALMET *de Apparitionibus Spirituum, & Dissertatione de Dæmonibus corpora obsidentibus, & possidentibus*, præmissa *Commentario in Evangelium S. Lucæ*.

§. XIX.

Inquiri & in illud potest, an spiritus, si tantum in viventes possunt, etiam producere quid, & gignere possint? Vulgo enim multa feruntur de repentibus, avibus: ac muribus maxime, quas momento soleant malefici repræsentare. *

Qua sensu spiritus quid possint gignere? Respondeo. Si generatio accipitur sensu obvio, & Philosophis usitato, quod sit *productio viventis a principio vivente ejusdem naturæ*, spiritus in nullo assumpto corpore potest generare. Nam corpus ejus non est vivum, vel conjunctum, vel ejusdem naturæ. Si ergo quis spiritus *activum passivo applicans* excipiat semen masculinum, & illud conservatum probe, fotumque fundat in matricem, ne sic quidem generare dicendus foret. *

Verum res ista majoris est indaginis: ac digna prorsus, ut curate admodum, ac singulatim enodetur.

§. XX.

Ut autem ordine procedam, prænotare quædam hic oportet. Et *primo* quidem spiritus conditi ex se, velut causa propria, producere nihil possunt; quia regimen universi hujus quam maxime exigit, ut res finitæ, *etsi ordinis superioris*, non immisceant se actibus propriis inferiori-

---

* Repete hic, quæ dixi in *Nova Forma Theologiæ Biblicæ, his temporibus accommodata*, cum expenderem ad *Librum Exodi* producta imperio Magorum animalcula.

rum; verum agere hæc finant secundum naturam suam. Haud secus scilicet, ac videmus in homine; qui licet sit multo perfectior compositis aliis materialibus, tamen nec vermiculum potest vi sua progignere.

Secundo alia animalia perfecta sunt, alia imperfecta. Perfecta, quæ etiam vivipara vocamus, nascuntur ex ovulis intra ipsam matricem contentis. Imperfecta, seu ovipara ex ovulis, extra matricem sitis, evolvuntur.

Tertio de animalibus imperfectis non est dubio locus, quod possint a quovis spiritu produci. Scimus enim plura volatilia excludere ova aliena, quæ ipsis supponuntur: & in furnis Ægyptiacis in istum diem solo calore pullos innumeros ex ovis in hanc lucem emitti.

Quarto in hunc modum poterant Magi Ægyptiorum nullo negotio exhibere agmina integra ranarum; quia spermata & ovula istarum in regione palustri, ut est pars Ægypti, habebant ubique ad manum.

Quinto hæc autem ratio producendi nonnisi *impropria* debet dici. Non enim sic aliquid procreatur, vel gignitur, sed tantum maturatur, ac excluditur.

Sexto animalia perfecta non videntur a spiritibus produci posse. Hoc enim a continua actione animæ maternæ in fœtum, non vero ab aliqua exteriori, eaque transeunti virtute dependet. Quia tamen multi nunc docent, quod

dispositiones ad formam non paulatim a virtute generandi, animalibus solis concessa, imprimantur, verum insint in ipso semine: adeoque anima jam inducatur per ipsam feminis conceptionem, nihil hic licet pro certo venditare.

§. XXI.

Sed quid illis faciam, qui dicunt, spiritus malos non tantum animalcula, verum & homines sensu proprio generasse? Et hi quidem Patres pro se habent, quorum multi fuerunt sententiæ ejus, ex concubitu Angelorum cum hominibus generatis. *De hominibus generatis.* minum filiabus Gigantes, Faunos, Dæmones prodivisse. Sed etiam ex Historicis quidam pro explorato habent, quod mali spiritus non tantum mulieres compresserint, verum liberos quoque ex iis sustulerint. Tradunt enim Hunnorum totam gentem originem trahere a fœminis Gothicis, quas Fauni, Satyrique in Asiæ solitudine illato stupro gravidassent. Idem de MERLINO, Britanno vate, narrant; filium dicentes dæmonis e virgine stuprata. Alii PLATONEM ipsum scribunt a phantasmate hujus generis progenitum esse. Denique sat recepta apud multos sententia est, ANTICHRISTUM non alios habiturum natales, quam dæmonis consortium cum fœmina malefica. De quo videndus THOMAS MALVENDA *Libro II. de Antichristo cap. 8.* alique; præsertim Interpretes. Ad singula respondeo.

Et quidem ad sententiam Patrum facillima responsio est. Nam illi velut compertum assumpserunt, Angelos habere corpora quædam, etsi

nostris longe subtiliora. Quare nihil mirum, quod corporeis substantiis tribuerint vim gignendi. Quamquam & isti, qui Angelos corporeos faciunt, fateri coguntur, non esse eorum corpora apta ad generandum. Servator nempe apud *Matthæum* cap. 22. versu 30. de beatis pronuntiat: *In resurrectione neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei.*

Major est difficultas a dæmonibus *Mira de Succubis, & Incubis.* Incubis & Succubis, qui corpore assumpto sive viris sive foeminis abuti feruntur. Quam in rem multa videre est apud CONSTANTINUM PARENTINUM, ex ordine Servorum *Mariæ, de Incubis, & Succubis:* apud PETRUM THYRÆUM *Libro I. de Apparitionibus Spirituum:* MARTINUM DELRIO in *Disquisitionibus Magicis Libro II:* NICOLAUM SERARIUM *Commentario in Caput 6. Tobiae:* THEOPHILUM RAYNAUDUM in *Theologia Naturali Distinctione I. Questione 4. Articulo 3:* AUGUSTINUM CALMET in opere de *Apparitionibus &c.* Præcipue vero pro hac sententia stant, quotquot nocturnis Sagarum conventibus favent. Ipse Dominus DE VOLTAIRE, qui se præter Deum nil credere profitetur, in *Tractatu de Tolerantia* affirmat, Judæos jam Mosis ætate adorasse Faunos, hircosque, & cum ils foedissima dictu perpetrasse. Tribuit id inopiæ foeminarum, qua laborassent in locis incultis: & cujus causa vel brutis jungi minime dubitassent. Denique concludit: *Superesset rescire, an hoc ex consortio monstra prodierint: & an veteres fabula de Satyris, Faunis, Centauris, & Minotauris ratione aliqua nitantur? Historia id affirmat;*

at Physica nil dum paradoxæ rei lucis affudit. Ubi nescis an bestias, an dæmones in assumptis harum corporibus obtrudat. Nam ubique imminens Religioni temerandæ, omnia confundit, quo lectoribus illudat.

Quædam pro hoc commercio apud Patres, & scriptores Ecclesiæ ipsos reperias; videlicet apud S. THOMAM *Libro II. Sententiarum Distinctione 8. Quæstione 1. Articulo 4: Scriptorem Vitæ S. BERNARDI Libro II. cap. 6: Ipse AUGUSTINUS Libro XV. de Civitate Dei cap. 23. non dubitat scribere: Celeberrima fama est, multique se expertos, vel ab iis qui experti essent, de quorum fide dubitandum non est, audiisse affirmant, Sylvanos, & Faunos, quos vulgo Incubos vocant, improbos extitisse mulieribus: & earum appetisse, & peregisse concubitum: & quosdam dæmones, quos Dufios Galli nuncupant, hanc assidue immunditiam & tentare, & efficere: talesque asseverant, ut hoc negare impudentiæ esse videatur.*

Ut fatear ingenue, hæc omnia mihi commentitia videntur: & valde vereor, ut etiam in hunc diem habeat locum consilium Dæmonis, quod olim BASILIUS SELEUCIENSIS *Oratione 6. subodoratus est. Cum enim ex amentia dixisset id proferri, & pugnare cum ipsa natura Angelorum, ita subdit: Naturæ carne destitutæ nihil est cum corporibus consortii, etsi Graci demonum nuptias fabulentur & amores. Quod profecto demonum artificium est. Eam dæmones ægritudinem sermonibus extollentes, ejus quoque effectus in se vim produçunt; ut incontinentiæ*
flammam

flammam hominibus succendant: Et contra naturam suam suffragium ferunt, ut miseros mortales amoris perturbatione debacchari faciant.

Non autem nego Dæmonem posse corpus hominis assumere; nominatim recentius cadaver. Quin illud dabo, si contendas magnopere, ab eo subin ad hos congressus semen verum afferri, præsertim si prius *Succubum* ut volunt, mox *Incubum* agat. Nihilominus negotium hoc ex parte Dæmonis sive virum agat, sive mulierem, plerumque nil aliud, quam illusio phantasæ est.

§. XXII.

Urgent vero, & dicunt: nil prohibet assumpto animalis semine, eoque in debitum locum transfuso existere verum animal. Sic enim causæ eædem adsunt, quæ faciunt ordinariam generationem: solumque intervenit *alia causa applicans*. Cur igitur non idem effectus consequatur?

Quibus ex mente Medicorum respondent, tam tenues, tam subtiles esse spiritus, qui serviunt generationi, ut evaporent continuo, atque diffidentur. Quid autem conficiunt? Parum profecto. De integro enim instabunt, industria Dæmonis impediri hoc posse; fovendo scilicet, continendo, motumque localem inhibendo, dum liceat prorsus intactos in uterum transmittere. Ergo aliter solvenda difficultas.

Et mea quidem sententia multum sibi sumit, qui parat ostendere, id

*Nostra de
his senten-
tia.*

viribus mali genii superius esse; præsertim cum graves, doctique viri existiment, a Dæmone prolem feri etiam tunc posse, cum spiritus illos non recta transmittit in matricem, verum aliis viis in corpus animalis perducit.

Itaque dicendum, hanc omnem quæstionem tam inutilem esse, quam implexam; *primo* quia vel illa ratione Diabolus nunquam generaret; verum haud secus se haberet, ac agricola, qui spicæ semen in terram immittit; nec procreat tamen: neque pars est ipsius. *Secundo* quia Deus non patietur, ut, si pollet hac potestate, illam exerat aliquando; sed in ejus usu, præsertim apud homines, spiritum Incubum constanter impediet. Quod mihi ex eo capite videtur manifestum, quod tali interventu in re omnium gravissima turbaretur naturæ ordo: fieretque incertum, num homo, sic fatus, *Adamicus*, ac peccato originis obnoxius esset: proinde *Providentiæ peculiarem quamdam Oeconomiam* ipse solus exigeret.

Quare malim cum SERARIO, & DELRIONE, cum idoneis testibus, vel matris confessione habetur, aliquam prolem ab hoc commercio venire, eam furto ablatam, ac suppositam fuisse: ipsumve Diabolum se infantem simulasse. Sic manet Historiæ fides: neque datur, Spiritus cum homine sensu vero scortari.

Curiosi harum rerum præter allegatos habent FRANCISCUM ALPHONSUM DE CASTRO *Libro I. de justa Hereticorum punitione*: ALPHONSUM CARRANZAM *Libro V. de Partu naturali cap. 20.*

q. 10. num. 68: BENEDICTUM PERERUM, ceterosque Interpretes, cum commentantur ad versum 2. capitis 6. Geneseos: *Videntes filii Dei filias hominum quod essent pulchrae, acceperunt sibi uxores, ex omnibus quas elegerant*: LUDOVICUM MOLINAM *Parte prima, Quaestione L. Artic. 1*: FRANCISCUM VALESIUM *Libro de sacra Philosophia, sive de iis quae scripta sunt Physice in Libris sacris cap. 8*: JOANNEM BODINUM (caute legendum, nec bonæ fidei) *Libro II. Demonologiae suæ*. ULRICUM MOLITOREM *Libro de Pythonicis mulieribus cap. 6. § 10*: JACOBUM RUFFIUM *Libro V. de Mulieribus cap. 6*. PETRUM BINSFELDIUM (& ipsum nimis credulum) *de Confessionibus Maleficarum Parte prima Quaestionis, Conclusionis quinta*: JUSTUM LIPSIUM *in PHYSIOLOGIA STOICA Libro I. Dissertatione 10*: FRANCISCUM SUAREZ *Libro de Superstitione cap. 16*: Recentiores, qui scribenti non erant ad manus, dabit *Bibliotheca Magica EBERHARDI DAVIDIS HAUBERI*.

§. XXIII.

Sed neque Spiritus animalium naturas mutare possunt: vel hominem in bestiam vertere, bestiam in hominem; præterquam in speciem. Dico in speciem; illudendo aspicientium oculis.

Spiritus non possunt naturas mutare.

Quæ ergo leguntur de *Lycantropia*, sive mutatione in Lupos, nil aliud dicunt, quam insaniam luporum; morbum miserrimum, ab effusa atra bile, vitioque humorum ortum; qui

ſenſim extremam rabiem, ceteroſque luporum affectus ingenerant.

De NABUCHODONOSORE, in bovem mutato, dixi ſuo loco. AUGUSTINUS CALMETUS, quem ſecutus ſum, idoneis rationibus evincit, metamorphoſin ejus nil aliud, quam morbi Lycantropici quoddam genus fuiſſe. Vide ipſummet in *Differtatione ſingulari de hoc argumento, Commentario in Prophetiam Danielis præfixa: & JOANNEM DE NYNAUD Differtatione Gallica de Lycantropia.*

§. XXIV.

*De brutis
quadam mira
edentibus.*

Legimus quædam, a brutis ſupra captum, neque ſecus præſtita, ac ſi ratione pollerent. Atque iſtud jam PYTHAGORAS effecit; non aliis utique artibus quam magicis, quod ipſe JAMBlichus in ejus *Vita cap. 13.* teſtatur. Aderat præſidium Dæmonis, qui ita inſtinctus regebat, ut actiones, ſi fuiſſent ſuapte natura proſectæ, neceſſario arguerent uſum rationis. Quam facile autem id Dæmon præſtet, vel inde colligitur, quod homines non ſolum manſuetiora animalia, ſed etiam belluas norunt ita edomare, ut dexteritas eorum habeat ſummam admirationem. Ipſe quædam vidi voluptate magna, ac plane expertus ſum veritatem ſententiæ

— — — — *Labor improbus omnia vincit.*

§. XXV.

*De ſermo-
ne brutorum.*

Ut nequeunt Spiritus dare bruto rationem, ſive *diſcuſſum*, ut vocant,

ita nec sermonem. Loquor autem de sermone proprie dicto, non illo Psittacorum, qui subsidio solius memoriæ, vel ab hominibus tribui potest.

Nempe unum ab altero, sermo a ratione, pendet: & utrumque est contra naturam omnium mutorum, quæ hac de causa quemadmodum *bruta*, sic *muta* quoque appellantur.

Itaque risum, non gloriam captavit Gallus, qui nostra memoria *de Lingua brutorum* perscripsit.

§. XXVI.

Minime omnium possunt Spiritus *De reditu ad vitam.* suscitare mortuum, sive animam, a corpore solutam, illi reddere: etiamsi, quod est probe notandum, in eo opere a Deo minime prohiberentur. Per mortem enim sublatus, ruptusque est omnis *nexus*, *exigentia*, ac *coordinatio extremorum*. Nempe corpus non est animo, quod gladio vagina; ut hunc inde vel eximere liceat, vel immittere pro libitu. Atque hæc etiam de anima brutorum dicta sunt.

Ergo reditus quorundam Ethnicorum ad vitam, Magiæ artibus adscriptus, inane commentum est. Sive brutum, sive homo, quæ dicunt revixisse, non plane obierant: vel sopore, aut defectu spirituum pro mortuis jacebant.

Quod si vere dicis mortuum, Diabolus cadaver subiit, motuque membrorum speciem viventis adstantibus exhibuit.

Lege hic, quæ alibi, in *Nova Forma Theologiae Biblicæ*, his temporibus accommodatæ *Tomo II. Libro III. Quæstione 15.* dicebam de SAMUELE fuscitato.

C A P U T III.

CONSECTARIA POTESTATIS SPIRITUUM IN ANIMAS SEORSIM.

Postquam de corporibus animalium, tam seorsim, quam simul cum anima, differui, nunc præcipua quædam de anima sola docebo.

§. I.

De cogitationibus.

Et primo quidem non superat vires spirituum posse cogitationes excitare. Sed cum istuc faciunt, non faciunt proxime, ac per se ipsos; secus menti illaberentur, *actibusque vitalibus*, quod fieri posse non solum Psychologi, sed etiam sancti Patres consensu magno negarunt. Itaque has immittunt quodam modo, qui respondeat interno sensui; istum autem, quod spectat simplicem rei apprehensionem, intellectus semper consequitur.

Ita præcipit Sanctus MARCUS *Eremita* dictus *Exercitator Tractatu de Baptismo post medium*; ubi accepta occasione versat hoc ipsum argumentum. Multa etiam huc faciunt apud S. MACARIUM *Seniorem*, S. JOANNEM CASSIANUM, S. JOANNEM CLIMACUM, S. ANTIOCHUM, aliosque veterum Patrum, qui rem Asceticam juvarunt.

§. II.

Pariter in voluntate affectus varios, ^{De affectibus.} ut odii, amoris, tristitiæ movent; sed *primos*, quos vocant, qui accidunt homini præter voluntatem. Atque istud necessaria consecutione ex priori paragrapho infertur.

Notavit hoc antiquissimus TATIANUS, ac velut compertissimum tradidit in celebri *Oratione adversum Græcos*, num. 29. Accedunt alii Patres, præcipue Ascetæ illi, quos supra memorabam. Item HIERONYMUS in *Vita S. Hilarionis Abbatis*, ubi de amoribus puellæ Christianæ, a Gentili, qui hanc frustra deperierat, arte magica excitatis. Imo Philosophi quoque; nempe PORPHYRIUS *Libro II. de Abstinencia*, & PLATO in *Symposio* idipsum fatentur. *

Dæmones autem ante hos motus observant indolem, temperaturam corporis, præjudicatas opiniones, rationem educationis, habitus, consuetudines. Mox adhibent fomenta externa, turbant memoriam, intendunt phantasiam, ac rem ipsam cum irritamentis, ac illecebris omnibus ob oculos ponunt.

Vide HEIDEGGERI *Dissertationem de tentationibus spiritualibus*: LOCHNERI *Dissertationem de suggestionibus Sathanae*, & opusculum Cardinalis BONA de *Discretione spirituum*.

---

* Vide MINUTIUM num. 45.

§. III.

Vel apud obseſſos in ipſam animam nil licet Diabolo. Eſſi enim, ut dixi, poſſit omnia in potentias *organicas*, & in appetitus; potentiæ tamen ſpirituales ſunt prorſus exemptæ. Repugnat, illas, quæ parent rationi, & libero arbitrio gaudent, contra ſuam naturam ab extrinſeco violenter impediri poſſe.

Vide quos jam laudavi PETRUM THYRÆUM, & AUGUSTINUM CALMET.

§. IV.

De habitibus, ac ſcientiis. Nequeunt Spiritus ullum habitum, vel ſcientiam infundere mentibus. Quod inde patet, quia ſecus *proxime*, ut dicimus, ac *immediate* agerent in ipſam animam.

Novi perbene, Anabaptiſtas quorſdam, ex quo abjecerant avita ſacra, poſt cœnam Dominicam repente diſſeruiſſe de rebus divinis, explicariſſe Scripturam, ejuſque integra capita e memoria recitaſſe. Aut negabimus factum? Sed minime jam licet, poſtquam teſtes ſunt exhibiti non ſolum locupletes, ſed etiam oculati. Vide GUILLIELMUM LINDANUM *Dialogo III. Dubitantii*, & PETRUM THYRÆUM *Libro de demoniacis cap. 21.* Similia dat ſcriptor *Vitæ S. Norberti*. Itaque dicendum, afflatu Diaboli hæc omnia contigiſſe. Alii exiſtimant, ſpiritum nequam ex his hominibus haud ſecus, ac ex obſeſſis fuiſſe prolocutum.

Aliter dicendum de Genio familiari SOCRATIS. Nil enim vetat, quod Spiritus alicui affideat, ejusque in arte, vel scientia processus juvet. Vide GEORGIUM WONNA in *Dissertationibus de Geniis*: JOANNEM RIVIVM de *familiari cujusque genio, seu de praesidio Angelico*: JOANNEM CLODIUM de *Spiritu familiari*: PETRUM DANIELEM HUETIUM *Alnetanarum Quaestionum Libro II. cap. 4. §. 3.* JULIUM FLORIDUM, ad *Apulejum de Deo Socratis* a pag. 688: JACOBUM SPONIUM in *Libro Gallico: Recherches curieuses d'Antiquité* a pag. 231: JOANNEM FRANCISCUM SIMONIUM *Tomo II. Memor. Academ. Inscriptionum* a pag. 113. Denique addendum Opusculum Germaniae nuper conscriptum a GODEFRIDO LESS de *Genio Socratis*.

§. V.

Nullus Spiritus potest Libertatem nobis adimere, sive ad bonum cogendo, sive ad malum. Et quidem neutrum, bonum inquam ac malum, jam haberet rationem sui; nam nec bonum potest dici, nec malum quod extorquetur. Exemplum luculentum habemus ex *Libro Jobi*, in quem nunc maxime commentamur. Satan enim vel accepta potestate vexandi ejus, & adhibitis machinis omnibus non potuit sanctissimum virum ad peccatum compellere. *Deliberta-
te humana.*

Eleganter creditus AUGUSTINUS *Sermone 197. de Tempore, nunc 37. Appendicis novae de dæmone inducente ad peccatum dixit: Alligatus est tanquam canis innexus catenis: & neminem*

poteſt mordere, niſi eum, qui ſe illi mortiferam ſecuritate conjunxerit. Jam videte fratres! quam ſtultus eſt homo ille, quem canis in catena poſitus mordet. Tu te illi per voluptates, & cupiditates ſæculi noli conjungere: & ille ad te non præſumit accedere. Latrare poteſt, ſollicitare poteſt, mordere omnino non poteſt niſi volentem. Non enim cogendo, ſed ſuadendo nocet: nec extorquet a nobis conſenſum, ſed petit.

§. VI.

De cognitione oculorum cogitationum.

Hic pariter monendum, Spiritus non poſſe liberas, ſive hominum, ſive ſpirituum aliorum cogitationes, quas volunt apud ſe continere, nulloque indicio produnt, intelligere. Hoc enim eſt ſolius Conditoris, non alterius, cujuſcunque demum. Teſtes dogmatis ſunt Literæ ſacræ, quæ hoc Deo peculiare aſſerunt, ſummæque perfectionis argumentum adhibent, quod ſolus introſpiciat abdita in animis cogitationes. Sic apud Jeremiam cap. 17. verſu 10. dicitur: *Ego Dominus, ſcrutans cor, & probans renes*: Et Libro III. Regum cap. 8. verſu 39: *Tu noſti ſolus cor omnium filiorum hominum*. Mitto alios locos, præſertim Teſtamenti Novi, ex quibus ſatis eſt hoc unum annotare, quod ſancti Evangeliftæ cognitionem cogitationum, ut certiffimum divinitatis ſignum attribuant Servatori. Vide Caput 9, & 10. *Matthæi*: ac 11. & 15. *Luæ*.

Multa ex Patribus addit PETAVIUS Libro I. de Angelis cap. 7.

Itaque ut cogitationes hominum cognoscant Spiritus, necesse est has edi externo signo; sed sensa, vel affectus aliorum Spirituum intelligunt ex quadam locutione spiritali; sive, ut appellant, *directione cogitationis ad spiritum alterum*. Fuse de re ista Theologi in *Tractatu de Angelis*.

Magnam admirationem habet, quod Locus Augustini valde paradoxus. reperio apud sanctum AUGUSTINUM *Libro I. contra Academicos cap. 6.* ubi ait: *Jam illud sine stupore animi non queo dicere, quod amico nostro volenti exagitare, flagitanti-que insolenter, ut diceret, quid secum ipse tacitus volveret, Virgilii versum eum cogitare respondit.* Cum ille obstupefactus negare non posset, perrexit querere, quisnam versus esset: nec Albicerius, qui Grammatici scholam vix transiens vidisset aliquando, versum illum securus, & garrulus canere dubitavit. Neque hoc retractavit aliquando sanctus Pater, cum Libro II. Retractionum cap. 29. eadem de re fecisset verba; imo addit ibi: *Accidit quod aliquem libellum de Divinatione demonum scriberem. In ejus quodam loco, ubi dixi, demones aliquando & hominum dispositiones non solum voce prolatas, verum etiam cogitatione conceptas, cum signa quædam ex animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiscere, rem dixi occultissimam audaciore asseveratione, quam debui. Nam pervenire ista ad notitiam demonum per nonnulla**

---

* ALBICERIUM intelligit, literis nullis tinctum, qui Carthagine multis annis ad arcana prorsus certissime responderebat.

etiam experimenta compertum est. Sed utrum signa quædam dentur ex corpore cogitantium illis sensibilia, nos autem latentia, an alia vi, & ea spirituali, ista cognoscant, aut difficile potest ab hominibus, aut omnino non potest inveniri. Sed mali Scripturam attendi, quam dubium AUGUSTINO obortum.

*Monitum
salutare.*

Monendi ergo, qui turbantur a Dæmone, ut invigilent gestibus, & motibus suis; ne inde, velut indicio facto, in cognitionem eorum, quæ cogitant, venire Diabolus possit. Sed dudum de hoc præceperunt rerum Asceticarum scriptores magis celebrati.

C A P U T IV.

CONSECTARIA POTESTATIS SPIRITUUM IN
FUTURA, IN OCCULTA, IN REMOTA; UBI
CURATE DE AUGURIIS, PRÆDICTIONIBUS &c.

§. I.

*Nulla co-
gnitio futu-
rum in
Spiritibus;*

Spiritus nullo modo cognoscunt futura. Hoc enim solius Dei esse & Scriptura, & Patres asseveranter docent; præsertim ubi agunt de vaticiniis, ac de veris, falsisque Prophetis. Quæ igitur recondita sunt in mente divina nonnisi ab illa hauriunt. Et recte TERTULLIANUS *cap. 20. Apologetici: Idoneum testimonium divinitatis veritas divinationis.* Quod si quædam prædixerunt, non accepta a Deo, erant effectus necessarii, verbi

gratia defectiones solis, ac lunæ. Quamquam nec ista certo, & absolute sciunt; quia ^{saltem explorata.} possunt prodigio aliter evenire, quam fert naturæ ordinarius cursus. Exemplum dat statio solis ad imperium JOSUE.

§. II.

Futura, quæ quidem naturales, & necessarias habent causas, diversas tamen, nec invicem connexas, sed velut fortuito confluentes, norunt tantum probabile ratione. In quo sæpe eos conjectura fallit. Vel enim ista, puta pluviae, tonitrua &c. justorum precibus, meritisque cœlitum prohibentur, vel præter omnem ordinem constantur ad poenam.

Porro futura, quæ existunt ex liberis cogitationibus, per se patet a Spiritu cognosci nequaquam posse.

Sed neque sciunt mista ex libero, & necessario, cum nempe arbitrium, & quædam externa simul concurrunt; ut bella, seditiones, aliaque multa; quæ licet partem magnam referantur ad hominum voluntates, nihilominus multa trahunt ab habitu corporum, locorum, temperie cœli, paratis præfidiis, vel impedimentis. Nam hæc semper solent in animos redundare.

§. III.

Possunt Spiritus quædam futura colligere ex cometis, non quidem per eorum naturam, ve-

rum consilio Conditoris, qui hos interdum adhibuit pro signis impendentium calamitatum. Quod fuscè expenditur ab eruditis, qui de signis, atque portentis curatius scribunt.

Inter eos, qui probant, infausta præfagia ex cometis habere plus superstitionis quam veritatis, videri potest JOANNES SPENCERUS *Dissertatione* Anglica de prodigiis Londini 1665. 8. edita: BALTHASAR BEKKER in *Dissertatione* Belgica de indiciis Cometarum Leouardiae 1683. 8: JOANNES GEORGIUS GRÆVIUS in quarta *Orationum* suarum: denique PETRUS BÆLIUS in: *Pensées sur la Comète*. Qui liber ceteroqui in pestilentissimis habendus est.

§. IV.

Rursum ab experientia præteritorum quid possunt præfagire. Hac enim cum sint plene imbuti; & naturas indolesque omnium rerum, imo mentium propensiones calleant perfecte, quid queat ex illis, sive singulis, sive conjunctis, aptatisque inter se effici, habent penitus exploratum. Quamquam hæ conjecturæ debent dici, non præfagia; haud secus ac illa, quæ periti Medici, Physici, nec raro nautæ, & rustici prædicere solent.

§. V.

Item Spiritus quædam solent ex vaticiniis veris sublegere: &, cum horum sententiam nobis melius norint, occultissima hinc de rebus futuris eruere possunt. Atque hoc dudum in

Apologetico TERTULLIANUS notavit. Exemplo sint Oracula Sibyllina, ex vaticiniis Prophetarum transcripta. Quod si mavis a Deo venisse (nec enim opus de hoc litem movere) habemus aliud exemplum in Ariolis, quibus Dæmones sensum Scripturæ secuti, futura multa aperuerunt.

§. VI.

Nec raro Spiritus, quæ procul ^{De iis, quæ procul hinc sunt.} fieri, aut imminere sciunt, aperiunt in aliis locis diffitis; propter celeritatem, qua ferri quolibet momento possunt. Id quod præter alios jam divus ANTONIUS *apud Athanasium in Vita*, cum discipulos adversum fraudes mali Genii muniret, animadvertit. Ex profana historia præbet exemplum caro testudinis *apud RHODIGINIUM Libro II. cap. 12*: captæque Syracusæ *apud CEDRENUM*.

§. VII.

Notandum quoque, pertinere ad <sup>Vasferri-
mum genus
presagiendi.</sup> vafritiam Dæmonum, ut quædam velut vaticinia edicant, quæ sunt ipsi facturi: & quidem facturi hac de causa, ut possint videri præscisse. Ita AUGUSTINUS *Libro II. de Genesi ad Litteram cap. 17*. Hic fuit solennis modus, quo Divini olim, ac conjectores imperitis, credulisque mortalibus illudebant. Vide eosdem, quos dicam de Oraculis esse legendos §. *sequenti*.

§. VIII.

De Divinatione Oraculorum. Generatim hic monendus lector, quod generis nostri inimicus, paterque mendacii, quando consulitur de rebus, quæ nequit habere comperta, ea implicat responsionum ambiguitate; dicens ea, quæ congruunt utramvis in partem; ut quidquid eveniat, prænuntiasse dicatur. Unde TERTULLIANUS *cap. 22. Apologetici: in Oraculis autem, quo ingenio ambiguitates temperent in eventus, sciunt Cræsi, sciunt Pyrrhi.*

Eodem pertinet obscuritas, quæ tanta fuit; ut interpretes egeret interprete, & fors ipsa referenda esset ad fortes; quemadmodum eleganter MARCUS TULLIUS fuit jocatus.

Quod si videt Dæmon, rem dubiam contra, quam dixerat, evenisse, culpam in Ariolos, & interpretes confert. Monet enim, hos perperam intellexisse, non solerter indagasse, non plene inspexisse. Specimina præsto sunt ex notissimis Oraculis.

Divinationibus Ethnicorum etiam istud derogat fidem, quod illæ non fierent in propatulo, sed in antris, lucis, cryptisque fanorum: neque raro nocturno tempore inter varios, insanosque ritus. Quid quod primo sacerdotibus solis enuntiari debebant.

Pythonissas ipsas non raro pecunia corruptas docet JAMBLICHUS *de Mysteriis Ægyptiorum*
Libro

Libro I. cap. 11: CICERO Libro II. de Divinatione.

Ergo factum, ut Gentiles passim contemnerent ejusmodi prædictiones: & sese, quemadmodum ANNIBAL, & ALEXANDER, inde nunquam paterentur absterri a signis conferendis.

Præter allegatos de Oraculis agunt, ex Patribus ORIGENES *Libro VII. contra Celsum*: EUSEBIUS CÆSARIENSIS *Libro V. Preparatio- nis Evangelicæ*, & *Libro IV. Demonstrationis Evangelicæ*: HIERONYMUS in *Commentario ad Caput 41. Esajæ*: AUGUSTINUS *Libro de Divinatione Dæmonum*: THEODORETUS *Libro X. de Græcanicarum affectionum curatione*. Ex ceteris antiquis LUCIANUS in *Alexandro Pseudomante*: MAXIMUS TYRIUS *de Divinatione* &c.

Ex Recentioribus COELIUS CALCAGNIUS *Libello de Oraculis*: COELIUS RHODIGINIUS *Libro XI. Lectionum Antiquarum*: GERARDUS JOANNES VOSSIUS *de Theologia Gentili*, & *Physiognomia Christiana Libro I. cap. 6*: DIONYSIUS PETAVIUS *Libro I. de Angelis cap. 9. & 10*: atque inde compilator tam hujus, quam aliorum LAURENTIUS BERTI *de Theologicis Disciplinis Libro X. cap. 12*. Denique ADAMUS MALLEOLUS *de Oraculis profanis Paganorum*. Mitto ceteros apud JOANNEM ALBERTUM FABRICIUM, *Libro I. cap. 17. Bibliothecæ Græcæ*, & *cap. XII. Bibliographiæ Antiquariæ*. Nam istum indicasse contentus non transfero in mea scripta.

§. XIV.

De judiciaria Astrologia.

An autem Spiritus nil nosse ex astris, & nuntiare hominibus possunt? Multi enim, ut minime velint esse sidera eventuum causas, tamen pro signis habent, in quibus futuræ res velut in libro sint descriptæ. Ipse ORIGENES in illud Geneseos: *Fiant luminaria, & sint in signa*: hoc innuere videtur. Docet enim, quæcunque futura, etiam contingentia tantum, ac fortuita, esse in cœlis descripta. Verum alias est ostensum, eum velle, quod sidera indicent eventus necessarios, atque lege præfixa constantique redeunt. Quo sensu & ipse MOSES *signa* appellavit; nam pone sequitur: *& sint in signa, & tempora. Eodem versu 14. capitis primi.* ARATUS, antiquissimus Poëta Græcus, qui sæculis fere duobus ac dimidio ante Christum floruit, & a TULLIO, GERMANICO CÆSARE, & AVIENO latinis versibus est redditus, in *Phænomenis* idipsum admonuit:

*Idem illas hyemis venientis jussit & æstus
Signa dare, & quando terras sit tempus arandi.*

Nominatim conjunctiones Planetarum nil divi portendere ostendit JOANNES CHRISTOPHORUS STURMIUS in *Actis Eruditorum Lipsiensium* anni 1683. pag. 169. De cetera Astrologia judiciaria, ejusque fraudibus, ac vanitate hic non est locus differendi. Toties protrita est, & superstitionis vanissimæ condemnata. Inter Patres videndus S. BASILIUS *magnus* *Homilia 6. in Hexaëmeron*: Sanctus CHRYSOSTOMUS in *Orationibus de Fato, & Providentia*: Sanctus AU-

GUSTINUS *Libro II. de Doctrina Christiana,*
 & *Quaestione 45. ex LXXXIII:* THEODORE-
 TUS *Libro VI. de Gracis affectionibus curandis:*
 Sanctus LEO *Sermone 6. de Passione: & Epi-*
stola 15. olim 93. a capite 10. Ex profanis quam-
 plurimos memorant JOANNES ALBERTUS FA-
 BRICIUS *Libro III. Bibliotheca Gracæ cap. 20:*
 JOANNES MOLANUS in *Bibliotheca Materiarum.*
 MARTINUS LIPPENIUS in *Bibliotheca Theolo-*
gica. Mihi sufficit hic commendasse JOANNIS
 HENRICI STUSSII *Commentationes sex de orbe*
lufibus ingenii Astrologicis fascinato Gotha ab
anno 1745: & ANONYMI *Dissertationem Itali-*
cam dell' Influsso degli Astri ne' corpi terrestri,
quæ anno 1757. Patavii forma 4. lucem aspexit,

APPENDIX

DOCUMENTORUM

QUÆ

SINT MAGNO USUI

DE POTESTATE SPIRITUUM RESCIRE CUPIENTIBUS.

DOCUMENTUM I.

*Quædam
generalia
præmittun-
tur.*

Non est consultum nullo delectu hominum in hanc controversiam de potestate spirituum se immittere. Multum enim in toto negotio sive jactantiæ, sive studiis partium datur; præsertim ab eo tempore, quo quilibet, ut maxime rudis, & illiteratus, sibi omnia putat licere in arcana Theologiæ: ac gravissimis de rebus haud aliter pronuntiat, ac si ætatis partem magnam in iis æstimandis posuisset.

DOCUMENTUM II.

Non est temere adhibenda fides sive narrationibus, sive confessioni ipsorum, qui se Magos dicunt. Ego de me ingenue profiteor, me pleraque hujus generis credulitati, studioque rerum, quæ monstri quid habent, tribuere so-

lere. Proni omnes sumus ad mira, nova, inaudita sive audienda, sive referenda.

DOCUMENTUM III.

Omnibus tamen, nullo excepto, negare fidem, non est hominis prudentis, & Philosophi. Scio quædam certitudine morali, & comperi iis testibus comperi, quibus ego si adverser, deinceps nemini, quamcunque interponat auctoritatem humanam, credere possim. Quod si horum sensus sunt delusi, alia opera, quam dæmonis deludi minime potuerunt.

DOCUMENTUM IV.

Revera apud plebeculam multæ sunt superstitiones; quod maxime apud populos septentrionales experientia docet, & auctores gravissimi ostendunt. Possem & sacra tribunalia appellare; verum qui ibi jus dicunt, & in causa *reservatarum noxarum* debent toties ad Episcopos confugere, nos dudum levarunt isto onere laboris.

DOCUMENTUM V.

Hodie refrixit studium profanarum religionum; quando hostes acerrimos habent. Unde factum, ut quidquid habet speciem illarum, tegatur solicite, vel auferatur. Certe quamplurimos effectus supersticiosos deprehendimus, qui olim videbantur vel causis naturalibus fieri: vel potestati Ecclesiæ, ac consilio Dei occulto tribuebantur. Ejusmodi sunt *Implantatio mor-*

borum in arbores, *Excommunicatio*, in morem sententiæ judicialis lata in vermes, mures, aliaque animalcula, agros vastantia. *

DOCUMENTUM VI.

Frequentius est, quod effectus, alias certissimi (sive secundum, sive supra naturam sint) per adjunctas ceremonias superstitione fœdentur; in quo ingens est pertinacia rusticanorum, qui spuria a sinceris, ubi sunt inter se confusa ac implexa, ægerrime fecernunt.

Idem dicendum de indigno, verum communi, more res sacras adhibendi ad profanos effectus. De quo infra Documento XI.

DOCUMENTUM VII.

Alia quædam, eaque singularia.

Quare non est consultum, ut Cathedristæ, Concionatores, imo Theologi, qui lingua vernacula scribunt, recenseant species superstitionum, pactorum, maleficiorum &c. Nam vulgus hinc venit in notitiam rerum, sibi minime congruentem: rescitque varia, quæ tutius nesciret; quando *ignoti nulla cupido*, ut monet Poëta.

---

* Nil dico de *Purgationibus vulgaribus*, quæ fiebant certamine singulari, candente ferro, aquis, transitu per ignem &c. De istis enim jam ante est transactum. Vide S. AGOBARDUM *Libro contra judicium Dei, sive damnabilem opinionem putantium divini judicii veritatem igne, vel aquis, vel conflictu armorum patefieri*: atque alios quosdam, qui eum consecuti, morem barbarum impugnarunt. Enumerantur autem apud JOANNEM ALBERTUM FABRICIUM *Bibliographia Antiquaria cap. XII. Titulis* Ordalium: Parthenomantia &c.

DOCUMENTUM VIII.

De maleficiis Magicis, dæmonumque infestationibus non minus ex Evangelio constat, quam de dæmoniis, sive obsessis. Id quod multorum diligentiam effugit. Sic *Lucae cap. 13. versu 16.* legitur: *Hanc filiam Abraham, quam alligavit Satanas ecce decem, & octo annis, non oportuit solvi a vinculo isto die Sabbathi?* Item *Actuum cap. 10. versu 38:* de Servatore affirmat: *Pertransiit benefaciendo, & sanando omnes oppressos a diabolo.*

Quod spectat imperium Magorum in Dæmones, nam istud ex maleficiis clarius elucet, dixi in *Nova Forma Theologiae Biblicae his temporibus accommodatae Tomo I. Libro 2. Quaestione 2. ad Caput 6. 7. 8. 9. Libri Exodi.*

DOCUMENTUM IX.

Quam impie, & immaniter mala multa solent a Magis inferri, tam stulte, inepteque morbi hominum, ac animalium, sterilitas agrorum, grando & tempestates artibus veneficorum, & fagarum adscribi solent. *

DOCUMENTUM X.

Quod si vere videtur quid magicum intercedere, tenendum tamen, herbas, lapides, ligna,

---

* Hanc in rem iterum prostat aureolus libellus S. AGO-
BARDI, Episcopi Lugdunensis, *de Grandine, & toni-*
truis; ubi nescio an vehementius, an pulchrius exagi-
tet popularem errorem.

metalla nulla &c. reperiri, quæ habeant vim insitam adversus Diabolum. Unde qui talia adhiberet, Diabolum unum Diabolo alio pelleret; quod fit oppido frequenter. Manifeste enim superstitiosa sunt ejusmodi amuleta; quocunque demum nomine appellentur. PETRUS THYRÆUS, harum rerum si quis alius sciens: quique duobus abhinc sæculis judicio magno de *Spiritibus*, *Apparitionibus*, *Dæmoniacis* &c. perscripsit, ex instituto id persequitur.

Novi, quosdam hæc præsidia vel ideo probare; quod Deus possit corporibus dare virtutem ad Dæmonem pudore opplendum; præsertim si adhibentur in contemptum illius. Et memini, me miratum vehementer, quando legi in opere doctissimi scriptoris, quem viventem veneratus sum impense, & nunc sublatum magnopere desidero, *Rutam* * hoc ex capite commendari. Germana ratio, cur rebus corporis tanta vis sit tributa, haud dubie ex eo debet peti, quod Magi, vel Dæmones ex ore obsessorum, id facti fuerint. Equidem Doctores, ut sunt valde ingeniosi in argumentis procudendis, contendunt magnopere, Diabolum interdum a Deo adigi ad dicendam veritatem, & ejusmodi arcana prodenda. Sed quis securum de hoc me præstat? Debet autem præstare; quando quod hic asseritur legibus naturæ, & principiis evidentibus repugnat.

Quod oppositum de jecore piscis in *Libro Tobie* legitur, hos nihil juvat. Nec enim sci-

---

* Genus herbæ obvium, nobis *Raute*.

mus, an illa virtus recta valuerit in dæmonem: an solum, quod est propius vero, duntaxat removerit, quod dæmoni, his nuptiis infesto, faciliores aditus præbuisset.

DOCUMENTUM XI.

Præfidiis naturalibus ne juvat quidem *Benedictiones* jungere; si non sint ejus generis, quod ipsa Ecclesia ratum habet. Sæpe hoc inculcant Patres, docentque, Dæmones data opera utilia inanibus, aut noxiis, vera falsis, sacra profanis permiscere; quo gravius scilicet imponere hominibus incautis, ac rudibus possint. Audiamus unum CHRYSOSTOMUM *Homilia 8. in Epistolam ad Colossenses*: *Hæc est cogitatio Satanica*, inquit: *hæ sunt diabolica insidia, tegere imposturam, & in melle dare venenum. Quoniam novit, se illa alias non persuadere, hac via est ingressus ad amuleta, & aniles fabulas. Et crux quidem affecta est ignominia; literæ autem in majore honore sunt habitæ: Christus fuit ejectus, & introducit anus delirans, & ebria: conculcatum est nostrum mysterium, & choros ducit fraus diaboli.* *

---

* Ad artes Magicas plerumque adhibentur res sanctissimæ, ut cultus Deitatis profanetur, & homines facilius deludantur. Sic Clerici & Sacerdotes debent operam conferre ad thesauros reperiendos, consecratione instrumentorum, litatione cœlestis victimæ &c. &c. Sic *Feria quatuor Temporum*, diesque maxime festi, ac religiosi destinantur exercendis impietatibus. Idem de verbis Scripturæ, & Ecclesiæ: de sacris Exuviis, de ipsis *Hostiis consecratis* dicendum. In *Appendice ad Concilium Lateranense III. apud Harduinum Tomo VI. Conciliorum p. 2. column. 1863.* legitur, ad ALEXANDRUM III. Pontificem Maximum, fuisse relatum

DOCUMENTUM XII.

De pactis,
 Et eorum
 solutione. Quæritur apud eos, qui tradunt
 doctrinam Morum (& quæritur pru-
 denter) primo an, secundo qua ratione *Malefi-*
cia evertantur? Quæ ut breviter expediam, sic
 pronuntio. Certum est, non solum licere, sed
 etiam oportere Diaboli opera, artesque destruere.
 Amoveatur, comminuatur, corrumpatur, in ci-
 neres redigatur, quidquid ex pacto cum Inferis
 alicubi positum, defossus, constructum fuit.
 Ipsæ particulæ, ad Eucharistiam solitæ adhiberi
 (sive sint consecratæ, sive non, nihil inquirō;
 nam discernere id homini nunquam licet) exi-
 mendæ sunt; ne iterum tot flagitiis possint, &
 sacrilegiis deservire.

Sed illud quoque est certum, caveri magno-
 pere debere, ne Dæmonis pactum quoddam
 solvatur alio novo pacto, quod supra *Docu-*
mento X. indicatum obiter, nunc curatius ex-
 plicabo.

Receptum est hodie apud Theologos fanio-
 res, sine scelere fieri non posse, ut quis cum
 Dæmone paciscatur quocunque modo. Quare
 unum nunc quæritur: quidnam sit tandem,
 quod habet rationem pacti novi?

---

quod uxor, ut mariti amorem in se accenderet, sus-
 cepto corpore Christi, & in ore retento, eidem oscu-
 lum fixerit. Verum in pœnam tanti abusus non potuisse
 sacram hostiam trajicere. Versam enim in carnem ad-
 hasisse molaribus dentibus, & carne alia succrescente,
 cum series gestæ rei Romam scriberetur, etiamnum in
 ore fuisse.

Respondeo. Si Dæmon promisit, se quadam conditione tibi minime nociturum, conditione impleta speciem novi pacti cum illo inibis; ni forte conditio sit ejus generis, ut aliunde, videlicet a precibus Ecclesiæ, aut cognata sanctitate habeat vim dæmonis coërcendi. Verbi gratia audisti, quamdam Magiæ suspectam edixisse, posse se omne vinum, quod est in cellis, vertere in acetum, eo solo excepto, cui quid mixtum sit vini ejus, quod sancti JOANNIS festo die sacrari solet. Tum enim, si vinum sacratum infers in cellam, non inibis novum pactum; quia precatio Ecclesiæ, aliunde habens vim averruncandi mala, præbet idoneam rationem judicandi, Maleficam non esse mentitam. Sed etiam oppositum exemplo alio declarabitur. Vulgaris est persuasio, malefico nulli patere aditum in conclave, in quo scopæ inversæ statuuntur: item, ex pacto diabolico multis noceri, si a saga palpentur; si vero palpatus hanc repercutiat, damnum nullum sequi. Nempe ut quidam admittunt superstitionem, si quid agunt, quo acto Dæmon nocere debet, sic alii admittunt agendo aliud, quo acto Dæmon non vult nocere. Aut unde repercussio, quam dixi, vel inversio scoparum habet vim, quam illo ex pacto, quod Diabolus cum impiis inivit?

Dicunt equidem, hac ratione non tam fieri pactionem, quam paranti nocere obicem poni. Porro innoxium hoc esse: neque aliter habere sese, ac instrumenti cujusdam magici destructionem. Eum enim, qui hujusmodi quid agit, non habere fidem Dæmoni; verum communi persuasionem veritum, sibi mala imminere a Diabolo, ejus machinis impedimentum afferre.

Addunt : qui tale quid facit, ut damnum avertat, tam parum habet animum cum Dæmone paciscendi, ac ille, qui causa eadem non agit quid, vel patitur, sed omittit, quod erat facturus. Utrique enim licet per omnes leges, se non temere Diaboli insidiis exponere.

Sed hinc tantum sequitur, id fieri ignorance, atque adeo sine scelere *meditato* ; porro ipsam superstitionem nunquam abesse. Quid quod Christianus sic derogat fiduciæ in Servatorem : neque ullum sive in Scriptura, sive in Patribus suffragium habet. Diserte enim utrobique jubemur adhibitis præsiidiis sacris cetera dimittere, ac Dæmonem nil vereri. Atque in hanc sententiam non uno loco vehementer promovere divus CHRYSOSTOMUS declamat ; præsertim in *Orationibus adversum Judæos*. Certe nusquam legimus, Christianos primos sibi ista indulgisse : tantumve dedisse dictis, viribusque Diaboli. Et probe norant, id indignum homine, qui fiducia in Servatorem, aliisque præsiidiis ejus omnes machinas disjicere possit.

DOCUMENTUM XIII.

Sunt quidam homines, qui Dei judicio, quam justo, tam arcano magis patent insidiis Satanæ, & Magorum,

Et *primo* quidem qui non sunt rite sacro fonte tincti. Atque hoc indicio sæpe est patefactum, quanto bono hucusque caruissent.

Secundo qui sibi Diabolum vel imprecantur ipsi, vel sua malitia diras aliorum in se provocarunt. *

Tertio superstitiosi. Jam enim LACTANTIUS dixit: stulte coli dæmones, ne noceant; quia his præcipue nocerent, a quibus timerentur.

Quarto qui habitant in domo, ubi blasphemiae, & enormia peccata dominantur. Quod usus heu! nimis frequens, præsertim apud infimam plebem ostendit.

Quinto qui bruta libidine sunt. Quod patet ex capite 6. *Tobia versu 16. & 17: Tunc Angelus Raphaël dixit ei: Audi me, & ostendam tibi, qui sunt, quibus prævalere potest demonium. Hi namque, qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum a se, & a sua mente excludant, & sua libidini ita vacent, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem demonium super eos. *** Verbo, hos infestat Dæmon, qui morum licentia, ac flagitiis se illi manciparunt.

---

* Imprecationes sæpè a Deo audiri non solum experientia, sanctique Patres, verum ipsa Scriptura apertissime docet. Sic apud *Ecclesiasticum cap. 4. versu 5.* habetur: *Maledicentis tibi in amaritudine anima exaudietur deprecatio illius.* Item *ibidem cap. 3. versu 11: Benedictio patris confirmat domos filiorum; maledictio autem matris eradicat fundamenta.* Fufe de his GRETSEUS in opere de *Benedictionibus, & Maledictionibus.*

** Vide GASPAREM SANCTIUM, & NICOLAUM SERARIUM Commentariis in eum locum.

Sexto qui palam contemnunt res sacras; quemadmodum *Benedictiones*, *Exorcismos*, exuvias Cœlitum &c. Hac in re, ut testantur, qui curam animarum gesserunt, vindicta Dei manifesta sapissime elucet.

Septimo indigne ad mensam Dominicam accedentes. JUDAM enim imitantur, in quem *post buccellam tunc introivit Satanas*. Mutatur hospes: & vacuum domicilium alteri, quem minime velles, relinquitur.

Octavo qui vitam emendatiorem aggrediuntur. *Fili!* inquit *Ecclesiasticus*, *accedens ad servitutem Dei, prepara animam tuam ad tentationem.* * Idipsum consensu magno Patres docent. Lege sanctum CHRYSOSTOMUM *Homilia 3. in illud Esajæ: Vidi Dominum: Sanctum PAULINUM Epistola 2. nunc 24. ad Severum: Sanctum NILUM Epistola 22: EUSEBIUM GAL- LICANUM Homilia 8. ad Monachos. Breviter TERTULLIANUS Libro de Pœnitentia cap. 7: Tunc maxime (diabolus) sevit, cum hominem plene sentit liberatum: tunc plurimum accenditur, dum extinguitur.*

DOCUMENTUM XIV.

*Quomodo
Dæmon ten-
et?*

Magis timendæ sunt Dæmonis tentationes, quibus animæ nocet. Atque in istis superandis plerumque remissiores sunt Christiani, quam in *Maleficiis*, ceterisque in-

---

* Cap. 2. versu 1.

commodis avertendis. Ne igitur in hac præcipua parte nos ipsi deferamus, necesse est, illa præsidia cognoscere, ac velut in numerato habere.

Quod ante, quam fiat, dicendum de modo, quem Dæmones tenent in tentando. Et *primo* quidem solent invadere superbos, deinde otiosos, & imparatos. Imparatos autem voco non solum, qui carent armis spiritualibus; sed etiam qui negligunt orationem, & non sunt imbuti principiis Evangelicis, vel cognitione rerum ad salutem pertinentium. Post aggrediuntur illos, qui sunt ingrati beneficiis Dei, seque ultro, ac quadam obstinatione occasionibus peccandi ingerere solent. Nam in hos omnes iis plusculum licere per se est manifestum. *S. Chrysostomus* pluribus locis magnopere metuit de melancholicis, ac tristitiæ deditis; imo docet, quod tristitia dæmone ipso sit deterior. Vide *Libros duos posteriores ad Stagirium*.

Secundo tentant paulatim, ac velut per gradus, facto initio a levioribus, & convellendo extima propugnacula. Atque hæc est admonitio omnium Patrum, qui præcipiunt de re Ascetica.* Itaque alliciunt ad pravos sodales, levant animum metu minoris peccati: avertunt a monitoribus, concionibus sacris, usu mysteriorum: constringunt peccatis dubiis, aut certe ejusmodi, quæ confinia sint peccatis certis, & gravibus.

** Vide quæ dixi *Libro X. de Eloquentia Patrum Titulo 2* Peccatum leve: & *Libro XI. Titulo: Tentationes*.

Tertio assultus ordinarius fit in phantasiam, & potentiam imaginativam; deinde in sensus, quia in ipsam animam, atque affectus, ut dixi, recta nihil possunt.

Quarto eligunt tempus iniquissimum: & nobis, quod quidem salutem spectat, maxime importunum.

Quinto eorum suggestiones, ac commotiones fere cum impetu fiunt, & turbatione. Quod explicat curate S. IGNATIUS *ad calcem Exercitiorum Spiritualium*, ubi de Regulis ad spiritus discernendos.

Sexto si impetum non semel tantum, sed iterum, atque iterum frustra dederunt, non ideo spem abjiciunt, aut animis cadunt.

Septimo sæpe ultro desistunt a tentatione; ut securos, negligentes, incautos, temerarios efficiant. Quod S. MACARIUS non semel admonuit.

Octavo redeunt dein, admovent novos arietes: ac præsertim ab ea parte invadunt, ubi experti sciunt, hominem facilius cadere: vel ubi habitudo corporis, negotia, occasiones, & illecebræ plus spei ostendunt.

Nono quos jam possident, minime fatigant, nisi ad alios quoque occasione data pervertendos.

Decimo Magia fere ultima est tentationum: & quam secundum antè dicta raro permittit Deus.

Deus. Quod si vehemens, & firma sit suspicio Magiæ: jamque apparent indicia perversitatis apud effrænam juventutem; tum utique ad Deum, virosque non pios tantum vel doctos, sed etiam prudentes, atque expertos recursus fiat: leganturque opuscula, quæ doceant rationem hoc in negotio progrediendi. Maxime placent, quæ tradit P. FRIDERICUS SPEE in *Cautione Criminali, seu de Processibus contra Sagas Dubio XXX.*

DOCUMENTUM XV.

Optimus modus resistendi diabolo ^{Et quomodo sit illi resistendum?} est ille, quem sacrae Literæ, & prudens arbiter conscientia, qui tentatum intus norit, suppeditant.

Unde *primum* est tentationem illi aperire, cum certissima fiducia supernæ opis. Hoc est præcipuum caput Apostolici moniti, *volentis nos resistere fortes in fide.*

Secundo Christus tentatus exemplar est omnium tentatorum: ac ideo semper ob oculos habendus.

Tertio cogitandum, esse *genus demoniorum*, quod non ejicitur nisi in oratione, & jejuniis*; generatim autem nos omnes vigilare jussos, & orare; ut non intremus in tentationem.** Vi-

---

* Matthai cap. 17. versu 20: & Marci cap. 9. versu 28.

** Matthai cap. 26. versu 41.

gilare idem est secundum Patres, ac sibi parum, imo nihil, gratiæ vero, & auxilio cœlesti quamplurimum tribuere.

Quarto, porro vel soli nomini JESU cum magna fiducia invocato Scriptura vim admirabilem, & supra omnes naturæ vires tribuere solet. Sed etiam antiqui Patres. Vide præ aliis TERTULLIANUM in *Apologetico* cap. 23: ORIGENEM ad finem *Libri I.* & *Libro III.* fere toto contra Celsum: S. CYPRIANUM de *Vanitate Idolorum*: LACTANTIUM *Libro II. Institutionum divinarum* cap. 16: S. GREGORIUM NAZIANZENUM ad *Nemesium*: S. CHRYSOSTOMUM *Homilia 8. in ad Romanos.* &c.

Quinto idem effectus est in Cruce significata. Hac enim homo-Deus & peccatum, & Diabolum, & mortem superavit: ac his armis eadem vult a nobis superari. De virtute Crucis quamplurima ex Patribus transcripsi *Libro XI. de Eloquentia Patrum Titulo XI. de Cruce* &c.: item ejusdem operis *Libro XIII. in festos dies Inventæ, & Exaltatæ Crucis.* Addit alia MARTINUS GERBERT *Liturgiæ Alemannicæ Parte II. Disquisitione 7. cap. 2. a pag. 722.*

De Dæmonum Tentationibus universe præclara habemus apud LACTANTIUM *Libro VI. Institutionum divinarum* cap. 4: Sanctum ATHANASIUM in *Vita S. Antonii Abbatis*: Sanctum EPHRÆM *Sermone, quomodo anima cum lacrimis debet orare Deum, quando tentatur ab inimico* Tomo I. novo: S. CHRYSOSTOMUM *Homilia 13. in Matthæum*: Sulpitium Severum

Epistola 1. ex nuper repertis ad Claudiam Sororem: S. FAUSTUM REJENSEM Libro I. de Gratia, & libero arbitrio cap. 4. a medio: S. JOANNEM CLIMACUM Gradu XV: S. GREGORIUM magnum in Libris Moraliū &c. &c.

AUCTORES

HIC RARO CITATI, SED SÆPE CONSULTI.
INTER SE COLLATI, RECENSITI,
ILLUSTRATI, CASTIGATI.

MARCUS TULLIUS CICERO *Libris duobus de
Divinatione.*

LUCIUS APULEJUS *Oratione de Magia :*
Metamorphoseos de Asino Libris XII.
De Deo Socratis.

PORPHYRIUS *Libro de Daemonibus.*

JAMBlichus CHALCIDENSIS *Libro de Myste-
riis.*

AMMIANUS MARCELLINUS *Libro XXI. Rerum
gestarum cap. 1.*

S. AUGUSTINUS *Libro de Divinatione Damo-
num :*

Libris pluribus de Civitate Dei :

Libro II. de Doctrina Christiana a cap. 20.

Epistola 138. ad Marcellinum &c.

THEODORETUS *Libro III. de Græcanicarum affectionum curatione.*

S. AGOBARDUS *Libro de Judaicis superstitionibus :*

Libro de Grandine, & Tonitruis :

Libro contra iudicium Dei, sive damnabilem opinionem putantium, divini iudicii veritatem igne, vel aquis, vel conflictu armorum patefieri.

RABANUS MAURUS *de Magicis artibus, Tomo VI. Operum.*

MICHAEL PSELLUS *de Daemonum Energia, seu operatione.*

JOANNES SARESBERIENSIS *Libro I. & II. Policratici.*

PETRUS BLESENSIS *Epistola 65. in Fragmento de Præstigiis fortunæ.*

GUILLIELMUS PARISIENSIS *de Universo, secunda Partis principalis partibus tribus.*

S. THOMAS *Secunda Secunda Questione 92. & 96.*

Libro II. contra Gentes a cap. 46 : & Libro III. contra eosdem a cap. 109.

Opusculo XV. de substantiis separatis, seu

de Angelorum natura ad Fratrem Reginaldum.

Opusculo XXV. qui est Tractatus de Sortibus ad Jacobum de Burgo.

Opusculo XXVI. de Astrorum judiciis ad Fratrem Reginaldum.

JOANNES GERSON *de erroribus circa artem Magicam.*

DIONYSIUS CARTHUSIANUS *Opusculo de Superstitionibus.*

Opusculo contra Magos.

JOANNES TRITHEMIUS in *Questionibus de potestate Maleficarum: Et contra Maleficos: Et de causis, & curatione Maleficiorum: Item de Daemonibus, & artibus maleficis, & superstitionis.*

PETRUS POMPONATIUS *de naturalium effectuum causis, sive de Incantationibus &c. Edit. Basileensis 1567. in 8.*

AUGUSTINUS NIPHUS *Libris III. de Daemonibus.*

FRANCISCUS VICTORIA *de Magis.*

PAULUS GRILLANDUS *de Sortilegiis.*

HIERONYMUS ZANCHIUS *de Divinatione tam artificiosa, quam artis experte.* *

PETRUS BINSFELDIUS *de Confessionibus Maleficarum.*

JOANNES WIERUS *de Præstigiis, & Incantationibus.*

BENEDICTUS PERERIUS *Commentario in Genesin, & multo magis adversus fallaces, & superstitiosas artes, id est de Magia, de observatione somniorum, & de Divinatione Astrologica Libris tribus.*

CONSTANTINUS PARENTINUS *de Incubis, & Succubis.*

PETRUS THYRÆUS *de Apparitionibus Spirituum:*

De locis infestis:

De Dæmoniacis &c.

JOANNES DE NYNAUD *de la Lycantropie.*

FRANCISCUS SUAREZ *Tomo II. Libris octo de Angelis: & Tomo X. Libro de Superstitione.*

CÆSAR LONGINUS *in Trino Magico.*

* *Tomo VIII. Operum. Seorsim prodiit Hannoveræ cum THOMÆ ERNSTI Astrologia Divinatrice 1610. 8.*

MARTINUS DELRIO in *Disquisitionibus Magicis*.

JACOBUS GRETSERUS de *Benedictionibus*, & *Maledictionibus*.

SEBASTIANUS MICHAELIS in: *Histoire véritable de ce, qui s'est passé sous l'Exorcisme de trois filles possédées au Pays de Flandres, avec un Traité de la Vocation de Magiciens, & des Magiciennes*, Paris 1623. II. Volum. in 8.

ADAMUS TANNERUS Tomo III. *Theologiae suae, Disputatione 4. de Justitia, Quaestione 5.*

FRIDERICUS SPEE in *Cautione Criminali, seu de Processibus contra Sagas*.

GABRIEL NAUDÆUS in: *Apologie pour tous les grands Personnages, qui ont été fausement soupçonnés de Magie.* *

HENRICUS MARIA BOUDON in *Vita venerabilis P. Josephi Surin Societatis Jesu*.

GERARDUS JOANNES VOSSIUS de *Theologia Gentili, & Physiologia Christiana, sive de Origine, ac progressu Idololatriæ, ad veterum gesta, ac rerum naturam reducæ Libris IX.*

---

* Ex editione, quæ prodiit cum *Observationibus Amstelodami* 1712. in 8. Idem in opere de *Artibus politicis* passim negat, magos esse.

GEORGIUS STENGELIUS *de Angelis.*

JOSIAS SCHUTTE *de fideis miraculis Magorum,*
Londini 1645.

JOANNES JACOBUS BOISSARDUS *Tractatu post-*
humo de Divinatione, & Magicis præ-
stigiis.

JOANNES TOBIAS MAJOR *Dissertatione de na-*
tura, & cultu Angelorum, facta colla-
tione Paganorum, Judæorum, Mahu-
medanorum, & Christianorum, 4. Jena
1653.

DIONYSIUS PETAVIUS *in Libris Theologicorum*
Dogmatum, de Angelis.

THEOPHILUS RAYNAUDUS *in Theologia Natu-*
ræ, de Intelligentiis :

in Christiano Christi patris, & matris Ec-
clesiæ filio :

in Stigmatismo sacro, & profano &c.

CAROLUS FEVRET *de l'Abus.*

JOSEPHUS MARIA MARAVIGLIA *in Pseudo-*
mantia Veterum, & Recentiorum ex-
plosa, Venetiis 1662.

CHRISTIANUS FROMANNUS *Libro de Fascina-*
tione.

Cardinalis BONA *Opusculo de Discretionē Spirituum.*

PAULUS ZACCHIAS in *Quæstionibus Medico-Legalibus.*

JOSEPHUS GLANWIL in *Sadducaismo triumphato.*

BALTHASAR BEKKER in opere, quod inscribitur: *le Monde Enchanté, ou Examen des Sentimens touchant les Esprits.*

JOANNES BAPTISTA THIERS in *Traité des Superstitions IV. Volum. in 12. **

Curiosités inouies: Hoc est JACOBI GAFFARELLI *Curiositates inauditæ de figuris Persarum Talismanicis cum Notis, & ex Editione Gregorii Michaëlis Hamburgi 1676. II. Volum. in 12. cum Figuris. ***

JOANNES HENRICUS DECKER in *Spectrologia, seu Discursu Philosophico de Spectris.*

JOANNES MOESCHIUS de *Viris illustribus, patet cum Inferis, Daemonibusque suspectis, Wittembergæ 1694. in 4.*

* Quod operis valde æstimatur a rerum peritis.

** Addendus C. SORELLI Liber Gallicus *adversus Gaffarellum.* Sunt vero *Talismanes* imagines averruncæ, Astrologica, & Magica arte compositæ.

PETRUS NICOLAUS BONAMIUS *Dissertatione de Magia ad Theologiam Gentilem ratione.* *

C. FRANCISCUS PAULLINUS in der zeitverkürzenden Lust *Parte II. a pag. 25. de eruditis, qui præbuerunt suspensionem pacti cum dæmone.*

ELIAS BLANCARDUS *Dissertatione de Exorcismis Magicis.* **

CHRISTIANUS THOMASIVS *de Crimine Magia.*

DOMINUS DE VAILLEMONT in: *Traité de la Baguette Divinatoire.*

FRIDERICUS MENZIUS *Dissertatione de Plantis, quas ad rem Magicam facere crediderunt veteres, Lipsia 1705.*

FRIDERICUS GOTTH. FREYTAGIVS *Dissertatione de Incantationibus Magicis, Lipsia 1710.*

JACOBUS JOSEPHUS DUGUET *Dissertation sur les Exorcismes.*

PETRUS LEBRUN in: *Histoire Critique des Pratiques Superstitieuses. IV. Volumes in 12.*

* Exstat Tomo IV. *Historia Academia Parisina Inscriptio-*
num a pag. 34.

** Tomo VI. *ejusdem Historia Academia Parisina Inscriptio-*
num a pag. 74.

JOAN. CHRISTOPHORUS FRANCKIUS in der
Richtigkeit der vermeynten Hexerey.

GE. CHRIST. WAGNER *de Eruditis, spirituum
familiarium usu suspectis, Lipsia 1715.*

JOANNES POTTERUS *Libro II. Archaeologiae
Graecae.*

PETRUS FRIDERICUS ARPE *Libro singulari de
prodigiosis natura, & artis operibus Ta-
lismanes, & Amuleta dictis, Hamburgi
1717. in 8.*

CHRISTIANUS BREITHAUPT *Dissertatione de
Daemonibus, eorumque existentia, natu-
ra, atque operationibus, 4. Helmstadii 1719.*

*Disputationibus duabus de Daemonum exi-
stentia, 4. ibidem 1722.*

*Programmate de Angelis, substantiis mere
spiritualibus, 4. ibidem 1741.*

JOANNES GEORGIUS KEYSLER *Dissertatione de
mulieribus fatidicis veterum Celtarum,
gentiumque Septentrionalium. **

RICHARDUS BAXTER in *Sermone de Appari-
tionibus, germanice reddito, 8. Norim-
bergae 1730.*

---

* Adjuncta est ejus *Antiquitatibus selectis Septentrionalibus,
& Celticis.*

FRIDERICUS HOFMANNUS *Dissertatione de Diaboli potentia in corpora Tomo V. Operum.*

JOACHIMUS OPORINUS in der erläuterten Lehre von den Engeln, 8. Zamburg 1735.

SAMUEL WESLEJUS *Dissertatione de Magia Veterum.* *

GODOFR. CHRISTIANUS ROTHUS in *Commentatione de imagunculis Germanorum Magicis, quas Alrunas vocant, Helmstadii 1737. in 4. cum JOANNE SAMUELE SCHMIDIO in Commentatione de Alrunis Germanorum, vulgata Hale 1739. in 8. Hic enim ostendit, Alrunas fuisse foeminas sagas, oracula reddentes, rerumque variarum scientiam professas; imagines vero Alrunicas fuisse eas icunculas sacras, quarum ope illæ sagæ divinarint, & hominibus sive commodarint, sive incommodarint.*

JOSEPHUS MARIA PLATINA in *Prælectionibus de Angelis, & Demonibus, 4. Bononiæ 1740.*

JACOBUS ODE *Dissertatione Theologica de natura Angelorum, 4. Trajecti 1743.* **

---

* Inter *Dissertationes in Librum Jobi, Londini 1736. emissas.*

** Hæc multis aliis præstat.

AUGUSTINUS CALMET in opere de *Apparitionibus Spirituum* &c.

Dissertatione præmissa Commentario in Lucam, de bonis, malisque Angelis.

Dissertatione de Demonibus corpora obsidentibus, & possidentibus, ibidem.

Dissertatione de veris, falsisque prodigiis, ac Daemonum, & Angelorum in corpora potestate, ante Commentarium in Exodum.

Dissertatione de Excantatione serpentum, ante Commentarium in Psalmos.

Dissertatione de Simone Mago, ante Commentarium in Acta Apostolorum.

JOANNES ERNESTUS SCHUBERT in dem Beweise der Wirklichkeit guter und böser Engel aus der Vernunft.

JOANNES NICOLAUS FROBESIUS in *Mysterio de Demonibus, sive Geniis, atque Intelligentiis Philosophico, strictim, & fideliter revelato*, 4. Helmstadii 1748.

DOMINUS DE SAINT ANDRÉ *Traçatü Epistolari de Magia, ac Maleficis, Magis, Sagisque.*

OTTO NATHANAEL NICOLAI in Libro: *Diabolus diabolo peior, de gradibus nequitiae diabolicae diversis*, 4. Magdeburgi 1750.

Comes **SCIPIO MAFFÆI** in: *Arte Magica Dileguata*. Quæ est *Epistola ad P. Castum Innocentium Ansaldi*, ordinis *Prædicatorum*, vice secunda edita *Verona* 1750.*

ANONYMI *Ars Magica adserta*.

JOANNES RUPP *Prælectionum Theologicarum Tractatu II*.

CONSTANTINUS FRANCISCUS DE CAUZ de *Cultibus Magicis*, eorumque perpetuo ad *Ecclesiam*, & *Rempublicam habitu*. in 4. *Tomis duobus*, *Vindobona* 1771.

JORDANUS SIMON, qui sub nomine **ARDOINT UBBEDIENTIS DELL' OSA** germanice scripsit *Vanitatem rei Magica*.**

PAULUS JOSEPHUS A RIEGGER *Dissertatione de Magia*.

NICOLAUS DE LA CHAPELLE in *Relatione Historiarum stupendarum de dictis ita Pythonibus* &c. 1772.

ANTONIUS DE HAËN *de Magia*.

* *Jungendum illi aliud opus Arte Magica annihilata Libretto con un Appendice in Verona* 1754: item quæ scripsit **HIERONYMUS TARTAROTTI** de congressibus nocturnis Sagarum.

** Est potius versio libera *Artis Magica dissoluta*, & *Artis Magica destructa*, de quibus supra in **SCIPIONE MAFFÆI**.

MARTINUS GERBERT *Parte II. Veteris Liturgiae Alemannicae Disquisitione VII. de Energumenis.*

GODOFREDUS MAYER in *Historia Diaboli, seu Commentatio de diaboli, malorumque spirituum existentia, statibus, judiciis, consiliis, potestate. Editionis II. 8. maj. Tubingae 1780.*

His accedunt Collectiones.

Malleus Maleficarum, Lugduni 1669. II. Volum. in 4.

Superstitions Anciennes, & Modernes.

NICOLAI LENGLET DU FRESNOY *Recueil de Dissertations Anciennes, & Nouvelles sur les Apparitions, les Visions, & les Songes. II. Volum.*

EBERHARDI DAVIDIS HAUBERI *Bibliotheca Magica. III. Volum. in 8.*

Consiliarii cujusdam Aulici in Suevia liber cui titulus: *Zauberbibliothek. 8. 1776.* in qua recenset, & mordicus arripit octoginta, & unum libellos in causa GASSNERI emissos.

